

Al-Kashif-Juzuu Ya Ishirini Na Nne

Al-Kashif-Juzuu Ya Ishirini Na Nne

Muhammad Jawad Mughniyya

**Kimetafsiriwa na
Hassan Ali Mwalupa**

Al-Islam.org

Author(s):

[Muhammad Jawad Mughniyya](#) [1]

Publisher(s):

[Al Itrah Foundation](#) [2]

Kitabu hiki kilichoko mikononi mwako hivi sasa ni juhudi ya miaka mingi sana ya watu waliojitolea kuona kazi hii imefanikiwa bila ya kumsahau Marhum Abu Muhammad wa London.

[Get PDF](#) [3] [Get EPUB](#) [4] [Get MOBI](#) [5]

Translator(s):

[Hassan Ali Mwalupa](#) [6]

Topic Tags:

[Horse](#) [7]

[History](#) [8]

Utangulizi Wa Mchapishaji

Kitabu hiki kilichoko mikononi mwako hivi sasa ni juhudi ya miaka mingi sana ya watu waliojitolea kuona kazi hii imefanikiwa bila ya kumsahau Marhum Abu Muhammad wa London.

Kama lilivyo jina la Tafsiri ndivyo ilivyo Tafsiri yenyewe ambayo mwanachuoni huyu mahiri kabisa aliyeifafanua ni mtu aliyebobea katika fani zote ambazo mfasiri (Mfafanuzi) anatakiwa awe nazo.

Sheikh Muhammad Jawad Mughniyya ameonesha cheche zake katika vitabu vingi alivyoviandika katika maudhui mbalimbali na hivyo kujipatia wasomaji wengi sana.

Msomi huyu, mwenye fikra huru na anayetetea kile anachokiamini, ni mtu mwenye mawazo mapana na kuyaangalia mambo kwa undani sana, kipaumbele chake ni katika maslahi ya umma huu na amejaribu sana kwenda na wakati.

Sifa kubwa pekee ya mwanachuoni huyu ni kuwa yeye hakujihusisha sana na kung'ang'ania madhehebu fulani tu, labda hii yatokana na wadhifa wake wa ukadhi aliokuwa nao katika nchi ya Lebanon ambayo ina madhehebu mengi, ambapo sula la madhehebu ni nyeti nchini humo, hata hivyo yeye aliweza

kuamua matatizo ya watu kwenye ofisi yake kulingana na madhehebu yao pale walipomwendea.

Hiyo ilimsaidia sana hata kuweza kutoa kitabu kitwacho *Al-Fiqh a'laa madhaahabil-khamsah* (Fikhi ya madhehebu matano) yaani ya Hanafi, Maaliki, Shafi, Hambali na Shia (ambacho twataraji kitatoka kwa lugha ya kiswahili hivi karibuni Inshaallah).

Jambo lililotupa msukumo wa kukifasiri kitabu hiki kwa lugha ya Kiswahili ni zile faida nyingi atakazozipata msomaji na kujua mambo mengi na ya ajabu yaliyo mapya kwake ambayo si rahisi kuyapata kwa wafasiri wengine.

Msomaji atapata faida katika fani za Sayansi, Siasa, Historia, Mashairi, visa vizuri, na Saikolojia miongoni mwa mengine; ndiyo maana msomaji atashangaa kidogo anapoisoma Tafsiri hii atakapoona mwandishi amewataja na kuwanukuu watu kama kina Mfalme Edward, wanasayansi kama kina Einstein, wasanii kama Charlie Chaplin (Mchekeshaji maarufu), na wengineo, hali inayoifanya tafsiri hii kuwa ni ya kipekee kabisa.

Mtindo alioutumia mwandishi ni sahali uliokusudiwa watu wa tabaka mbalimbali, wanavyuoni na watu wa kawaida. Nia yetu ni kukigawanya kitabu hiki bure lakini tumelazimika kukiuza kwa bei nafuu ili kurudisha gharama za uchapishaji.

Mwisho: Shukrani kubwa iwaendee bila ya kuwataja watu waliojitolea usiku na mchana, jopo la wafasiri, wahariri, wachapaji, waliotupa moyo na kutoa maoni yao na walioisimamia ili kuhakikisha kwamba kitabu kimemfikia msomaji.

Makosa Ya Chapa.

Sikumbuki kama nimewahi kusoma kitabu kilichotoka kupigwa chapa, cha zamani au cha sasa, bila ya kukuta makosa ya chapa. Nafikiri sitasoma kitabu kisichokuwa hivyo. Nimejaribu sana kuliepuka hilo katika tungo zangu, lakini sikufanikiwa.

Nilikuwa sifikirii kama ninaweza kuona makosa haya katika maandishi ya msahafu mtukufu, kama yale yaliyo katika baadhi ya chapa; kwa mfano neno *yabswutu* kwa *swad*, badala ya *yabsutu* kwa *sin*, na katika chapa ya Tafsir Arrazi ya Misr ya mwaka 1935, Sura ya (2:146). Imeandikwa *La Ya'alamuun*, (hawajui) badala ya *Ya'alamuun* (wanajua). Mfano wa makosa haya hausameheki.

Katika Tafsir *Al-Manar*, chapa ya Pili, sura (5:212), imeandikwa *Fawqahum ila yawmil qiyama* badala ya *Fawqahum yawamal qiyama*. Hatuwezi kusema kosa hili ni kubwa zaidi kuliko lile.

Lakini mkosaji atatuletea udhuru kwa msemu mashuhuri huko kwetu Jabal amil 'Makosa ya chapa.'

Katika Tafsiri Majmau chapa ya Urfan, Sura (46:15), imeandikwa: *Hatta idha balagha arbai' na sanah* badala ya: *Hatta idha balagha ashuddahu arbai ' na sanah"*

Kusema hivi sio kama ninajitetea kutokana na makosa ya chapa atakayoyakuta msomaji katika kitabu hiki, ijapokuwa naomba msamaha kama litatokea hili, lakini makusudio yangu hasa ni kumwambia yule atakayefungua macho yake kwenye makosa ya matamko na kuufungua macho uzuri wa maana. Vilevile ninamwambia yule ambaye siku moja aliniambia: "Vitabu vyako vimejaa makosa ya chapa." Kama kwamba hakuna kitu chochote katika vitabu hivyo isipokuwa makosa ya chapa tu. Wote hao ninawaambia: Mungu awasamehe na aniongoze mimi na nyinyi.

Vyovyote iwavyo, mimi ninaomba msamaha kutokana na makosa ya kifikra na ya chapa. Anasema Amirul Muminiin (a.s): "Watu wote ni wapungufu wenye kuchanganyikiwa, isipokuwa yule aliyehifadhiwa na Mwenyezi Mungu." Na Mwenyezi Mungu (s.w.t) ndiye mwenye jukumu la kunikubalia yale niliyoyapatia na kunisamehe niliyakosea, kwa jaha ya Mtume na kizazi chake, ziwashukie rehema na amani (Amin).

MUHAMMAD JAWAD MUGHNIYYAH

{فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ ۖ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ۝۳۲}

Basi ni nani dhalimu zaidi kuliko yule anayemzulia uwongo Mwenyezi Mungu, na kuikadhibisha kweli imfikiapo? Je! Siyo katika Jahannamu makazi ya makafiri?

{وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ ۖ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ۝۳۳}

Na aliyeleta ukweli na aliyeusadikisha, hao ndio wenye takua.

{لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِندَ رَبِّهِمْ ۖ ذَٰلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ۝۳۴}

Watapata watakachotaka kwa Mola wao. Hayo ndiyo malipo ya watendao mema.

{لِيُكَفِّرَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝۳۵}

Ili Mwenyezi Mungu awafutie uovu zaidi walioufanya na awalipe ujira wao kwa wema zaidi ya waliokuwa wakiufanya.

{أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ ۖ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ ۖ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ۝۳۶}

Je! Mwenyezi Mungu si wa kumtoshea mja wake? Na wanakutishia kwa wasiokuwa Yeye! Na anayepotezwa na Mwenyezi Mungu hana wa kumwongoza.

{وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ ۚ أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ} 37

Na anayeongozwa na Mwenyezi Mungu hana wa kumpoteza. Je! Mwenyezi Mungu si Mwenye nguvu anayeweza kulipiza.

Je, Mwenyezi Mungu Si Wa Kumtoshea Mja Wake? Aya 32 – 37

Maana

Basi ni nani dhalimu zaidi kuliko yule anayemzulia uwongo Mwenyezi Mungu, akamfanyia washirika au mtoto?

Kauli mbaya zaidi ni uwongo na uwongo mbaya zaidi ni kumzulia Mwenyezi Mungu na Mtume wake.

Na kuikadhibisha kweli imfikiapo kutoka kwa Mwenyezi Mungu kupitia ulimi wa Mtume wake.

Hivi ndivyo walivyo watu wa masilahi na manufaa, mahali popote na wakati wowote, wanaukana ukweli na kuusadikisha uwongo. Kwa sababu masilahi yao yanakuwa kwa uzushi na ubatilifu. Miongoni mwa niliyoyasoma kuhusiana na haya ni kuwa uwongo mkubwa zaidi ni kusema mwongo: “Mwenyezi Mungu anajua kuwa mimi ni mkweli.”

Je! Siyo katika Jahannamu makazi ya makafiri? Bila shaka ndio makazi yao na makazi ya kila taghuti muovu.

Na aliyeleta ukweli na aliyeusadikisha, hao ndio wenye takua.

Mtume wa Mwenyezi Mungu (s.a.w.) alikuja na ukweli kutoka kwa Mwenyezi Mungu na waislamu wakausadikisha. Hao mbele ya Mwenyezi Mungu ndio watu wema ikiwa watayaogopa aliyoyakataza; vinginevyo kusadikisha bila matendo hakuna maana yoyote.

Watapata watakachotaka kwa Mola wao. Hayo ndiyo malipo ya watendao mema.

Yaani wale wanaogopa aliyoyaharamisha Mwenyezi Mungu. Kwa sababu bado mazungumzo yanawahusu wao. Mwenyezi Mungu hakuanisha malipo, bali amewaachia vile watakavyo.

Ili Mwenyezi Mungu awafutie uovu zaidi walioufanya na awalipe ujira wao kwa wema zaidi ya waliokuwa wakiufanya.

Mwenyezi Mungu (s.w.t.) anasamehe madhambi yote, makubwa na madogo, kwa yule mwenye kutubia, akaamini na akatenda mema; na atawalipa wale wanaomtii na kushukuru neema zake kwa wema mkubwa kuliko vile walivyokuwa wakitii na kushukuru.

Je! Mwenyezi Mungu si wa kumtoshea mja wake? Na wanakutishia kwa wasio kuwa Yeye!

Makusudio ya mja wake hapa ni Muhammad (s.a.w.). Mwenyezi Mungu (s.w.t.) anamkinga na shari ya anayemkusudia shari. Makusudio ya wale wasiokuwa yeye ni masanamu. Kundi la wafasiri wamesema: “Mtume wa Mwenyezi Mungu (s.a.w.) alipoyataja masanamu kwa ubaya, makuraishi walisema: Muhammad asipokoma kuwataja vibaya miungu wetu, basi tutamshtakia kwao apatwe na majanga.” Ndipo Mwenyezi Mungu akateremsha Aya hii. Hili haliko mbali na akili za wajinga na wapumbavu. Hakuna mwenye shaka kuwa Mwenyezi Mungu anamtoshea na kumkinga mja wake na mtume wake.

Na anayepotezwa na Mwenyezi Mungu hana wa kumwongoza. Na anayeongozwa na Mwenyezi Mungu hana wa kumpoteza.

Wakati tukifasiri Aya ya 23 ya Sura hii tuliyo nayo, kwenye Juz. 23, na kwengineko, tulisema kuwa Mwenyezi Mungu, anampoteza yule mwenye kufuata njia ya upotevu kwa hiyari yake, na anamwongoza mwenye kuchagua uongofu kwa hiyari yake na akafuata njia yake.

Je! Mwenyezi Mungu si Mwenye nguvu anayeweza kulipiza anayekufuru na akadhukumu kwa hiyari yake tena baada ya kupewa hoja?

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ ۚ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ ۚ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ ۚ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ {38}

Na ukiwauliza: Ni nani aliyeziumba mbingu na ardhi? Bila ya shaka watasema: Mwenyezi Mungu.

Sema: Je! Mnawaonaje wale mnaowaomba badala ya Mwenyezi Mungu, ikiwa Mwenyezi Mungu akitaka kunidhuru, wao wanaweza kuniondolea dhara yake? Au akitaka kunirehemu, je, wao wanaweza kuzuia rehema yake? Sema: Tosha yangu ni Mwenyezi Mungu. Kwake wategemee wanaotegemea.

{قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ ۚ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ {39}

Sema: Enyi watu wangu! Fanyeni muwezavyo, mimi pia nafanya. Basi punde mtajua.

{مَنْ يَأْتِهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ {40}

Ni nani itakayemfikia adhabu ya kumhizi, na itakayemshukia adhabu ya kuendelea.

إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ ۚ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِ ۚ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ۚ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ
41}}

Hakika Sisi tumekuteremshia Kitabu kwa ajili ya watu wote kwa Haki. Basi mwenye kuongoka ni kwa nafsi yake, na mwenye kupotoka bila ya shaka amepotoka kwa nafsi yake. Na wewe si mlinzi juu yao.

اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا ۖ فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ
مُّسَمًّى ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ 42}

Mwenyezi Mungu huzipokea roho zinapokufa. Na zile zisizokufa wakati wa kulala kwake. Huzishika zilizohuku- miwa kufa, na huzirudisha nyengine mpaka ufike wakati uliowekwa. Hakika katika hayo bila ya shaka zipo Ishara kwa watu wanaofikiri.

۞ أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ ۚ قُلْ أُولَٰئِكَ لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ 43}

Au ndio wamejifanyia waombezi badala ya Mwenyezi Mungu? Sema: Ingawa hawana mamlaka juu ya kitu chochote, wala hawatambui?

۞ قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا ۚ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ 44}

Sema: Uombezi wote uko kwa Mwenyezi Mungu. Ni wake Yeye ufalme wa mbingu na ardhi. Kisha mtarejeshwa kwake.

۞ وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ ۚ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ 45}

Na anapotajwa Mwenyezi Mungu peke yake nyoyo za wasioiamini Akhera huchafuka. Na wanapotajwa walio kinyume naye basi wao hufurahi.

Sema, Tosha Yangu Ni Mwenyezi Mungu Aya 38

Maana

Na ukiwauliza: Ni nani aliyeziumba mbingu na ardhi? Bila ya shaka watasema: Mwenyezi Mungu.

Jawabu lao hili linatokana na ufahamu wa kimaumbile aliowaambia watu Mwenyezi Mungu. Kwa sababu hakuna tafsiri ya kupatikana ulimwengu isipokuwa kuweco Mwenyezi Mungu. Lakini walahidi wanasema: “Sisi hatuamini isipokuwa kwa kujaribu.” Ama maumbile hayo ni maneno ya upuzi. Nasi kwa upande wetu tunawauliza: ikiwa hamuamini isipokuwa majaribio, basi tuonyesheni majaribio yaliyowafahamisha kuwa hakuna Mungu.

Sisi hatuna shaka kuwa mwenye kupinga maumbile haya au kupinga mantiki yake, ndio ameupinga ubinadamu na kupinga yaliyo na thamani zaidi ndani ya binadamu; ukiwemo utashi na uwezo.

Umetangulia mfano wake katika Juz. 21 (29:66) na (31:25).

Sema: Je! Mnawaonaje wale mnaowaomba badala ya Mwenyezi Mungu, ikiwa Mwenyezi Mungu akitaka kunidhuru, wao wanaweza kuniondolea dhara yake? Au akitaka kunirehemu, je, wao wanaweza kuzuia rehema yake?

Washirikina walimtishia Mtume wa Mwenyezi Mungu kwa masanamu, ndio Mwenyezi Mungu akamwamrisha mtume wake awaambie kuwa masanamu yana uwezo gani kwangu na kwa mwengine? Je, yanaweza kunikinga ikiwa Mwenyezi Mungu anataka kunidhuru? Au yanaweza kuzuia heri anazonitakia Mwenyezi Mungu? Hapana! Masanamu hayawezi kujikinga hata hayo yenyewe ikiwa binadamu anataka kuyavunja kwa shoka au kuyakanyaga kwa kiatu.

Umetangulia mfano wake katika Juz. 7 (6:17) na Juz. 11 (10:107).

Sema: Tosha yangu ni Mwenyezi Mungu. Kwake wategemee wanaotegemea.

Ewe Muhammad! Mwambie anayekadhibisha risala yako kuwa mimi nataka msaada kwa Mwenyezi Mungu na kumtaka mwongozo; naye kwangu ni tosha kabisa! Na yeyote mwenye dhiki basi akimbilie kwake. Yeye ana tosha kuwa walii na msaidizi.

Sema: Enyi watu wangu! Fanyeni muwezavyo, mimi pia nafanya. Basi punde mtajua Ni nani itakayemfikia adhabu ya kumhizi, na itakayemshukia adhabu ya kuendelea.

Yaani kila mtu abaki kama alivyo, kisha tungoje mwisho utakuwaje. Bila shaka itakuwa ni hasara na moto kwenu nyinyi na baraka na neema kwetu sisi.

Umetangulia mfano wake katika Juz. 7 (6:104) na Juz. 11 (10:93).

Hakika Sisi tumekuteremshia Kitabu kwa ajili ya watu wote kwa haki.

Basi fikisha bishara na maonyo, kwa niaba ya Mola wako, kwa kutumia Aya zake; wala usimwachie yoyote udhuru.

Basi mwenye kuongoka ni kwa nafsi yake, na mwenye kupotoka bila ya shaka amepotoka kwa nafsi yake. Na wewe si mlinzi juu yao.

Kila mtu ana majukumu yake na hisabu yake kwa muumba wake, wewe huna majukumu yoyote kwake baada ya kumfikishia na kumpa nasaha.

Umetangulia mfano wake katika Juz. 7 (6:104) na Juz. 11 (10:108).

Mwenyezi Mungu huzipokea roho zinapokufa.

Wanaoamini maada wanasema: Mtu ni huu mwili tu, wala hakuna kitu kingine nyuma yake. Tazama kifungu ‘Wanaoamini maada na maisha baada ya mauti’ katika Juz. 13 (13:5–7). Na ‘Pamoja na wanaoamini maada’ katika Juz. 14 (16:78–83).

Waumini wanasema: Mtu ni mwili na roho, na kwamba roho ndiyo inayouendesha mwili na kuupangilia kwa amri ya Mwenyezi Mungu Mtukufu. Mauti ni kukatika mfungamano wa roho na mwili na roho kwenda kwa Mola wake: “Ewe nafsi iliyotua! Rejea kwa Mola wako hali ya kuwa uradhi mwenye kuridhiwa” (89:27–28).

Na hii ndio maana ya kuwa ‘Mwenyezi Mungu huzipokea roho zinapoku– fa,’ ni kuwa anazishika wakati wa kufa miili.

Na zile zisizokufa wakati wa kulala kwake.

Usingizi ni aina ya mauti au ni mauti kimajazi. Mwenyezi Mungu Mtukufu anasema:

{وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُم بِاللَّيْلِ} 60

“Naye ndiye anayewafisha usiku.” Juz. 7 (6:60).

Mwenye *Majmaul–bayan* anasema: “Inayokufa wakati wa kulala ni nafsi ya upambanuzi na akili ambayo inafarikiana na mwenye kulala, kwa hiyo hawi na akili. Ama ile inayokufa wakati wa mauti ni nafsi ya uhai ambayo inaondoka na pumzi na mwenye kulala huwa anapumua. Kwa hiyo tofauti baina ya kushikwa usingizini na kwisha kwenye mauti ni kuwa usingizi ni kutokuwa macho na mauti ni kutokuwa hai. Na kushikwa usingizini roho inakuwa mwilini na kushikwa kwenye mauti ni roho kuondoka mwilini.”

Huzishika zilizohukumiwa kufa, na huzirudisha nyengine mpaka ufike wakati uliowekwa. Hakika katika hayo bila ya shaka zipo Ishara kwa watu wanaofikiri.

Mwenyezi Mungu kuzishika roho wakati wa kufa mwili na wakati wa kulala. Zile zilizohukumiwa kufa

zinabaki kwake na zile nyingine anaziachia zirudi mpaka muda maalum.

Umar bin Al-Khattab alisema: “Ajabu ni kuwa mtu anaota ndoto inakuwa kama kuchukua kwa mkono na anaota ndoto nyingine, lakini haiwi kitu.” Imam Ali bin Abi Twalib akamwambia: “Hakika Mwenyezi Mungu anazifisha nafsi zote. Ile unayoiona iko mbele yake basi ni ya ukweli na unayoiona baada ya kuiachia basi ni ya uwongo.” Akastaajabu Umar kutokana na kauli ya Imam.

Haya ameyanukuu Sheikh Al-Maraghi katika tafsiri yake kutoka kwa Abi Hatim na Ibn Mardawayh.

Au ndio wamejifanyia waombezi badala ya Mwenyezi Mungu? Sema: Ingawa hawana mamlaka juu ya kitu chochote, wala hawatambui?

Masanamu hayatambui kitu, wala hayawezi kujikinga na madhara, lakini pamoja na hayo washirikina wanawatarajia wawaombee mbele ya Mwenyezi Mungu. Hivi ndivyo wanavyofanya wajinga. Muombezi bora zaidi kwa Mwenyezi Mungu kwa wale wenye madhambi ni toba na kurejea kwa Mwenyezi Mungu.

Sema: Uombezi wote uko kwa Mwenyezi Mungu.

Yaani hakuna yoyote anayemiliki uombezi wowote isipokuwa yule aliyemilikishwa na Mwenyezi Mungu:

{قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ} 154

“Hakika mambo yote ni ya Mwenyezi Mungu” Juz. 4 (3: 154).

Ni wake Yeye ufalme wa mbingu na ardhi. Kisha mtarejeshwa kwake.

Mfano wake ni

{وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا} 17

“Na ni wa Mwenyezi Mungu ufalme wa mbingu na vilivyomo baina yake.” Juz. 6 (5: 17).

Na anapotajwa Mwenyezi Mungu peke yake nyoyo za wasioiamini Akhera huchafuka. Na wanapotajwa wengine wesiye kuwa Yeye basi wao hufurahi.

Washirikina walipokuwa wakisikia kauli ya hapana mola isipokuwa Mwenyezi Mungu (*Lailaha illa Ilah*) wanakimbia, na wanaposikia kusifiwa masanamu wanafurahi.

Hivi ndivyo walivyo wabatilifu wa zamani na wa sasa. Haiwapumbazi isipokuwa batili wala haiwatishi isipokuwa haki. Kwenye *Nahjulbalagha*, amesema: “Ambaye inakuwa uzito kwake kuambiwa haki au kuonyeshwa uadilifu, basi kuyatumia mawili hayo inakuwa uzito zaidi.”

{قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ} 46

Sema: Ewe Mwenyezi Mungu! Muumba wa mbingu na ardhi! Mjuzi wa yasiyoonekana na yanayoonekana! Wewe utahukumu baina ya waja wako katika waliyokuwa wakikhitalifiana.

{وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ} 47 {وَبَدَأَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ}

Na lau kuwa waliodhulumu wangelikuwa na vyote viliomo duniani na pamoja navyo vingine kama hivyo, bila ya shaka wangelivitoa kujikomboa katika adhabu mbaya Siku ya Kiyama. Na yatawadhihirikia kwa Mwenyezi Mungu wasiyokuwa wakiyatazamia.

{وَبَدَأَ لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ} 48

Na utawadhihirikia ubaya wa waliyoyachuma, na yatawazunguka waliyokuwa wakiyafanyia mzaha.

{فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَاهُ نِعْمَةً مِنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ} 49 {بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ}

Na dhara inapomgusa mtu hutuomba. Kisha tunapompa neema zitokazo kwetu, husema: Nimepewa haya kwa sababu ya ilimu. Sio! Huo ni mtihani! Lakini wengi wao hawajui

{قَدْ قَالَهَا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ} 50

Walikwishayasema haya waliokuwa kabla yao, lakini hayakuwafaa waliyokuwa wakiyachuma.

{فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا} 51 {وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ هَؤُلَاءِ سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ}

Basi ukawasibu ubaya wa waliyoyachuma. Na wale ambao wamedhulumu miongoni mwa hawa utawasibu ubaya wa waliyoyachuma. Nao si wenye kushinda

{أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ} 52 {إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ}

Je, hawajui kwamba Mwenyezi Mungu humkunjulia riziki amtakaye na humkunjia? Hakika katika

Utahukumu Baina Yao Aya 46 – 52

Maana

Sema: Ewe Mwenyezi Mungu! Muumba wa mbingu na ardhi! Mjuzi wa yasiyoonekana na yanayoonekana! Wewe utahukumu baina ya waja wako katika waliyokuwa wakikhitalifiana.

Aya hii inafungamana na ile iliyotangulia: ‘Na wewe si mlinzi juu yao.’ Maana yake yako wazi. Kwa ufupi ni, sema ewe Muhammad, baada ya kufikisha ujumbe na kutoa nasaha: ewe Mwenyezi Mungu wewe ni muumba wa ulimwengu, Mfalme wa wafalme, Mjuzi wa yaliyoko kwangu na kwa wakadhibishaji. Hukumu ni yako peke yako katika kila kuhitalifiana na kuzozana baina ya waja wako kwenye maisha haya.

Na lau kuwa waliodhulumu wangelikuwa na vyote viliomo duniani na pamoja navyo vingine kama hivyo, bila ya shaka wangelivitoa kujikomboa katika adhabu mbaya Siku ya Kiyama. Na yatawadhi- hirikia kwa Mwenyezi Mungu wasiyokuwa wakiyatazamia.

Walikuwa wakipupia dunia na wakikusanya mali juu mali, wakiwa wameghafilika na kukutana na Mwenyezi Mungu na hisabu yake. Wakati watakaposimima mbele yake kwa ajili ya hisabu na kuwafunukia waliyokuwa wakiyapuuza, basi watauma mikono wakijuta. Lakini wapi!

Jahannam haiwezi kukombolewa. Umetangulia mfano wake katika Juz. 3 (3:91), Juz. 11 (10: 54) na Juz. 13 (13: 18)

Na utawadhihirikia ubaya wa waliyoyachuma, na yatawazunguka waliyokuwa wakiyafanyia mzaha.

Walikuwa wanapoambiwa iogoponi siku ambayo mtarejeshwa kwa Mwenyezi Mungu, walikuwa wakiifanyia masikhara kauli hii na yule aliyeisema.

Lakini watakapohudhurishwa siku iliyoagwa, hapo ndio haki- ka itawadhihirikia na adhabu itawashukia kulingana na msimamo wao wa madharau na kumdharau yule aliyewaonya.

Udhuru Mbaya Kuliko Dhambi

Na dhara inapomgusa mtu hutuomba. Kisha tunapompa neema zitokazo kwetu, husema: ‘Nimepewa haya kwa sababu ya ilimu.’

Makusudio ya mtu hapa ni kila mwenye sifa hiyo iliyotajwa ambaye anam- taka msaada Mwenyezi Mungu wakati wa shida na kumsahau wakati wa raha huku akisema kwa kujidai: ‘Neema hii ni kwa mipango na ufundi wangu.’

Wakati nikiandika maneno haya, nimekumbuka siasa ya Marekani aliyoi- tangaza Rusk, alipokuwa waziri wa mambo ya nchi za nje wa Marekani, alisema: “Hapana budi kwa Marekani kuonyesha umuhimu wake katika dunia nzima, ikiwemo anga yake, maji yake na pambizo zake zinazoizunguka.”

Anamaanisha kuwa ni lazima Amerika itawale dunia yote na vilivyomo ndani yake.

Tangazo hili lilikuwa mnamo mwaka 1966, kabla ya Marekani kupeleka chombo chake mwezini. Kwa hiyo ingelikuwa leo angeunganisha mwezi na sayari nyinginezo.

Baada ya magazetu ya kimataifa kutangaza siasa hii ya kikoloni, aliyoitangaza waziri wa mambo ya nchi za nje wa Amerika, kibaraka mmoja aliandika makala ya kutetea siasa hii, kwa kusema:

“Marekani ndio dola kubwa kielimu na kiutajiri. Imeonyesha ushindi mkubwa katika uwanja wa elimu na viwanda. Kwa hiyo basi inayo haki ya kuingilia ulimwengu kwa sura mbalimbali, kutawala kila inachokitaka, kugeuza kanuni za nchi yoyote, vile inavyotaka, na kuielekeza kiuchumi, kuiwekea bajeti yake na kuipangia nchi hiyo itakachouza nje na itakochonunua.

Vile vile Marekani inayo haki ya kutumia siasa kwenye nchi yoyote kwa mfumo wowote, hata ikibidi kutumia nguvu, kwa mapinduzi ya kijeshi na kuunga mkono harakati za upinzani, ili kuleta utulivu.

Marekani inayo haki hii na zaidi, kwa sababu, kwanza: Haki hii ni ya kielimu. Pili, Marekani inamiliki silaha za maangamizi, na kila mwenye kumiliki silaha hizi ana haki ya kutawala dunia nzima na vilivyomo ndani yake.”

Yote yaliyoandikwa kwenye makala hii kupitia mwandishi huyu ni ubainifu wa siasa halisi ya Marekani kama ilivyo. Mwenye kutaka kuhakikisha haya naangalie siasa ya Marekani katika Vietnam, Asia, Afrika na Latin Amerika.

Vile vile msimamo wake wa kiadui kwa nchi za kiarabu, jinsi inavyotoa msaada usiokuwa na mpaka kwa adui Israil na inavyopinga jaribio lolote la amani katika tatizo la Palestina na mahali popote penye tatizo mashariki na magaharibi.

Mzandiki huyu aliyejitolea kuitetea Marekani, kubariki siasa zake na kusema kuwa inayo haki ya kushibisha matamano yake ya kiuadui, kwa kuwa eti inamiliki viwanda vya silaha, tunamuuliza hivi: Ikiwa elimu inaruhusu kuua, kubomoa na kupora, maana yake ni kuwa elimu ni ya shari sio ya heri na ni ya ufisadi wala sio ya utengenezaji?

Na kwamba mwenye elimu anayoruhusa kuitumia elimu yake kuiba, kudanganya na kuzua? Na mwizi atakuwa ni mwenye kushukuriwa na kulipwa; na kila anavyozidi kuwa hodari wa hatia na kuwa na ufisadi mwingi na upotevu basi atakuwa anastahiki heshima?

Ikiwa elimu inaboresha uadui, kwanini basi Marekani inainua nembo za haki za binadamu na kujaribu kila juhudi kuwakinaisha watu kwamba wao wanafanya ibada wana zuhudi na wanupiga vita ukomonisti kwa jina la imani ya Mungu na siku ya mwisho?

Zaidi ya hayo mzushi huyu mwenye dhambi amaesahau kuwa anafichua hiyana yake na upotevu wake, huku akiwa anatetea matamano ya Marekani kwa mantiki yake ya kufedhehesha akitoa udhuru kwa yaliyo mabaya zaidi ya dhambi yake.

Sio! Huo ni mtihani!

Makusudio ya mtihani hapa ni neema. Maana ni kuwa Mwenyezi Mungu (s.w.t.) anamneemesha mja wake ili amjaribu kuwa atashukuru au atakufuru. Akishukuru humzidishia neema duniani na malipo akhera, na akikufuru basi Jahannam imeandaliwa makafiri.

Lakini wengi wao hawajui kuwa Mwenyezi Mungu anawapa mtihani waja wake ili vidhihirike vitendo vinavyostahiki thawabu na adhabu.

Walikwishayasema haya waliokuwa kabla yao, lakini hayakuwafaa waliyokuwa wakiyachuma.

Yaani haya ya kusema kuwa nimepewa kwa elimu yangu. Maana ni kuwa msemaji huyu mjinga ana wanaofanana naye katika historia, lakini mali haikuwazuia na ghadhabu za Mwenyezi Mungu na adhabu yake iliyotolewa kiaga. Tazama Juz. 20 (28:76–82).

Basi ukawasibu ubaya wa waliyoyachuma. Na wale ambao wamedhulumu miongoni mwa hawa – waliomkadhibisha Muhammad – utawasibu ubaya wa waliyoyachuma.

Mwenye kufanya wema atalipwa nao wala hatapata msaidizi asiyekuwa Mwenyezi Mungu. Hii imethibiti kwa wote bila ya kuvua wala kuhusika na uma zilizotangulia au zijazo. Ni desturi ya Mwenyezi Mungu, wala hutapata mabadiliko katika desturi ya Mwenyezi Mungu.

Nao si wenye kushinda.

Kwani inawezekana muumbwa kumshinda muumba wake?

Je, hawajui kwamba Mwenyezi Mungu humkunjulia riziki amtakaye na humkunjia? Hakika katika haya bila ya shaka zipo Ishara kwa watu wanaoamini.

Umetangulia mfano wake katika Juzuu zifutazo: Juz. 13 (13:27), Juz. 15 (17:30), Juz. 20 (28:82), Juz. 21 (29:62), Juz. 21 (30:37) na Juz. 22 (34:36,39).

Na tumezungumzia kwa ufafanuzi zaidi kuhusu suala hili katika Juzuu zifuatazo: Juz. 6 (5:64–66), kifungu cha ‘Riziki na ufisadi,’ Juz. 7 (5:100) kifungu ‘Je riziki ni bahati au majaliwa?’ Juz. 13 (13:26–29) kifungu ‘Mtu na rizi– ki’ na Juz. 20 (29:56–63) kifungu ‘Riziki na kumtegemea Muumba si kiumbe.’

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا ۚ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ
{الرَّحِيمُ} 53

Sema: Enyi waja wangu waliozifanyia israfu nafsi zao! Msikate tamaa na rehema ya Mwenyezi Mungu. Hakika Mwenyezi Mungu husamehe dhambi zote. Hakika Yeye ni Mwingi wa maghufira, Mwenye kurehemu.

{وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ} 54

Na rejeeni kwa Mola wenu, na silimuni kwake, kabla ya kuwajia adhabu. Kisha hapo hamtanusuriwa.

{وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ} 55

Na fuateni yaliyo bora zaidi katika yale yaliyoteremshwa kwenu kutoka kwa Mola wenu, kabla haijawajia adhabu kwa ghafla, na hali hamtambui.

{أَن تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتَا عَلَىٰ مَا فَرَطْتُ فِي جَنبِ اللَّهِ وَإِن كُنتُ لَمِنَ السَّآخِرِينَ} 56

Isije ikasema nafsi: Ee masikitiko yangu kwa yale niliyopoteza upande wa Mwenyezi Mungu; na hakika nilikuwa miongoni mwa wanaofanya maskhara!

{أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ} 57

Au ikasema: Ingelikuwa Mwenyezi Mungu ameniongoa, bila ya shaka ningelikuwa miongoni mwa wenye takua.

{أَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً فَأَكُونَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ} 58

Au ikasema inapoona adhabu: Lau kuwa ningelipata kurudi, ningeli kuwa miongoni mwa wafanya mema.

{بَلَىٰ قَدْ جَاءَتْكَ آيَاتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا وَاسْتَكْبَرْتَ وَكُنتَ مِنَ الْكَافِرِينَ} 59

Wapi! zilikwishakujia Ishara zangu, nawe ukazikadhibisha, na ukajivuna, na ukawa miongoni mwa

Mwenyezi Mungu Anasamehe Madhambi Yote

Aya 53 – 59

Maana

Sema: Enyi waja wangu waliozifanyia israfu nafsi zao! Msikate tamaa na rehema ya Mwenyezi Mungu. Hakika Mwenyezi Mungu husamehe dhambi zote. Hakika Yeye ni Mwingi wa maghufira, Mwenye kurehemu.

Huu ni mwito wazi, kutoka kwa Mwenyezi Mungu, kwa wale waliodhulumu nafsi zao kwa kufanya madhambi na maasi. Akaahidi msamaha kwa kila dhambi kadiri itakavyokuwa kubwa. Kwa hiyo amefungua mlango kwa yule mwenye kutaka kufuta maovu yake yeye mwenyewe na kutengeneza yaliyoharibika.

Kuna Hadith inayosema: “Hakika Mwenyezi Mungu hachoki mpaka mchoke. Mkiacha naye anaacha.” yaani mkiacha toba naye anaacha maghufira. Katika Hadith nyingine Mtume (s.a.w.) anasema: “Hakuna ninachopenda zaidi katika dunia na vilivyomo kuliko Aya hii.” Imekua mashuhuri kauli ya kuwa hii ni Aya yenye matarajio zaidi katika Qur’ani.

Miongoni mwa madhambi makubwa zaidi ni kukata tamaa na rehema ya Mwenyezi Mungu:

{قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ إِلَّا الضَّالُّونَ} 56

“Na ni nani anayekata tamaa na rehema ya Mola wake isipokuwa wale waliopotea.” Juz. 14 (15:56).

Tumelizungumzia hilo kwa ufafanuzi zaidi katika Juz. 5 (4:56). Pia tumeweka kifungu maalum cha toba ‘Toba na umbile’ katika Juz. 4 (4:17–18)

Na rejeeni kwa Mola wenu, na silimuni kwake, kabla ya kuwajia adhabu. Kisha hapo hamtanusuriwa.

Chukueni fursa enyi wenye dhambi wala msiipoteze. Tubieni kwake na mumfanyie ikhlasi kwa kauli na vitendo.

Na fuateni yaliyo bora zaidi katika yale yaliyoteremshwa kwenu kutoka kwa Mola wenu, kabla

haijawajia adhabu kwa ghafla, na hali hamtambui.

Hakuna kitu, katika alivyoviteremsha Mwenyezi Mungu kilicho bora zaidi ya kingine kwake. Kila alichokisema ni kizuri zaidi na adhimu. Ama kwa wenye dhambi basi kitu bora zaidi walichoteremshiwa ni mwito wa toba na kukubaliwa hata ikiwa dhambi ni kubwa kiasi gani. Na yasiyokuwa hayo ni kiaga na hadhari.

Kisha Mwenyezi Mungu (s.w.t.) akabainisha matokeo ya atakayepuuza toba; kama ifuatavyo:

Isije ikasema nafsi: Ee masikitiko yangu kwa yale niliyopoteza upande wa Mwenyezi Mungu katika kumtii. Masikitiko ni miongoni mwa adhabu kubwa ya nafsi. Hasa ikiwa hakuna kimbilio wala pa kutokea.

Na hakika nilikuwa miongoni mwa wanaofanya maskhara!

Kesho mwenye madhambi atasema kwa majuto na masikitiko: Sikutosheka na kumwasi Mwenyezi Mungu na kupuuza toba mpaka nikawafanyia masi- hara wanaomtii Mwenyezi Mungu na wenye kuogopa adhabu yake.

Au ikasema: Ingelikuwa Mwenyezi Mungu ameniongoa, bila ya shaka ningelikuwa miongoni mwa wenye takua.

Mfano wake ni kauli yake Mwenyezi Mungu Mtukufu: “Watasema walioshirikisha: Lau angelitaka Mwenyezi Mungu tusingelishirikisha” Juz. 8 (6: 148).

Au ikasema inapoona adhabu: Lau kuwa ningelipata kurudi, ningeli kuwa miongoni mwa wafanya mema.

Mfano wake ni:

{قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ} 99

{لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ} 100

“Husema Mola wangu nirudishe ili nitende mema badala ya yale niliyoacha” Juz. 18 (23:99–100).

Wapi! Mambo hayako kama unavyotaka zilikwishakujia Ishara zangu, nawe ukazikadhibisha, na ukajivuna, na ukawa miongoni mwa makafiri!

Zilimjia ishara za Mwenyezi Mungu akazikanusha na akasema hazitoki kwa Mwenyezi Mungu. Akafanya kiburi na imani na akamkufuru Mwenyezi Mungu na Mtume wake, kisha akakadhibisha na akasema: hakuna chochote kilichonijia kutoka kwa Mwenyezi Mungu kupitia kwa Mtume wake.

Kwa hiyo akachanganya maovu ya kufuru, uwongo na kiburi. Lau angelichukua fursa ya kutubia ingelikuwa hana haja na malalamiko yote haya; na angelikuwa kwenye raha bila ya kuwa na hizaya.

{وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ وُجُوهُهُم مُّسْوَدَّةٌ ۖ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ} 60

Na Siku ya Kiyama utawaona wale ambao wamemsingizia uwongo Mwenyezi Mungu nyuso zao zimesawijika. Je! Si katika Jahannamu makazi ya wanaotakabari?

{وَيُنَجِّي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا بِمِثَاقَاتِهِمْ لَا يَمَسُّهُمُ السُّوءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ} 61

Na Mwenyezi Mungu atawaokoa walio na takua kwa ajili ya kufuzu kwao. Hapana uovu utao wagusa, wala hawatahuzunika.

{اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ} 62

Mwenyezi Mungu Mungu ndiye Muumba wa kila kitu; na Yeye ndiye Mlinzi juu ya kila kitu.

{لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ} 63

Anazo funguo za mbingu na ardhi. Na wale ambao wamezikataa Ishara za Mwenyezi Mungu, hao ndio wenye hasara.

{قُلْ أَغْفِرَ اللَّهُ تَأْمُرُونِي أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ} 64

Sema: Je! Mnaniamrisha nimwabudu asiye kuwa Mwenyezi Mungu, enyi majahili?

{وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكَتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ} 65

Na kwa hakika umepewa wahyi na waliokuwa kabla yako: Bila ya shaka ukishirikisha amali zako zitapomoka, na lazima utakuwa miongoni mwa wenye kuhasirika.

{بَلِ اللَّهُ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ} 66

Bali muabudu Mwenyezi Mungu tu, na uwe miongoni mwa wenye kushukuru.

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ ﴿٦٧﴾ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ {67}

Na hawakumkadiria Mwenyezi Mungu haki ya kadiri yake. Na Siku ya Kiyama ardhi yote itakuwa mkononi mwake, na mbingu zitakunjwa katika mkono wake wa kuume. Ametakasika na Ametukuka na wanayomshirikisha nayo.

Walionsingizia Uwongo Mwenyezi Mungu Aya

60 – 67

Maana

Na Siku ya Kiyama utawaona wale ambao wamemsingizia uwongo Mwenyezi Mungu nyuso zao zimesawijika. Je! Si katika Jahannamu makazi ya wanaotakabari?

Kila anayemnasibishia Mwenyezi Mungu yale asiyokuwa na ujuzi nayo basi atakuwa amemsingizia Mwenyezi Mungu; iwe amemnasibishia kuwa na washirika, mke na mtoto, au kazi za Mwenyezi Mungu; kama kuingilia utume ukhalifa, hukumu au kutoa fatwa kwa jina la dini.

Aliulizwa Imam Ja'far As-sadiq (a.s.) kuhusiana na maana ya Aya hii, akasema: “Mwenye kudai uimamu usiotokana na Mwenyezi Mungu, atakuwa amemsingizia uongo Mwenyezi Mungu” Muulizaji akasema: Hata kama ni Alawi. Imam akasema: hata kama ni Alawi. Muulizaji akaendelea kuuliza: Hata kama ni Fatimi, Imam akasema: Hata kam ni Fatimi.”

Malipo ya mwenye kumzulia Mwenyezi Mungu na Mtume wake, ni kufufuliwa akiwa na uso uliosawijika, katika kundi lililoandaliwa Jahannam na Mwenyezi Mungu, makazi mabaya kabisa.

Kauli yake Mwenyezi Mungu ‘wanotakabari’ baada ya kauli yake ‘wale ambao wamemsingizia Mwenyezi Mungu,’ inaashiria kuwa kumsingizia Mwenyezi Mungu ni kiburi.

Na Mwenyezi Mungu atawaokoa waliona takua kwa ajili ya kufuzu kwao. Hapana uovu utaowagusa, wala hawatahuzunika.

Baada ya Mwenyezi Mungu (s.w.t.) kuwahadharisha wasingizaji na moto wa Jahannam, sasa anawabashiria wakweli na wenye takua, kuokoka na moto na kila ubaya. Zaidi ya hayo hawatakuwa na huzuni wala majuto kwa yale waliyoyakosa duniani.

Mwenyezi Mungu ndiye Muumba wa kila kitu.

Kila kilichoko akiwemo mtu, mnyama mimea na mawe, kinafahamisha kuweco kwa Mwenyezi Mungu kwa sura ya ufundi wa mjengaji kutokana na jengo lenyewe na aliyekitengeneza na kila jingo

Na Yeye ndiye Mlinzi juu ya kila kitu.

Yaani ni mwenye kusimamia, kwa sababu kila kitu kimepatikana kwa uweza wa Mwenyezi Mungu na kitabaki chini ya uangalizi wake mpaka atakapotaka, vinginevyo itakua hakina maana.

Anazo funguo za mbingu na ardhi.

Funguo ni kinaya cha kuwa Mwenyezi Mungu ni mzingatiaji wa ulimwen-gu na ni mjuzi wa yote yanayopita humo kuanzia chembe ndogo hadi sayari kubwa: “Na ziko kwake funguo za ghaibu” Juz. 7 (6:59).

Na wale ambao wamezikataa Ishara za Mwenyezi Mungu, hao ndio wenye hasara.

Makusudio ya ishara za Mwenyezi Mungu ni ulimwengu na nidhamu yake ya ajabu ambayo lau itakoseka kwa kiasi cha unywele tu, basi utaharabika.

Maana ya kuzikataa ishara za Mwenyezi Mungu ni kutozikubali dalili za nidhamu hii kuwa kuna aliyezipanga na uhandisi na mhandisi wake.

Wakadhibishaji wamezitia hasara akili zao na dalili hizi, kwa sababu zimepofuka na hisia. Vile vile wamezitia hasara nafasi zao na akhera, kwa vile wamezichagulia ukafiri na inadi; na Jahannam yatakuwa ndio makazi ya kila kafiri mwenye inadi.

Sema: Je! Mnaniamrisha nimwabudu asiyekuwa Mwenyezi Mungu, enyi majahili?

Kuna mapokezi yanayosema kuwa washirikina walimjia Mtume wa Mwenyezi Mungu (s.a.w.) na kusema: Tutakupa mali itakayokufanya uwe tajiri zaidi ya wote katika Makka na tutukuoza msichana unayemtaka, kwa sharti ya kuwa uache mwito wako. Ndio ikashuka Aya hii.

Iwe riwaya hii ni sahihi au la lakini inafafanua zaidi Aya hii. Ni vizuri tudokoe maneno yafuatayo kutoka katika makala ya marehemu Mustafa Sadiq Ar-rafi, yenye kichwa cha maneno ‘Dirhamu na dinari’: “Nimewaona baadhi ya mafakihi wakitoa mawaidha na kuwaambia watu halali na haramu, lakini hakika wanawafanyia maskhara vile anavyomfanyia maskhara mwizi anayempa mawaidha mwizi mwingine na kumwambia usiibe.”

Hali hii pia iko kwa waandishi wanasiasa na wengineo wanaobeba nembo za uzalendo na ubinadamu. Ar-rafi anaendelea kusema: “Mwenye kutukuza dirhamu na dinari (pesa) huwa anautukuza unafiki, tamaa na uwongo... Hakika haiba ya Uislamu ni kujitolea maisha sio kupupia maisha, na kuwasaidia waumini sio kuwafanyia uadui. Na utajiri unapimwa kwa inavyofanya kazi mali sio kukusanya mali.”

Na kwa hakika umepewa wahyi na waliokuwa kabla yako: Bila ya shaka ukishirikisha amali zako

zitapomoka, na lazima utakuwa miongoni mwa wenye kuhasirika.

Makusudio ya kupomoka (kuanguka) amali ni kukosa thawabu. Kushirikisha ni muhali kwa mitume, lakini kukadiria muhali sio muhali. Zaidi ya hayo ni kuwa kutahadharishwa kitu hakufahamishi kuwa aliyehadharishwa anadhaniwa kuwa atafanya alilohadharishwa.

Maana ni kuwa Mwenyezi Mungu hakubali ibada ya yeyote ila ikiwa imetakata na kuwa safi kwa ajili ya Mwenyezi Mungu tu. Mwenye kumwabudu Mwenyezi Mungu pamoja na mwingine, basi hastahiki thawabu; hata akiwa ni kama mtume. Tumefafanua kuanguka amali katika Juz. 2 (2:216 – 218), kifungu cha ‘Kupomoka.’

Bali muabudu Mwenyezi Mungu tu, na uwe miongoni mwa wenye kushukuru.

Kwa dhahiri hii ni amri, lakini kwa hakika ni kuelezea kuwa Mtume wa Mwenyezi Mungu (s.a.w.) haabudu isipokuwa Mwenyezi Mungu tu wala hamshukuru yeyote asiyekuwa yeye. Imekuja kwa tamko la amri kutanabahisha waja kuwa ibada na shukrani ni lazima iwe kwa ajili ya Mwenyezi Mungu mmoja tu.

Zaidi ya hayo Mwenyezi Mungu (s.w.t.) mara nyinyi huwaambia wote kwa kumtuma Mtume wake mtukufu: “Na kwamba elekeza uso wako kwenye dini safi, wala usiwe miongoni mwa washirikina.” Juz. 11 (10:105), “Basi simama sawa sawa kama ulivyoamrisha wewe...” Juz. 12 (11:112) na “Na simamisha Swala katika ncha mbili za mchana...” Juz. 12 (11:114).

Na hawakumkadiria Mwenyezi Mungu haki ya kadiri yake kwa sababu wao wamemkataa na kuamini masanamu na pesa.

Na Siku ya Kiyama ardhi yote itakuwa mkononi mwake, na mbingu zitakunjwa katika mkono wake wa kuume.

Hiki ni kinaya cha ukuu wa Mwenyezi Mungu na uweza wake; na kwamba mbingu na ardhi na vyote viliomo baina yake vinanyenyekea amri yake.

Ametakasika na Ametukuka na wanayomshirikisha nayo.

Mwenyezi Mungu (s.w.t.) ametakasika na kila shirki na wanayoyasema kuwa ana mkono wa kuume. Na pia ametakasika na ufananisho wanaomsifu nao majahili.

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ۚ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ
{يَنْظُرُونَ} 68

Na itapulizwa parapanda, wazimie waliomo mbinguni na waliomo ardhini, ila ambaye Mwenyezi Mungu amemtaka. Kisha itapulizwa mara nyengine. Hapo watainuka wawe wanangojea.

{وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجِيءَ بِالنَّبِيِّينَ وَالشُّهَدَاءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ} 69

Na ardhi itang'ara kwa Nuru ya Mola wake, na Kitabu kitawekwa, Na wataletwa Manabii na mashahidi, na patahukumiwa baina yao kwa haki, wala hawatadhulumiwa.

{وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ} 70

Na kila nafsi italipwa kwa yale iliyoafanya, na Yeye anayajua sana wanayoyatenda.

{وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا فَتَحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا ۖ قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ} 71

Na wale ambao wamekufuru watasukumwa kwenye Jahannamu kwa makundi. Mpaka watakapoifikia itafunguliwa milango yake, na walinzi wake watawaambia: Kwani hawakuwajia Mitume miongoni mwenu wakiwasomea Aya za Mola wenu na kuwaonya kukutana na siku yenu hii? Watasema: Ndio! Lakini limekwisha thibiti neno la adhabu juu ya makafiri.

{قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا ۖ فَبِئْسَ مَثْوًى الْمُتَكَبِّرِينَ} 72

Itasemwa: Ingieni milango ya Jahannamu mdumu humo. Basi ni ubaya ulioje wa makazi ya wanaotakabari.

Waliokufuru Watasukumwa Aya 68 – 72

Maana

Na itapulizwa parapanda, wazimie waliomo mbinguni na waliomo ardhini, ila ambaye Mwenyezi Mungu amemtaka.

Kupuziwa parapanda ni kinaya cha ukelele. Mwenyezi Mungu Mtukufu anasema:

{يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ۖ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ} 42

“Siku watakaposikia ukelele kwa haki, hiyo ndiyo siku ya kutoka.” (50:42).

Katika baadhi ya tafsiri imeelezwa kuwa ukelele au mpulizo huu utakaririka mara tatu: Wa kwanza ni ule ilioelezwa katika Aya isemayo:

{وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَفَزِعَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ۚ وَكُلُّ أَتَوُّهُ دَاخِرِينَ 87}

“Na siku itakapopuziwa parapanda, watafazaika waliomo mbinguni na waliomo ardhini, ila amtakaye Mwenyezi Mungu.” Juz. 20 (27:87).

Ambaye Mwenyezi Mungu amemtaka ni yule mwenye takua ambaye umemtangulia wema.

Mpulizo wa pili ni wa mauti ulioashiriwa kwenye Aya hii tuliyo nayo. Na makusudio ya ila ambaye Mwenyezi Mungu amemtaka ni kuwa watu wa ardhini watakufa wote na wa mbinguni hawatabaki isipokuwa ambaye Mwenyezi Mungu atamtaka.

Wafasiri wametofautiana kuhusiana na huyo ambaye Mwenyezi Mungu atamtaka katika wa mbinguni. Ikasemekana kuwa ni Jibril na Israfil. Wengine wakasema ni mashahidi. Mwingine hata akathubutu kusema ni Mwenyezi Mungu – Tunamuomba msamaha Mwenyezi Mungu na tunatubu kwake.

Sio mbali kuwa kusema ila ambaye Mwenyezi Mungu amemtaka, sio hakika bali ni majazi ya kuwa amri siku hiyo ni ya Mwenyezi Mungu peke yake na kwamba:

{كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ 26}

{وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ 27}

“Kila kilichoko juu yake kitatoweka na itabaki dhati ya Mola wako mwenye utukufu na heshima” (55:26–27).

Mpulizo wa tatu ni wa ufufuo amabao amaeuashiria Mwenyezi Mungu Mtukufu kwa kusema: **Kisha itapulizwa mara nyengine. Hapo watainuka wawe wanangojea** hukumu ya Mwenyezi Mungu kwao.

Kwenye *Nahajul-balagha* imeelezwa: “Na itapulizwa parapanda, kila chenye uhai kitakufa na kila sauti itakuwa bubu, milima na majabali yataporomoka na mawe yageuke mchanga na iwe tamabarare. Hakutakuwa na muombezi wa kuombea wala ndugu wa kutetea wala udhuru utakaonufaisha.”^{[1](#)}

Na ardhi itang'ara kwa Nuru ya Mola wake

Makusudio ya ardhi hapa ni ardhi ya ufufuo na mkusanyiko. Nayo itang'arishwa na nuru ya Mwenyezi Mungu Mtukufu, kwa sababu yenyewe ni twahara isyokuwa na aina yoyote ya upotevu na ufigadi; haku– na isipokuwa haki na uadilifu.

Na Kitabu kitawekwa, yaani mandishi ya matendo yote:

{وَتُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَنْشُورًا} 13

“Na Siku ya Kiyama tutamtolea kitabu atakachokikuta kimekunjuliwa.” Juz. 15 (17:13).

Mulla Sadra anasema katika *Al-asfar*: “Mwenye kutenda kitendo au kusema kauli, athari yake inajitokeza kwenye nafsi yake na moyo wake.

Athari hii inayopatikana kwenye moyo na roho iko kama nakshi na maandishi katika vitabu na mbao. Nyoyo na roho hizo, ambazo zina athari ya vitendo na kauli, kwa lugha ya sharia zinaitwa kurasa za matendo.”

Na wataletwa Manabii na mashahidi, na patahukumiwa baina yao kwa haki, wala hawatadhulumiwa. Na kila nafsi italipwa kwa yale iliyoyafanya, na Yeye anayajua sana wanayoyatenda.

Makusudio ya mashahidi hapa ni manaibu wa mitume katika kufikisha ujumbe wao na desturi zao kwa watu. Maana ni kuwa Mwenyezi Mungu kesho atawafufua watu kwa ajili ya hisabu. Atawaleta manabii wawe mashahidi kwa manaibu wao kuwa wao walichukua ujumbe kwa manabii ili waufikishe kwa watu. Kisha manaibu nao watatoa ushahidi kuwa wao waliwafundisha watu na waliufikisha ujumbe kwa ukamilifu. Baada ya kupatikana ushahidi wa manabii kwa manaibu na wa manibu kwa watu, hapo Mwenyezi Mungu atawahukumu wote kwa uadilifu bila ya kumpunguzia thawabu mtiifu wala kumzidishia adhabu Muasi.

Yeye anawajua zaidi wote, wakiwemo manabii na mashahidi, kuliko nafsi zao. Amewaita hapa kwa ushahidi kukamilisha hoja na kuondoa visababu vyote.

Tazama Juz. 2 (2:143).

Na wale ambao wamekufuru watasukumwa kwenye Jahannamu kwa makundi. Mpaka watakapoifikia itafunguliwa milango yake.

Mwenyezi Mungu (s.w.t.) ametaja, katika Kitabu aina kwa aina ya dhabu ya wakosefu; kama vile: udhalili na utwevu, upofu na kusawijika uso, minyororo na nguo za moto, chakula cha Zaqqum na kinywaji cha usaha na kusukumwa na malaika kupelekwa kwenye Jahannam ili wawe kuni zake. Hao malaika wana miadi nao ya kuwangoja, ndio maana watakuta milango tayari iko wazi.

Na walinzi wake watawaambia: Kwani hawakuwajia Mitume miongoni mwenu wakiwasomea Aya za Mola wenu na kuwaonya kukutana na siku yenu hii?

Makusudio ya swali hili ni kutahayariza na kwamba wao ndio waliojichagulia mwisho huu mbaya.

Watasema: Ndio! Lakini limekwishathibiti neno la adhabu juu ya makafiri.

Mfano wake ni kauli yake Mwenyezi Mungu Mtukufu:

{وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ} 10

{فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحْقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ} 11

“Na watasema: lau tungelikuwa tunasikia au kutia akilini, tusingelikuwa katika watu wa Motoni! Wakakiri dhambi zao. Basi kuangamia ni kwa watu wa motoni!” (67: 10–11).

Itasemwa: Ingieni milango ya Jahannamu mdumu humo.

Basi ni ubaya ulioje wa makazi ya wanaotakabari kwenye haki na kutoka kwenye uadilifu.

Lau kusingelikuwa na dalili nyingine ya kuandaliwa Jahannam isipokuwa kwa wenye kiburi, mataghuti, wafisadi na wapotevu tu, ingelitosha. Mwenyezi Mungu Mtukufu anasema:

{إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ} 145

“Hakika wanafiki watakuwa katika tabaka ya chini motoni. Juz. 5 (4: 145)

Akasema tena:

{إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا} 21

{لِلطَّاغِينَ مَابًا} 22

“Hakika Jahannam inangojea. Ni marejeo kwa wenye kupetuka mipaka” (78:21–22).

Huko nyuma tumewahi kusema kuwa lau kusingeliku na mahakama, huko akhera, ya kisasi cha aliyedhulimiwa kwa dhalimu, basi ingelikuwa aliyeuliwa kidhulma ana hali mbaya zaidi ya aliyemuua.

Tazama Juz. 11 (10:3–4) kifungu cha: ‘malipo ni lazima.’

{وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ} 73

Na waliomcha Mola wao watapelekwa Peponi kwa makundi, mpaka watakapoifikia, nayo milango yake imekwishafunguliwa, walinzi wake watawaambia: Salaamun Alaikum, (Amani iwe juu yenu!) Mmekua wema. Basi ingieni humu mkae milele.

{وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَّبِعُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ ۚ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ 74}

Na watasema: Alhamdulillah, (Sifa njema zote ni za Mwenyezi Mungu) aliyetutimizia ahadi yake, na akaturithisha ardhi, tunakaa katika Bustani popote tupendapo. Basi ni malipo mazuri yaliyoje ya watendao!

{وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ ۚ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ 75}}

Na utawaona Malaika wak- izunguka pembeni mwa Arshi ya Mwenyezi Mungu, wakimsabihi na kumsifu Mola wao. Na patahukumiwa baina yao kwa haki na patasemwa: Sifa zote njema ni za Mwenyezi Mungu, Mola wa viumbe vyote!

[1.](#) Khutba: 195

Waliomcha Mola Wao Watapelekwa Peponi Aya 73 – 75

Maana

Na waliomcha Mola wao watapelekwa Peponi kwa makundi, mpaka watakapoifikia, nayo milango yake imekwishafunguliwa, walinzi wake watawaambia: Salaamun Alaikum, (Amani iwe juu yenu!) Mmekua wema. Basi ingieni humu mkae milele.

Wakosefu watapelekwa kwenye Jahannam huku Malaika wa adhabu wakiwasukuma kwa nguvu na kwa udhalili. Wenye takua wanaingia Peponi wakiwa wamezungukwa na Malaika kwa taadhima na takrima na watasema:

Alhamdulillah, (Sifa njema zote ni za Mwenyezi Mungu) aliyetutimizia ahadi yake, na akaturithisha ardhi, tunakaa katika Bustani popote tupendapo. Basi ni malipo mazuri yaliyoje ya watendao!

Wanaosema hayo ni waumini. Makusudio ya ardhi hapa ni ardhi ya Peponi. Wataitumia kama vile

anavyotumia mrithi, mali aliyoachiwa. Kule duniani waliifanyia kazi Pepo wakitegemea na kuamini aliyoahidi Mwenyezi Mungu kwa wenye takua na subira. Watapoiona watafurahia na kumsifu Mwenyezi Mungu wakijua kuwa ahadi yake ni ya kweli na haki.

Imeelezwa kwenye *Nahajul-balagha*: “Malaika watawazunguka watu Peponi, watawashukia kwa upole, na watawafungulia milango ya mbingu. Watawaandalia sehemu za heshima alizowafahamisha Mwenyezi Mungu, akaridhia mahangaiko na kusifia makazi yao”¹

Na utawaona Malaika wakizunguka pembeni mwa Arshi ya Mwenyezi Mungu, wakimsabihi na kumsifu Mola wao.

Katika Juz. 8 (7:53), tumebainisha, kwa ushahidi wa Qur’ani, kuwa Makusudio ya Arshi ni kuwa amri yote ni ya Mwenyezi Mungu. Kwa hiyo maana yake hapa ni kuwa Malaika hawafanyi lolote ila kwa amri ya Mwenyezi Mungu; kama ulivyokuja wasifu wao katika kauli yake Mwenyezi Mungu:

بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ {26}
{لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهٖ يَعْمَلُونَ 27}

“Bali hao ni waja waliotukuzwa. Hawamtangulii kwa neno nao wanafanya kwa amri yake.”

Juz. 17 (21:26–27)

Na patahukumiwa baina yao kwa haki na patasemwa Sifa zote njema ni za Mwenyezi Mungu, Mola wa viumbe vyote!

Yaani muasi hatazidishiwa adhabu, wala mtiifu hatapunguziwa thawabu. Kuna tafsiri nyingine zinazasema kuwa Mwenyezi Mungu alipoanza kuumba alisema: Sifa njema zote ni za Mwenyezi Mungu, Mola wa viumbe vyote.

Baada ya kufa viumbe na kuwafufua na kutulia watu wa peponi atasema: Sifa njema zote ni za Mwenyezi Mungu, Mola wa viumbe vyote, ili awafundishe waja wake adabu yake ya kuanza kila jambo kwa sifa njema na kumalizia kwa sifa njema.

¹. Khutba 222

Sura Ya Arubaini : Al-Ghaafir

Ina Aya 85. Imeshuka Makka. Imesemekana Aya mbili hazikushuka Makka. Pia inaitwa Sura Mumin

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Kwa jina la Mwenyezi Mungu mwingi wa rehema Mwenye kurehemu.

{حم 1}

Hamim.

{تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ 2}

Uteremsho wa Kitabu umetoka kwa Mwenyezi Mungu Mwenye nguvu, Mwenye kujua.

{غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّلُوفِ ۚ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ۚ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ 3}

Mwenye kughufiria dhambi na anayekubali toba, Mkali wa kuadhibu, Mwenye fadhila. Hakuna mungu ila Yeye. Marejeo ni Kwake.

{مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْرُرُكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْبِلَادِ 4}

Hawabishani katika Ishara za Mwenyezi Mungu ila wale ambao wamekufuru. Basi kusikughuri kutangatanga kwao katika nchi.

{كَذَبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ ۚ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ ۚ وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْتُهُمْ ۚ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ 5}

Kabla yao walikadhibisha kaumu ya Nuh na makundi baada yao. Na kila uma ulikuwa na hamu juu ya Mtume wao wamkamate. Na walibishana kwa upotovu ili kuipindua haki. Kwa hivyo niliwakamata. Basi ilikuwaje adhabu yangu!

{وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ 6}

Namna hivi limewathibitikia makafiri neno la Mola wako kwamba wao ni watu wa Motoni.

Aya 1 – 6: Mwenye Kusamehe Dhambi Na Kukubali Toba

Maana

Hamim.

Umetangulia mfano wake katika Juz. 1(2:1).

Uteremsho wa Kitabu umetoka kwa Mwenyezi Mungu.

Kwa sababu ni mizani ya haki na ya uadilifu na ni nuru inayoongoza kutokana na giza la upotevu na ujinga.

Mwenye nguvu, Mwenye kujua, Mwenye kughufiria dhambi na anayekubali toba, Mkali wa kuadhibu, Mwenye fadhila.

Kila sifa katika wasifu huu ina mfungamano na athari katika ulimwengu na binadamu na mwenendo wake: Mwenye kuumba ulimwengu ni lazima aujue na awe na uweza. Ndio ikaja sifa ya mwenye nguvu mwenye kujua. Kuwa na nguvu ni kuwa na uwezo.

Dhambi na toba ni vitendo vya mtu, lakini kukubali toba na kusamehewa ni kwa Mwenyezi Mungu. Yeye Mwenyezi Mungu (s.w.t.) husamehe kwa toba au kwa utiifu, kwa sababu mema yanafuta maovu. Vile vile Yeye ni mkali kwa anayeng'ang'ania uasi, wakati huohuo yeye ni mwenye fadhila kwa sababu anampa anayemuomba na asiyemuomba na anamuongezea mengi mtenda mema

Hakuna mungu ila Yeye.

Ampewekeka na sifa ya Tawhid, elimu ya ghaibu na uwezo juu ya kila kitu. Wenye madhambi wote wanahitajia msamaha wake na huruma yake.

Marejeo ni kwake.

Hakuna pa kukimbia kuepuka kukutana naye na hisabu yake na malipo yake. Heri zote ni za yule asiyeona yeyote mwenye kustahiki sifa hizi isipokuwa Mwenyezi Mungu, na wala asiogope yeyote asiyekuwa Yeye.

Hawabishani katika Ishara za Mwenyezi Mungu ila wale ambao wamekufuru, wasiotaka haki na uadilifu wala kuamini chochote isipokuwa hawaa na masilahi yao tu.

Pamoja na hayo wanajitafutia visababu, wakidai kuwa wao ndio walio na haki na kuijadili Qur'ani

wakisema kuwa ni ngano za watu wa kale, tawhid ni upotevu na kufufuliwa ni uzushi. Dalili yao ya kwanza na ya mwisho ni kuwa wao wanawaiga mababa zao na kufuata masilahi.

Basi kusikughuri – ewe Muhammad – kutangatanga kwao katika nchi kwa ajili ya biashara na kwenda kwao Sham katika msafara wa kusi na Yemen katika msafara wa kaskazi. Yasikughuri haya, kwa sababu mwisho wake ni maangamizi:

{إِنَّمَا نُمَلِّي لَهُمْ لِيَزْدَادُوا إِثْمًا ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ} 178

“Hakika tunawapa muda na wanazidi tu katika dhambi na wana adhabu idhalilishayo.”

Juz. 4 (3: 178).

Kabla yao walikadhibisha kaumu ya Nuh na makundi baada yao. Na kila uma ulikuwa na hamu juu ya Mtume wao wamkamate. Na walibishana kwa upotovu ili kuipindua haki.

Makusudio ya makundi hapa ni kila watu waliounda kikosi dhidi ya haki na watu wake.

Maana ni kuwa vita vyako ewe Muhammad, pamoja na washirikina, sio vita vyako wewe binafsi; isipokuwa ni vita baina ya haki na batili na kufuru na imani. Ni desturi ya waliopita na wanokuja.

Uma zilizopita ziliwakadhibisha mitume na viongozi wema. Wakawajadili kwa ujinga na inadi. Kila uma ulijaribu kumuua Nabii wao na muonyaji wao; sawa na walivyokupangia njama makuraishi ukiwa umelela kitandani mwako.

Tazama Juz. 9 (30 – 35).

Kwa hivyo niliwakamata. Basi ilikuwaje adhabu yangu!

Ilikuwa kali ya kuvunjavunja.

Namna hivi limewathibitikia makafiri neno la Mola wako kwamba wao ni watu wa Motoni.

Haya ni maonyo na hadhari kwa makuraishi kama waking’ang’ania ukafiri na upotevu, yasije yakawapata, yaliyowapata watu wa Nuh, A’d na Thamud.

Lakini kumhofisha asiyemuogopa Mwenyezi Mungu hakuna manufaa yoyote, isipokuwa kusimamisha hoja na kukata visababu vyote.

{الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ} 7

Wale wanaobeba Arshi, na wanaoizunguka, wanamsabihi kwa kumuhimidi Mola wao, na

wanamuamini na wanawaombea msamaha walio amini. Mola wetu! Umekienea kila kitu kwa rehema na ujuzi. Basi wasamehe ambao wametubu na wakaifuata Njia yako, na waepushe na adhabu ya Jahannamu.

{رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ ۚ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝8}

Mola wetu! Na waingize katika Bustani za Milele ulizowaahidi. Na pia waliofanya mema miongoni mwa wazee wao na wake zao na dhuriya zao. Hakika Wewe ni Mwenye nguvu, Mwenye hikima.

{وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ ۚ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ ۚ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۝9}

Na waepushe na maovu; kwani umwepushaye maovu siku hiyo, hakika umemrehemu; na huko ndiko kufuzu kukubwa.

{إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادُونَ لِمَقْتُ اللَّهِ أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ۝10}

Kwa hakika wale waliokufuru watanadiwa: Bila ya shaka kuchukia Mwenyezi Mungu ni kukubwa kuliko kujichukia nyinyi nafsi zenu, mlipokuwa mnaitwa kwenye imani mkakataa.

Aya 7 – 10: Wanaobeba Arshi

Maana

Wale wanaobeba Arshi, na wanaoizunguka, wanamsabihi na kumsifu Mola wao, na wanamuamini.

Katika Juz. 8 (7:54), tulisema kuwa makusudio ya kuwa kwenye Arshi ni kutawala. Na katika Aya ya 75 ya sura iliyopita, tukasema kuwa makusudio ya Malaika kuizunguka Arshi ni kuwa hawamtangulii Mwenyezi Mungu kwa kauli na wanafanya kwa amri yake. Nasi tuna mategemeo kuwa kauli yetu hii, kwa kulinganisha na mfumo wa maneno, inaendana na tafsiri hii.

Ama mfumo wa Aya hii tuliyo nayo na ile inayosema: “Na wanane juu ya wao watachukua Arshi ya Mola wako” (69:17) unatufanya tutafute maana nyingine ya Arshi inayochukuliwa; ingawaje kuchukua Malaika Arshi hakulazimishi kuwa Mungu amekaa juu yake.

Ikiwa hivyo basi itabidi Mwenyezi Mungu awe ana mwili na pia awe yuko mahali fulani na kwengine hayuko. Ikiwa utauliza: Kama Mwenyezi Mungu hakukaa katika Arshi (kiti cha enzi), kwa nini basi ikanasibishwa kwake, na kusemwa ‘Arshi ya Mola wako.’

Jibu: suala la kunasibisha ni la kawaida na jepesi sana; kwa mfano inaweza kuitwa barabara ya fulani, wakati huyo fulani mwenyewe hata haijui barabara hiyo; sembuse muumba wa ulimwengu wote? Majumba yote ya kuabudu mashariki na magharibi, sikwambii Al-Kaaba tukufu, yanaitwa ni ya Mwenyezi Mungu. Je, hiyo inamaanisha kuwa Mwenyezi Mungu anaishi humo?

Inawezekana kuwa Mwenyezi Mungu (s.w.t.) ametengeneza Arshi na kuamrisha Malaika wake waizunguke; kama alivyomwamrisha Ibrahim kujenga nyumba kongwe na kulazimisha kuizuru na kuizunguka kila mwenye kuweza kuifika.

Vyovyote iwavyo ni kuwa Malaika wanamwamini Mwenyezi Mungu na kumtukuza kwa kumsifu **na wanawaomba msamaha walio amini** kwa kusema: **Mola wetu! Umekienea kila kitu kwa rehema na ujuzi. Basi wasamehe ambao wametubu na wakaifuata Njia yako, na waepushe na adhabu ya Jahannamu.**

Waumini wenye ikhlasi wana aina nyingi ya malipo; zikiwemo Bustani zinazopitiwa na mito chini yake, kuwa marafiki wa manabii na mashahidi na kwamba Malaika wanawatukuza kwa kuwasifu na kuwaomba Mungu wawe na daraja ya juu na kuingwa na ghadhabu yake na adhabu yake.

Mola wetu! Na waingize katika Bustani za Milele ulizowaahidi. Na pia waliofanya mema miongoni mwa wazee wao na wake zao na dhuriya zao. Hakika Wewe ni Mwenye nguvu, Mwenye hikima.

Malaika watamuomba Mwenyezi Mungu kesho awakusanye familia kwenye Pepo yake; kama walivyokuwa duniani ili wazidi kuwa na furaha. Kauli yake: ‘waliofanya mema,’ inaashiria kukatika udugu baina ya mumin na kafiri, hata kama mmoja ni baba wa mwingine;

{فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ} 101

“Basi itakapopuziwa parapanda, hapo hakutakuwa na nasaba baina yao.” Juz. 18 (23: 101).

{الْأَخِلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ} 67

“Siku hiyo marafiki watakuwa maadui wao kwa wao isipokuwa wenye takua” (43:67).

Na waepushe na maovu; kwani umwepushaye maovu siku hiyo, hakika umemrehemu; na huko ndiko kufuzu kukubwa.

Wakinge na kila ubaya siku ya kiyama. Hakuna mwenye shaka kwamba mwenye kupata daraja hii mbele ya Mwenyezi Mungu atakuwa amefuzu fadhila zake na rehema zake.

Kwa hakika wale waliokufuru watanadiwa: Bila ya shaka kuchukia Mwenyezi Mungu ni kukubwa kuliko kujichukia nyinyi nafsi zenu, mlipokuwa mnaitwa kwenye imani mkakataa.

Watu wa motoni watachukia wakiwa humo ndani kutokana na yaliyowaleta humo. Huko duniani walikuwa wakiyapenda na kuyaridhia. Mwito utawajia huku wakijilaani wenyewe kuwa, alivyokuwa Mwenyezi Mungu akichukia kufuru yenu duniani ni zaidi sana ya mnavyojichukia nyinyi hivi sasa. Mwenyezi Mungu (s.w.t.) aliwalingani kupitia mitume wake, lakini mkakataa isipokuwa ukafiri. Basi onjeni adhabu leo, na madhalimu hawana msaidizi.

{قَالُوا رَبَّنَا أَمَتْنَا اثْنَتَيْنِ وَأُحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَى خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ {11}

Watasema: Mola wetu! Umetufisha mara mbili, na umetuhuisha mara mbili! Basi tunakiri madhambi yetu. Basi je, ipo njia ya kutoka?

{ذَلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ ۚ وَإِنْ يُشْرَكَ بِهِ تُؤْمِنُوا ۚ فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ {12}

Hayo ni kwa sababu alipoombwa Mwenyezi Mungu peke yake mlikataa. Na akishirikishwa mnaamini. Basi hukumu ni ya Mwenyezi Mungu Mtukufu Mkubwa.

{هُوَ الَّذِي يُرِيكُم آيَاتِهِ وَيُنَزِّلُ لَكُم مِّنَ السَّمَاءِ رِزْقًا ۚ وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَن يُنِيبُ {13}

Yeye ndiye ambaye anawaonyesha Ishara zake, na anawateremshia riziki kutoka mbinguni. Na hapana anayekumbuka ila anaye rejea.

{قَادِعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ {14}

Basi mwombeni Mwenyezi Mungu mkimsafia Dini Yeye, wajapochukia makafiri.

{رَفِيعِ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنْذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِ {15}

Ndiye Mwenye daraja za juu. Mwenye Arshi. Hupeleka Roho, kwa amri yake, juu ya amtakaye katika waja wake, ili kuonya Siku ya kukutana.

{يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ ۚ لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ ۚ لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ۚ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ {16}

Siku watakayodhihiri wao. Hapana kitachofichikana chochote chao kwa Mwenyezi Mungu. Ufalme ni wa nani leo? Ni wa Mwenyezi Mungu Mmoja Mtenza nguvu.

{الْيَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ ۖ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ ۚ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ} 17

Leo kila nafsi italipwa kwa iliyoyachuma. Hapana dhulma leo. Hakika Mwenyezi Mungu ni Mwepesi wa kuhisabu.

Aya 11 – 17: Umetufisha Mara Mbili Na Umetuhuisha Mara Mbili

Maana:

Watasema: Mola wetu! Umetufisha mara mbili, na umetuhuisha mara mbili! Basi tunakiri madhambi yetu. Basi je, ipo njia ya kutoka?

Watakaosema hivyo ni watu wa motoni. Mauti ya kwanza ni kabla ya kuto– ka matumboni mwa mama zao na ya pili ni haya mauti yaliyozoeleka. Uhai wao wa kwanza ni uhai wa duniani na wa pili ni wa ufufuo baada ya mauti.

Maana ni kuwa watu wa Jahannam, wakiwa katikati ya moto wakiadhibi– wa, watamnyenyekea Mwenyezi Mungu huku wakisema: Ewe Mola wetu! Wewe ni muweza wa kila kitu. Ulituleta duniani, ukatutoa kwenye mauti, kisha ukatufufua baada yake.

Hivi sasa tuko mbele yako tukijuta na kukiri makosa na dhambi zetu. Je, kuna njia yoyote, kutokana na karama yako, kutuwezesha kutoka motoni, tukikuahidi utiifu na kufuata amri?

Hayo ni kwa sababu alipoombwa Mwenyezi Mungu peke yake mlikataa. Na akishirikishwa mnaamini.

Hili ni jawabu la kauli yao ‘Je, ipo njia ya kutokea?’ Ufupisho wa jawabu ni kuwa mlinganiaji haki aliwapa mwito wa haki, duniani, mkaukataa. Na mlinganiaji shetani aliwapa mwito mkaukubali. Hivi sasa mnaita hamtajibiwa.

Kauli yake Mwenyezi Mungu: **Basi hukumu ni ya Mwenyezi Mungu Mtukufu Mkubwa**, inaashiria kuwa kesho hukumu ni ya Mwenyezi Mungu tu peke yake, hakuna mkubwa isipokuwa Yeye tu:

{وَعَنْتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ ۚ وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا} 111

“Zitanyenyekea nyuso kwa aliye Hai, Mwangelizi Mkuu. Na hakika ameharibikiwa mwenye kubeba

dhulma.” Juz. 16 (20: 111).

Yeye ndiye ambaye anawaonyesha Ishara zake, na anawateremshia riziki kutoka mbinguni. Na hapana anayekumbuka ila anayerejea.

Mwenyezi Mungu (s.w.t.) ametuonyesha ushahidi mwingi juu ya kuweko kwake, utukufu wake, dalili za upangiliaji wake na hekima yake katika mbingu, ardhi, watu, wanyama na hata katika mvua na mimea na mengingineyo yasiyokuwa na ukomo.

Ilivyo ni kuwa dalili hizi, pamoja na wingi wake, hazijitokezi ila kwa mwenye busara na kufikiria, lakini mpofu wa moyo hayaoni hayo. Anasema Tagore:

“Hakika Mwenyezi Mungu anadhihirisha kuweko kwake katika mfumo hai wa sura mbali mbali za maumbile. Ameudhihirisha kwenye mfumo ulioko baina ya nguvu za maumbile zinazopambana katika umoja wao kwenye kanuni iliyopangiliwa isiyoepukika, wakati huo huo zikielekea kuhakikisha malengo. Kila kitu katika maumbile kina wadhifa wake maalum na malengo maulumu yaliyopangiliwa. Mbegu inafanya kazi kwa bidii ili itoe mti, mti nao unajitihidi ili utoe mau na maua nayo yana kazi ya kutoa tunda. Haya hawezi kuyatambua isipokuwa mwenye moyo ulio salama.”

Makusudio ya mwenye moyo salama ndio yale hasa yaliyokusudiwa katika kauli yake Mwenyezi Mungu Mtukufu: ‘Na hapana anayekumbuka ila anayerejea.’

Basi mwombeni Mwenyezi Mungu mkimsafia Dini Yeye, wajapochukia makafiri.

Wanaambiwa waumini. Makusudio ya kuomba hapa ni ibada na dini ni utiifu. Maana ni kuwa mwabuduni Mwenyezi Mungu peke yake na mumtii katika amri zake na makatazo yake, wala msijali lawama. Mwenyezi Mungu (s.w.t.) amewasahilishia waja wake njia ya kumtii, pale alipowaongoza akiwahadharisha, akawakalifisha kwa wepesi; na hakumwachia udhuru mwenye kutafuta visababu.

Ndiye Mwenye daraja za juu.

Hiki ni kinaya cha utukufu wake. Imesemekana kuwa Makusudio ya daraja hapa ni tofauti ya wanaomojua Mungu katika maarifa yao.

Kuanzia maarifa ya mtu wa kawaida hadi maarifa ya wanafilosofia na manabii.

Mwenye Arshi.

Ni kinaya cha umiliki na utawala.

Hupeleka Roho kwa amri yake juu ya amtakaye katika waja wake, ili kuonya Siku ya kukutana.

Makusudio ya roho hapa ni wahyi. Siku ya kukutana ni Siku ya Kiyama ambapo kila mtu atakutana na malipo ya amali yake. Na makusudio ya kuonya siku hii ni kuonya adhabu. Imekuja ibara ya kuwa Yeye

Mwenyezi Mungu ndiye muonyaji, kutokana na ukali na vituko vya siku hiyo.

Maana ni kuwa Mwenyezi Mungu (s.w.t.) anamteremshia wahyi anayemtaka katika waja wake, ili awaonye watu, kwamba wao watafufuliwa baada ya mauti, katika siku ambayo itakuwa mbaya kwa wenye kuvuka mipaka na waasi na kuulizwa yale waliyokuwa wakiyafanya.

Siku watakayodhihiri wao.

Yaani itadhihiri hakika yao.

Hapana kitachofichikana chochote chao kwa Mwenyezi Mungu.

Huu ni ubainfu wa kauli ya: ‘Siku watakayodhihiri.’

Ufalme ni wa nani leo?

Wataulizwa siku ya kiyama, wakiwa wametokeza kwa ajili ya hukumu: amri na hukumu ni ya nani? Mwenyezi Mungu (s.w.t.) atawajibia, kwa sababu jawabu liko wazi.

Au wao wenyewe watajibu kihali na kimaneno kuwa: **Ni wa Mwenyezi Mungu Mmoja Mtenza nguvu waja.**

Leo kila nafsi italipwa kwa iliyoyachuma. Hapana dhulma leo. Hakika Mwenyezi Mungu ni Mwepesi wa kuhisabu.

Aya hii iko wazi, na imetangulia katika Juz. 13 (14:51).

{وَأَنْذَرُهُمْ يَوْمَ الْآزِفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَاطْمِينَ ۝ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ 18}

Na waonye siku inayokaribia, wakati nyoyo zitakapofika kooni, nao wamejaa huzuni. Madhalimu hawatakuwa na rafiki, wala mwombezi wa kuitikiwa.

{يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ 19}

Anajua hiyana ya macho na yanayoficha vifua.

{وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ ۝ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَفْضُلُونَ بِشَيْءٍ ۝ إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ 20}

Na Mwenyezi Mungu huhukumu kwa haki. Na wale ambao wanaomba kinyume chake hawahukumu chochote. Hakika Mwenyezi Mungu ndiye Mwenye Kusikia, Mwenye kuona.

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَآثَارًا فِي الْأَرْضِ
{فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ} 21

Je, hawatembezi katika ardhi wakaona vipi ulikuwa mwisho wa waliokuwa kabla yao? Nao walikuwa na nguvu zaidi kuliko wao na athari katika nchi. Na Mwenyezi Mungu aliwakamata kwa sababu ya madhambi yao. Na wala hapakuwa wa kuwalinda na Mwenyezi Mungu.

{ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا ۚ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ ۚ إِنَّهُ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ} 22

Hayo ni kwa sababu walikuwa wanawajia Mitume wao kwa hoja zilizo wazi, lakini wakawakataa, ndipo Mwenyezi Mungu akawakamata. Bila ya shaka Yeye ni Mwenye nguvu, Mkali wa kuadhibu.

Aya 18 – 22: Waonye Siku Inayokurubia

Maana

Na waonye siku inayokaribia, wakati nyoyo zitakapofika kooni, nao wamejaa huzuni. Madhalimu hawatakuwa na rafiki, wala mwombezi wa kuitikiwa.

Maneno yanaelekezwa kwa Mtume (s.a.w.) na wanaotakiwa kuonywa ni washirikina wa kiarabu. Maana ni kuwa kazi yako ewe Muhammad ni kuwaonya washirikina na adhabu ya siku ambayo nyoyo zitayeyuka kwa fazaa; ambapo hakutakuwa na rafiki wala mwombezi. Na siku hii iko karibu tu bila shaka itafika.

Mwenyezi Mungu anajua hiyana ya macho na yanayoficha vifua. Na Mwenyezi Mungu huhukumu kwa haki

Hakuna jambo alilolidhamiria mtu au kuliangalia kwa jicho la hiyana, ila Mwenyezi Mungu atakuwa analijua na atalitolea hukumu kesho kwa ilimu yake na uadilifu, kwa kila mhaini mwenye hatia. Hukumu yake itakuwa ya mwisho haina rufaa.

Na wale ambao wanaomba kinyume chake Mwenyezi Mungu hawahukumu chochote.

Makusudio ya kinyume chake ni kila kisichokuwa Mwenyezi Mungu wanchokiabudu watu; iwe ni sanamu, mali, cheo au mengineyo.

Hakika Mwenyezi Mungu ndiye Mwenye Kusikia, Mwenye kuona.

Hii ni ibara nyingine baada ya ile isemayo:

{وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا} 12

“Na kwamba Mwenyezi Mungu amekizunguka kila kitu kwa elimu.” (65: 12).

Je, hawatembezi katika ardhi wakaona vipi ulikuwa mwisho wa waliokuwa kabla yao? Nao walikuwa na nguvu zaidi kuliko wao na athari katika nchi. Na Mwenyezi Mungu aliwakamata kwa sababu ya madhambi yao. Na wala hapakuwa wa kuwalinda na Mwenyezi Mungu.

Huku ni kutahadharishwa kunakotoka kwa Mwenyezi Mungu kwa wakosefu, kwamba mwisho wao utakuwa kama mwisho wa waliokuwa kabla yao. Walikuwa wengi na wenye mali nyingi, lakini ilipokuja adhabu hawakupata wa kuwasaidia wala wa kuwalinda. Umetangulia mfano wake katika Juz. 13 (12:109), Juz. 17 (22:46), Juz. 21 (30:9) na Juz. 22 (35:44).

Hayo ni kwa sababu walikuwa wanawajia Mitume wao kwa hoja zilizo wazi, lakini wakawakataa, ndipo Mwenyezi Mungu akawakamata. Bila ya shaka Yeye ni Mwenye nguvu, Mkali wa kuadhibu.

Yametangulia maelezo mara nyingi, kwamba mwisho wa waliokadhibisha mitume ni kuvunjika na kubomoka. Kesho hakutakuwa na tofauti baina ya waliowakataa mitume na wale waliowamini lakini wakahalifu mafunzo yao na wakazima desturi zao; hata kama duniani watachukuliwa kuwa ni waislamu.

{وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ} 23

Na kwa hakika tulimtuma Musa pamoja na Ishara zetu na hoja zilizo wazi.

{إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ فَقَالُوا سَاحِرٌ كَذَّابٌ} 24

Kwa Firauni na Hamana na Qaruni. Wakasema: “Ni mchawi, mwongo mkubwa.

{فَلَمَّا جَاءَهُم بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ ۚ وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ} 25

Basi alipowaletea Haki inayotoka kwetu, walisema: ‘Waueni watoto wanaume wa wale waliomuamini na wawacheni hai wanawake wao.’ Na haviwi vitimbi vya makafiri ila katika upotovu.

{وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَىٰ وَلْيَدْعُ رَبَّهُ ۚ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفُسَادَ} 26

Na Firauni akasema: “Niachieni nimuuwe Musa, naye amwite Mola wake! Hakika Mimi nachelea asije kubadilisha dini yenu, au akadhihirisha uharibifu katika nchi.”

{وَقَالَ مُوسَىٰ إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ} 27

Na Musa akasema: Hakika Mimi najikinga kwa Mola wangu na Mola wenu anilinde na kila mwenye kiburi asiyeiamini Siku ya Hisabu.

{وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ ۚ وَإِنْ يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ ۚ وَإِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي يَعِدُكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ} 28

Na akasema mtu mmoja Muumini, katika watu wa Firauni, anayeficha Imani yake: Mtamuuwa mtu kwa sababu anasema Mola wangu ni Mwenyezi Mungu? Na hali amewajia na hoja zilizo wazi? Na akiwa ni mwongo basi uwongo wake ni juu yake mwenyewe, na akiwa ni mkweli yatawafika baadhi ya hayo anayowaahidi; Hakika Mwenyezi Mungu hamwongoi apindukiaye mipaka, mwongo mkubwa.

{يَا قَوْمِ لَكُمْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنْ بَأْسِ اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا ۚ قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَىٰ ۚ وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ} 29

Enyi watu wangu! Leo mna ufalme, mmeshinda katika nchi; basi ni nani atakayetusaikia kutuokoa na adhabu ya Mwenyezi Mungu kama ikitufikia? Firauni akasema: Siwapi rai ila ile niliyoiona, wala siwaongozi ila kwenye njia ya uwongofu.

Aya 23 – 29: Musa

Maana

Maelezo kuhusiana na Musa yamepita mara kadhaa, tukiwa tunaashiria jina la sura na Aya iliyopita kila inapokuja Aya nyingine. Hivi sasa kimerudi kisa cha Musa na kitaendelea kurudi kwenye Aya za mbele.

Katika Juz. 16 (20:9 – 16) kifungu cha ‘kukaririka kisa’ tumebainisha sababu za kukaririka huku. Na hivi sasa tunaunganisha tuliyoyabainisha huko na hapa; kwamba sio mbali kuwa kila Aya, hata kama ikikaririka, huwa inatoa mwanga mpya uliofichika kwetu, kwa kuwa sisi hatukufikia utafiti wake au hatukuwa na uwezo wa kuutambua. Vyovyote iwavyo, jipya katika Aya hizi tulizo nazo sasa, ni kuwa

zinamzungumzia mumin wa watu wa Firauni.

Na kwa hakika tulimtuma Musa pamoja na Ishara zetu na hoja zilizo wazi, kwa Firauni na Hamana na Qaruni,

Hamana ni waziri wa Firauni na Qaruni alikuwa tajiri mkubwa kuliko wote wakati wa Firauni. Inasemekana alikuwa waziri wa fedha wa utawala wa Firauni. Mwenyezi Mungu (s.w.t.) alimtuma Musa kwa watu wote wa zama zake. Wamehusishwa kutajwa hawa watatu, kwa sababu wao ndio msingi wa ufisadi na chimbuko la upotevu. Kama wangeliamini hawa, basi wangeliamini wote.

Wakasema: Ni mchawi, mwongo mkubwa; sawa na walivyosema waliokuwa kabla yao na baada yao, kumwambia kila anyayewajia na ubainifu na hoja.

Basi alipowaletea Haki inayotoka kwetu, walisema: Waueni watoto wanaume wa wale waliomuamini na wawacheni hai wanawake wao.

Aliamrisha kuuliwa watoto wa kiume kwa kuwahofia na kuwabakisha wa kike kwa ajili ya kuwahudumia. Unaweza kuuliza: Firauni alitoa amri hii kabla ya kuzaliwa Musa. Je kuna makusudio gani ya kukaririka tena?

Baadhi ya wafasiri wamejibu kuwa Firauni alizuia kuuliwa watoto baada ya kuzaliwa Musa, lakini Musa alipotumwa na Mwenyezi Mungu, Firauni alirudia kuua. Kauli hii inahitaji kuthibitishwa. Sio mbali kuwa amri ya pili ya kuua ni kuendeleza ile amri ya kwanza; kwamba kuua kuendelea tu wala kusiimamishwe kwa hali yoyote.

Na haviwi vitimbi vya makafiri ila katika upotovu.

Yaani: “Na vitimbi viovu havimpatii ila mwenyewe. Basi hawangoji ila desturi ya wa zamani.” Juz. 22 (35:43).

Na Firauni akasema: Niachieni nimuuwe Musa, naye amwite Mola wake!

Hii inaashiria kuwa badhi ya watu wa Firauni walimshauri asimue Musa kwa kuhofia Mola wake atalipiza kisasi.

Firauni aliendelea kusema: **“Hakika Mimi nachelea asije kubadilisha dini yenu, au akadhihirisha uharibifu katika nchi.**

Firauni ni mzuri kwa vile yeye anasema, mimi ndiye mola wenu mkuu na mimi simjui Mungu mwingine kwenu zaidi yangu. Na Musa ni mharibifu kwa vile yeye ana mwito wa kuwakomboa watu kwenye utumwa wa watu wengine! Haya siyo mageni. Ndio mantiki ya viongozi wa mabavu kila wakati na kila mahali.

Na Musa akasema: Hakika Mimi najikinga kwa Mola wangu na Mola wenu anilinde na kila mwenye

kiburi asiyeiamini Siku ya Hisabu.

Musa anajilinda kwa Mwenyezi Mungu asiwe na kiburi na kutomwogopa Mwenyezi Mungu na hisabu yake na adhabu yake. Kwa sababu mtu duni zaidi ni yule aliye na mambo haya mawili.

Na akasema mtu mmoja Muumini, katika watu wa Firauni, anayeficha Imani yake: Mtamuuwa mtu kwa sababu anasema Mola wangu ni Mwenyezi Mungu? Na hali amewajia na hoja zilizo wazi?

Haki huwa haikosi mtetezi, ijapokuwa ni kwaneno la ikhlasi linaloelekezwa kwa watu wa batili na upotevu. Huyu hapa mtu katika watu wa Firauni, aliyemwamini Mwenyezi Mungu kwa ukweli na yakini, lakini alificha imani yake, kwa kuhofia kuuliwa.

Firauni alipotaka kumfanyia shari Musa, imani halisi iliugusa moyo wake, kiasi cha kulipinga hilo na kulihadharisha, lakini kwa mfumo wa kiakili na kihekima, akasema: Amekosa nini mtu huyu mpaka akastahiki kuuliwa? Ni kwa vile tu amesema: Mola wangu ni Mwenyezi Mungu, akiwa na hoja mkataa zilizowaziba mdomo na kuwashinda; kama vile mkono mweupe na fimbo iliyomeza mliyokuwa mkiyazua?

Sheikh Maraghi, katika tafsiri yake, anasema, ninamnukuu: “Mtu mmoja mumin ni binamu yake Firauni, mrithi wake na mkuu wa polisi. Huyu aliokoka pamoja na Musa. Na ndiye aliyekusudiwa katika kauli yake Mwenyezi Mungu:

{وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ} 20

“Na akaja mtu mbio kutoka upande wa mbali wa mjini” Juz. 22 (36:20).

Ikumbukwe kwamba Sheikh Maraghi alipokuwa akifasiri sura Yasin alisema kuwa mtu huyu aliyekuja mbio kutoka mjini alikuwa katika zama za Isa; kama walivyosema hivyo wafasiri wengineo. Sasa ni nani aliyemfufua wakati wa Musa, ambapo kati yake na Isa kuna zaidi ya miaka 1200; kama walivyosema wanahistoria? Lakini wasiokosea ni wale maasum (waliohifadhiwa na makosa).

Na akiwa ni mwongo basi uwongo wake ni juu yake mwenyewe, mwacheni na uwongo wake **na akiwa ni mkweli yatawafika baadhi ya hayo anayowaahidi**; iwe mtamuua au mtamuacha. Alisema baadhi ya anayowaahidi na wala hakusema yote anayowaahidi, kwa sababu baadhi yanatosha kuangamiza.

Hakika Mwenyezi Mungu hamwongoi apindukiaye mipaka, mwongo mkubwa.

Mmedai kuwa yeye ni mwongo, basi mwacheni apate malipo ya uwongo. Hapa kuna ishara kuwa wasifu huu ni wa Firauni na kwamba yeye atapambana na malipo ya uwongo wake na kupaetuka kwake mipaka tu.

Enyi watu wangu! Leo mna ufalme, mmeshinda katika nchi; basi ni nani atakaye tusaia kutuokoa na adhabu ya Mwenyezi Mungu kama ikitufikia?

Bado maneno yanatoka kwa mumin kuwaambia watu wake, watu wa Firauni. Maana yake ni kuwa, nyinyi hivi sasa mko katika amani na mnao ufalme ulioshinda. Basi neema hii aliyowaneemesha Mwenyezi Mungu, msiiondoe kwa kumuua anayesema Mwenyezi Mungu ndiye Mola wangu. Basi ni nani atakayetuokoa na uovu wake akitujia usiku au mchana?

Kwa ufupi ni kuwa mumin alimkinga Musa kwa njia nzuri na akawajadili maadui wa Mungu kwa hekima na mawaidha mazuri; kwanza alimwepusha Musa na makosa. Pili akawatishia maadui zake kwa hatari na madhara. Tatu akawakumbusha neema ya Mwenyezi Mungu kwao na akawahadhrisha wasiibadilishe na kufuru.

Kwa mfumo huu aliweza kubadilisha azma ya taghuti na kushikilia kwake kumuua Musa, mpaka Firauni akasema:

Siwapi rai ila ile niliyoiona, wala siwaongozi ila kwenye njia ya uwongofu.

Kauli hii ya Firauni inafanana na kuomba msamaha kutokana na yale aliyoyaaazimia, kumuua Musa. Na hiyo ni kutokana na nasaha za mumin. Maana ni kuwa mimi sikutoa shauri ya kumuua Musa ila baada ya kufikiria vizuri; na sikutaka haya ila kwa masilahi yenu.

{وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَا قَوْمِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ مِثْلَ يَوْمِ الْأَحْزَابِ} 30

Na akasema yule aliyeamini: Enyi watu wangu! Hakika mimi nawahofia mfano wa siku za makundi.

{مِثْلَ دَأْبِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ} 31 وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعِبَادِ

Mfano wa hali ya watu wa Nuh na A'di na Thamudi na wale wa baada yao. Na Mwenyezi Mungu hataki kuwadhulumu waja.

{وَيَا قَوْمِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ} 32

Na enyi watu wangu! Hakika mimi nawahofia Siku ya kunadi.

{يَوْمَ تُولُونِ مُدْبِرِينَ مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ} 33 وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ

Siku mtakapogeuka kurudi nyuma, hamtakuwa na wa kuwalinda kwa Mwenyezi Mungu. Na ambaye Mwenyezi Mungu amempoteza, basi huyo hana wa kumwongoa.

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ ۚ حَتَّىٰ إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنَ يَبْعَثَ اللَّهُ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا ۚ كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ {34}

Na alikwishawajia Yusuf zamani kwa dalili zilizo wazi, lakini nyinyi mliendelea katika shaka kwa yale aliyowaletea; mpaka alipokufa mkasema: Mwenyezi Mungu hataleta tena Mtume baada yake. Kama hivyo Mwenyezi Mungu humpoteza yule aliyepita kiasi mwenye shaka.

الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ ۚ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ آمَنُوا ۚ كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلْبٍ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ {35}

Wale ambao wanajadiliana katika Ishara za Mwenyezi Mungu bila ya dalili yoyote iliyowafikia, ni chukizo kubwa mbele ya Mwenyezi Mungu na mbele ya walioamini. Hivi ndivyo Mwenyezi Mungu apigavyo chapa juu ya kila moyo wa jeuri anayejivuna.

Aya 30 – 35: Mwenyezi Mungu Hadhulumu Waja

Maana

Na akasema yule aliyeamini: Enyi watu wangu! Hakika mimi nawahofia mfano wa siku za makundi. Mfano wa hali ya watu wa Nuh na A'di na Thamudi na wale wa baada yao.

Makusudio ya makundi hapa ni watu waliounda vikundi dhidi ya mitume wao; kwa dalili ya kauli yake: “Mfano wa hali ya watu wa Nuh na A'di na Thamudi na wale wa baada yao.”

Aliposema Firauni: ‘Wala siwaongozi ila kwenye njia ya uongofu’ yule mumin naye akasema: ‘mimi vile vile si kusema niliyowaambia ila kwa kuhofia yasiwapate maangamizi kama yalivyowapata wa mwanzo, pale walipowakadhibisha manabii wao.

Na Mwenyezi Mungu hataki kuwadhulumu waja, lakini wao wenyewe wanajidhulumu kwa kuwakadhibisha mitume na kuifanyia jeuri amri ya Mwenyezi Mungu.

Baada ya yule mumin kuwahadharisha na adhabu ya dunia, aliwahadharisha na adhabu ya Akhera kwa kusema:

Na enyi watu wangu! Hakika mimi nawahofia Siku ya kunadi.

Siku ya kunadi ni Siku ya Kiyama, ambapo watu watanadiwa kwa ukulele; kama ilivyo katika kauli yake Mwenyezi Mungu Mtukufu:

{يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادُ مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ} 41

“Siku atakaponadi mwenye kunadi kutoka mahali karibu” (50:41).

Siku mtakapogeuka kurudi nyuma mkijaribu kukimbia adhabu ya moto, lakini wapi! Hamtakuwa na wa kuwalinda kwa Mwenyezi Mungu.

Vipi mtaweza kumkimbia na hali yeye ndiye mwenye nguvu, kwenye jambo lake, hapingwi wala hazuiwi.

Na ambaye Mwenyezi Mungu amempoteza, basi huyo hana wa kumwongoa.

Yaani atakayefuata njia ya upotevu basi Mwenyezi Mungu atampoteza; kama vile anayekunywa sumu, Mwenyezi Mungu atamuua tu, wala hutap– ata atakayemponesha na kumpa uhai.

Na alikwishawajia Yusuf zamani kwa dalili zilizo wazi, lakini nyinyi mliendelea katika shaka kwa yale aliyowaletea.

Yaani enyi wamisr! Yusuf aliwajia mababa zenu, wakatia shaka utume wake; kama hivyo nanyi mnatia shaka utume wa Musa. Katika Kamusi ya Kitabu kitakatifu, imeelezwa kuwa Yusuf ni jina la kiibrania (*Hebrew*) lenye maana ya anayezidisha. Mama yake alimwita hivyo, ili apate ziada ya mtoto mwingine. Naye alikufa akiwa na miaka 110

Mpaka alipokufa mkasema: Mwenyezi Mungu hataleta tena Mtume baada yake.

Hii inaashiria kuwa wao walifurahi kwa kufa Yusuf, kwa vile watakuwa huru na taklifa za Mwenyezi Mungu. Wakasema bila ya kujali, kwa msukumo wa matamano kwamba Mwenyezi Mungu hatapeleka tena Mtume baada ya Yusuf mpaka Siku ya Mwisho.

Kama hivyo Mwenyezi Mungu humpoteza yule aliyepita kiasi mwenye shaka kuhusu Mwenyezi Mungu na haki. Mwenyezi Mungu anampoteza mwenye kupita kiasi, kwa sababu ametoka katika uongofu na akaingia kwenye upotevu kwa uchaguzi wake mbaya na upofu.

Wale ambao wanajadiliana katika Ishara za Mwenyezi Mungu bila ya dalili yoyote iliyowafikia.

Makusudio ya wale wanaojadiliana ni wale wenye kupita kiasi wenye shaka. Ishara za Mwenyezi Mungu ni dalili za umoja wake, unabii wa mananbii wake na hoja wazi. Maana ni kuwa wakosefu wanajibu hoja za Mwenyezi Mungu kwa matamano yao na kuiga mababa zao.

Ni chukizo kubwa mbele ya Mwenyezi Mungu na mbele ya walioamini kujadili wakosefu bila ya

ujuzi wala mwongozo au kitabu.

Hivi ndivyo Mwenyezi Mungu apigavyo chapa juu ya kila moyo wa jeuri anayejivuna.

Kiburi na kujidai ndio sababu hasa ya kupigwa chapa moyoni. Hilo limetegemezwa kwa Mwenyezi Mungu kwa vile Yeye ndiye aliyejaalia kiburi kuwa ndio sababu ya upofu wa moyo; sawa na alivyoujaalia ujinga kuwa ndio sababu ya kudangana na kuwa mbali na haki na akajaalia kusoma na kufanya utafiti ni sababu ya elimu na mwamko.

{وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانَ ابْنِ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ} 36

Na Firauni akasema: Ewe Hamana! Nijengee mnara ili nipate kuzifikia njia.

{أَسْبَابَ السَّمَاوَاتِ فَأَطَّلِعَ إِلَى إِلَهِ مُوسَى وَإِنِّي لأَظُنُّهُ كَاذِبًا} ٤ {وَكَذَلِكَ زَيْنَ لِفِرْعَوْنَ سُوءُ عَمَلِهِ وَصُدَّ عَنِ السَّبِيلِ} ٥ {وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ} 37

Njia za mbinguni ili nikamwone Mungu wa Musa. Na kwa hakika mimi bila ya shaka namjua kuwa ni mwongo tu. Na hivi ndivyo Firauni alivyopambiwa ubaya wa vitendo vyake, na akazuiliwa Njia. Na vitimbi vya Firauni havikuwa ila katika kuangamia tu.

{وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِ أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ} 38

Na yule ambaye aliamini alisema: Enyi watu wangu! Nifuateni, nitawaongoza njia ya uongofu.

{يَا قَوْمِ إِنَّمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ} 39

Enyi watu wangu! Hakika maisha haya ya dunia ni starehe yenye kupita tu, na hakika Akhera ndiyo nyumba ya daima.

{مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا} ٤ {وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ} 40

Mwenye kutenda uovu hatalipwa ila sawa na huo, na mwenye kutenda wema, akiwa mwanamume au mwanamke, naye ni Muumini, basi hao wataingia Peponi, waruzukiwe humo bila ya hisabu.

Aya 36 – 40: Nizifikie Njia

Maana

Na Firauni akasema: Ewe Hamana! Nijengee mnara ili nipate kuzifikia njia. Njia za mbinguni ili nikamwone Mungu wa Musa. Na kwa hakika mimi bila ya shaka namjua kuwa ni mwongo tu.

Firauni alimtaka waziri wake Hamana amjengee mnara mrefu ili apande mbinguni kwenda kumtafuta Mungu wa Musa. Alifanya hivi akiwa anajua kabisa kwamba yeye hawezi kufanya hivyo, lakini vile vile anajua kuwa katika anaowatawala kuna wenye akili fupi wasiokwa na mwamko, watakaomsadiki atakayosema. Kwani kauli yake hii sio kubwa zaidi ya kusema: Mimi ndie Mola wenu mkuuu; na asingejasiri kusema hivyo lau sikuweko watakaomwambia: ndio, wewe ndiye Mola mkuu.

Hivi sasa tukiwa katika karne ya ishirini, karne ya maendeleo hadi mtu kufika mwezini, lakini bado Dalai Lama anapata wanaomwambia: Wewe ni Mungu, na Agha Khan naye anapata wanaomwambia; Wewe ni nusu mungu. “Kila mahali kuna Al-kaaba na imam”

Na hivi ndivyo Firauni alivyopambiwa ubaya wa vitendo vyake, na akazuiliwa njia.

Mambo mawili yanampambia mtu matendo yake mabaya: Kufuata matamania na kuendelea na ujinga. Matamania yalimpambia Firauni kudai ungu na ujinga ukawapambia wanaomtii.

Na vitimbi vya Firauni havikuwa ila katika kuangamia tu; yaani katika hasara.

Kila aliyejaribu na atakayejaribu kuwahadaa watu na kuwafanyia vitimbi, atakuwa katika hasara; hata kama atakuwa na utawala wa Firauni na mali ya Qaruni.

Na yule ambaye aliamini alisema: Enyi watu wangu! Nifuateni, nitawaongoza njia ya uongofu.

Mumin aliwahadharisha watu wake mara ya kwanza na ya pili. Na hii sasa ni mara ya tatu anawahimiza wakubali nasaha zake, kwa sababu anataka kuwaokoa na wapate kheri. Lakini wengineo wanawaongoza kwenye shari na maangamizi.

Enyi watu wangu! Hakika maisha haya ya dunia ni starehe tu, na hakika Akhera ndiyo nyumba ya daima.

Starehe za dunia zitakwisha tu, hilo halina shaka, lakini maisha ya Akhera yatabakia daima. Basi ni maisha gani kati ya haya mawili yanayofaa kuyafanyia kazi? Katika *Nahjul-balagha*, imesemwa: “Anafanya nini na dunia aliyeumbiwa Akhera? Na anafanya nini na mali ambaye muda mchache atanyang’anywa na kubakia athari yake mbaya na hisabu yake?” Vile vile imesemwa: “Uchungu wa dunia ni tamu ya Akhera na tamu ya Akhera ni uchungu ya dunia/”

Mwenye kutenda uovu hatalipwa ila sawa na huo, na mwenye kutenda wema, akiwa mwanamume au mwanamke, naye ni Muumini, basi hao wataingia Peponi, waruzukiwe humo bila ya hisabu.

Mwenyezi Mungu ni mwadilifu mkarimu. Uadilifu wake unajitokeza kati- ka adhabu ya muovu. Hiyo mbele ya Mwenyezi Mungu inalingana sawa na malipo. Na hupunguza adhabu kwa huruma zake. Ama mwema huzidishiwa ziada nyingi bila ya hisabu, awe mwanamume au mwanamke. Pepo ni malipo tosha kabisa.

Aya inafahamisha wazi kuwa Pepo ni wakf hususi wa mwenye kumwamini Mwenyezi Mungu na siku ya mwisho, kwa imani isiyokuwa na shaka. Ama yule mwenye kufanya kheri kwa ajili ya kheri tu na huku anamkufuru Mwenyezi Mungu na siku ya mwisho, malipo yake yatakuwa sio Peponi, kwa sababu Pepo si ya makafiri. Tazama Juz. Juz. 4 (3:176 – 178), kifungu: ‘Kafiri na amali njema.’

Kuna mapokezi yanayosema kuwa Mtume (s.a.w.) amesema: “Hakufanya wema mwislamu au kafiri ila Mwenyezi Mungu humlipa.” Akaulizwa: Ewe Mtume wa Mwenyezi Mungu! Ni yapi malipo ya kafiri? Akasema: mali, watoto, afya nk. Akaulizwa: malipo yake akhera yatakuwa nini? Akasema: Ataadhibiwa adhabu ya chini”

{وَيَا قَوْمِ مَا لِي أَدْعُوكُمْ إِلَى النِّجَاةِ وَتَدْعُونَنِي إِلَى النَّارِ} 41

Na Enyi watu wangu! Kwa nini mimi ninawaita kwenye wokovu, nanyi mnaniita kwenye Moto?

{تَدْعُونَنِي لِأَكْفُرَ بِاللَّهِ وَأُشْرِكَ بِهِ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى الْعَزِيزِ الْغَفَّارِ} 42

Mnaniita nimkufuru Mwenyezi Mungu na nimshirikishe na yule ambaye simjui, nami ninawaita kwa Mwenye nguvu, Mwingi wa maghufira?

{لَا جُرْمَ أَنَّمَا تَدْعُونَنِي إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنْ مَرَدَّنَا إِلَى اللَّهِ وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ} 43

Bila ya shaka mnayeniitia, hastahiki wito duniani wala Akhera. Na hakika marejeo yetu ni kwa Mwenyezi Mungu. Na wanaopita kiasi basi hao ndio watu wa Motoni!

{فَسَتَذْكُرُونَ مَا أَقُولُ لَكُمْ ۚ وَأَفْوضُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ} 44

Basi mtayakumbuka ninayowaambia. Nami namkabidhi Mwenyezi Mungu mambo yangu. Hakika Mwenyezi Mungu ni mwenye kuwaona waja.

{فَوَقَاهُ اللَّهُ سَيِّئَاتٍ مَا مَكُرُوا ۚ وَحَاقَ بِآلِ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ {45}

Basi Mwenyezi Mungu akamlinda na ubaya wa hila walizozifanya. Na adhabu mbaya itawazunguka watu wa Firauni.

{النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا ۚ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ {46}

Wanaonyeshwa Moto asubuhi na jioni. Na itapofika Saa: Waingizeni watu wa Firauni katika adhabu kali kabisa!

Aya 41 – 46: Ninawaita Kwenye Wokovu Nyinyi Mnaniita Kwenye Moto

Maana

Na Enyi watu wangu! Kwa nini mimi ninawaita kwenye wokovu, nanyi mnaniita kwenye Moto? Mnaniita nimkufuru Mwenyezi Mungu na nimshirikishe na yule ambaye simjui, nami ninawaita kwa Mwenye nguvu Mwingi wa maghufira?

Maneno haya na yanayofuatia mpaka Hakika Mwenyezi Mungu ni mwenye kuwaona waja, anayasimulia Mwenyezi Mungu kuhusu mumin anayetoa nasaha.

Maana ni, niambieni enyi washirikina kuhusu hali yangu na nyinyi. Mimi nawalingania kwenye kheri itakayowaokoa na adhabu na maangamizi; ambayo ni kumwamini Mwenyezi Mungu mwenye nguvu asiye kuwa na mfano na yoyote; na mwenye kumsamehe anayetubia na kurejea Kwake; na nyinyi mananiita kwenye adhabu ya kuungua na kwenye shirki asiyoisamehe Mwenyezi Mungu wala kuingia akilini. Haifuati isipokuwa mwenye kupotea njia.

Bila ya shaka mnayeniitia, hastahiki wito duniani wala Akhera.

Bila shaka yule mnayenitaka nimwabudu, kama Firauni na mwengine, hana faida yoyote duniani na Akhera:

{إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ ۚ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بَشِرِكُمْ ۚ {14}

“Mkiwaomba, hawasikii maombi yenu. Na wakisikia hawajibu. Na Siku ya Kiyama watakataa shirki

yenu.” Juz. 22 (35: 14).

Na hakika marejeo yetu ni kwa Mwenyezi Mungu.

Kila kiumbe kitarudi kwa Mwenyezi Mungu kesho, sio kwa Firauni wala kwa mwengine. Watasimama wote mbele ya Mwenyezi Mungu kwa ajili ya hisabu na malipo **na wanaopita kiasi basi hao ndio watu wa Motoni!**

Amenukuu Tabari na Razi kutoka kwa Mujahid, kwamba makusudio ya wanaopita kiasi hapa ni waliomwaga damu bila ya haki.

Basi mtayakumbuka ninayowaambia yale ya ukweli na nasaha pale mtakapoona adhabu na kuwashukia balaa Nami namkabidhi Mwenyezi Mungu mambo yangu. Hakika Mwenyezi Mungu ni mwenye kuwaona waja.

Muhyiddin Bin Arabi anasema katika *Futuhatil-makkiyya* kuwa neno *ufawwidhu* (tulilolifasiri kwa maana ya kutegemeza), limechukuliwa kutoka neno *fadha* lenye maana ya kumimina chombo kikiwa kimejaa na hakiwezi kuchukua ziada.

Kwa hiyo mumin akibebeshwa zaidi ya uwezo wake, huipeleka ile ziada kwa Mwenyezi Mungu, naye Mwenyezi Mungu (s.w.t.) hupokea ziada hiyo na kumpunguzia mzigo mumin. Na yeye Mwenyezi Mungu Mtukufu ni mjuzi na mwenye kumuona mwenye kuamini na akamtegemea na yule anayeelekea kwingine.

Basi Mwenyezi Mungu akamlinda na ubaya wa hila walizozifanya. Na adhabu mbaya itawazunguka watu wa Firauni.

Firauni alimdhamiria ubaya Musa na mumin mwenye kutoa nasaha, Mwenyezi Mungu akawaokoa na vitimbi vyake, akaangamia Firauni na watu wake kwenye maji. Namna hii Mwenyezi Mungu (s.w.t.) anawaondolea ubaya wenye ikhlasi, na majanga yanawarudia viongozi wa uhaini. Hii ni kabla ya mauti.

Ama baada ya mauti, basi wanaonyeshwa Moto asubuhi na jioni.

Kuna riwaya iliyopokewa kutoka kwa Imam Ja'far Assadiq (a.s.) akisema: Hiyo itakuwa baada ya mauti na kabla ya Kiyama. Kwa sababu siku hiyo haitakuwa na asubuhi wala jioni. Lau angeliadhibiwa mwenye hatia asubihi na jioni tu, basi ingelikuwa afadhali kwake.

Na itapofika Saa ya Kiyama patasemwa: Waingizeni watu wa Firauni katika adhabu kali kabisa!

Kila mkosefu ataambiwa Siku ya Kiyama: Ingia Jahannam na ni marejeo mabaya; ni sawa awe ni katika watu wa Firauni au wengineo. Mwenyezi Mungu (s.w.t.) amehusu kutaja Firauni kwa sababu mazungumzo yanamuhusu yeye hivi sasa.

{وَإِذْ يَتَحَاوُونَ فِي النَّارِ يَقُولُ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ {47}

Na watapohojiana huko Motoni, wanyonge watawaambia wale waliotakabari: Hakika sisi tulikuwa wafuasi wenu, basi je, mtatuondolea sehemu ya huu Moto?

{قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُلٌّ فِيهَا إِنَّ اللَّهَ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ {48}

Watasema waliotakabari: Hakika sote sisi tumo humo humo! Hakika Mwenyezi Mungu ameshahukumu baina ya waja!

{وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِنَ الْعَذَابِ {49}

Na walio Motoni watawaambia walinzi wa Jahannamu: Mwombeni Mola wenu atupunguzie siku moja ya adhabu.

{قَالُوا أَوَلَمْ تَكُ تَأْتِيكُمُ رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ {50} قَالُوا بَلَى {51} قَالُوا فَادْعُوا {52} وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ {50}

Watasema: Je! Hawakuwa wakiwafikia Mitume wenu kwa hoja zilio wazi? Watasema: Kwani? Watasema: Basi ombeni! Na maombi ya makafiri hayawi ila ni kupotea bure.

{إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ {51}

Hakika tunawanusuru Mitume wetu na wale ambao wameamini katika uhai wa duniani na siku wataposimama mashahidi.

{يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذِرَتُهُمْ {52} وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ {52}

Siku ambayo hautawafaa madhalimu udhuru wao, nao watapata laana, na watapata makazi mabaya.

{وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَى وَأَوْرَثْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ {53}

Na kwa hakika tulimpa Musa uwongofu, na tukawarithisha Wana wa Israili Kitabu.

{هُدًى وَذِكْرَى لِأُولِي الْأَلْبَابِ {54}

Ni Uwongofu na Ukumbusho kwa wenye akili.

{فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ} 55

Basi subiri. Hakika ahadi ya Mwenyezi Mungu ni ya kweli. Na, omba maghufira kwa dhambi zako na umsabihi Mola wako kwa kumhimidi jioni na asubuhi.

Aya 47 – 55: Wanahojiana Motoni

Maana

Aya hizi zimekwishatangulia kimaneno na kimaana. Kwa hiyo tutazifasiri kwa kupitia tu na tutaashiria Aya zilizotangulia zilipo: **Na watapohojiana huko Motoni, wanyonge** – yaani wafuasi – **watawaambia wale waliotakabari:** – yaani waliofuatwa – **Hakika sisi tulikuwa wafuasi wenu, basi je, mtatuondolea sehemu ya huu Moto?**

Mtu huko Akhera atakuwa pamoja na aliyempenda duniani na akamtii. Mwenye kuwapenda waongofu hapa duniani, atakuwa pamoja nao katika neema ya Pepo na atawashukuru kwa kupata uwongofu kwenye njia ya amani na uwokofu.

Lakini yule atakayewafuata mataghuti, basi atawalaani kesho na atawaambia nyinyi ndio sababu ya uovu wangu, sasa je, mtanipunguzia adhabu ninayoipata.

Umetangulia mfano wake katika Juz. 13 (14:21).

Watasema waliotakabari: Hakika sote sisi tumo humo humo! Hakika Mwenyezi Mungu amekwishahukumu baina ya waja!

Waliofuatwa watawajibu wale waliowasikiza na kuwatii: Leo hapana mjadala wala maneno. Mwenyezi Mungu amekwishaihukumu kila nafsi kwa kila ilichokichuma, na amekwishatuhukumia sisi na wale waliotufuata kwenda motoni

Na walio Motoni watawaambia walinzi wa Jahannamu: Mwombeni Mola wenu atupunguzie siku moja ya adhabu.

Wanafikiria adhabu ya Jahannam ni kama jela ya duniani, wafungwa wanavyopata mapumziko nje ya jela. Hapo wataomba wafanyiwe motoni kama wanavyofanyiwa katika jela ya duniani.

Watasema: Je! Hawakuwa wakiwafikia Mitume wenu kwa hoja zilio wazi? Watasema: Kwani?

Watasema: Basi ombeni! Na maombi ya makafiri hayawi ila ni kupotea bure.

Walinzi watawajibu kuwa Mwenyezi Mungu amekwishamaliza udhuru kwenu, kupitia mitume yake; kama mlivyokiri wenyewe. Kwa hiyo hakuna lawama ikiwa hatajibu maombi yenu ila mjilaumu wenyewe tu. Umetangulia mfano wake katika Juzuu hii tuliyo nayo (39:71) na kwa upana zaidi kwenye Juz. 7 (7:50–53).

Hakika tunawanusuru Mitume wetu na wale ambao wameamini katika uhai wa duniani na siku wataposimama mashahidi.

Siku ya mashahidi ni Siku ya Kiyama ambapo wakasofu watatolewa ushahidi na malaika maulama wanaofikisha na hata viungo vya mkosaji:

{حَتَّىٰ إِذَا مَا جَاءُوهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَأَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ} 20

“Hata watakapoufikia Moto yatawashuhudia masikio yao, na macho yao na ngozi zao kwa waliyokuwa wakiyatenda.” (41:20).

Aya hii inafahamisha, kwa uwazi, kuwa Mwenyezi Mungu anawanusuru mitume na waumini wenye ikhlasi kuwa washindi duniani na Akhera. Ushindi wa Akhera uko wazi, lakini ushindi wa duniani una sura mbali mbali.

Unaweza ukawa ni nguvu ya kumshinda adui au kuenea itikadi na misingi au hata kuinuka jina na kuwa na shani daima. Kuna baadhi ya mashahidi, makaburi yao yamekuwa kama Al-Ka’aba, yanatembelewa na mamilioni. Historia ni shahidi wa hayo.

Umetangulia mfano wake katika Juz. 17 (22: 38–41) kifungu cha ‘Mwenyezi Mungu huwakinga walioamini.’

Siku ambayo hautawafaa madhalimu udhuru wao, nao watapata laana, na watapata makazi mabaya, pasipokuwa na wa kuwakinga wala udhuru utakaowafaa waasi. Kwa sababu Mwenyezi Mungu (s.w.t.) amekata nyudhuru zote. Na mwema ni yule asiyetaka udhuru kwa kufanya matendo mema.

Na kwa hakika tulimpa Musa uwongofu, na tukawarithisha Wana wa Israili Kitabu, ni Uwongofu na Ukumbusho kwa wenye akili.

Makusudio ya uwongofu hapa ni miujiza inayofahamisha utume wa Musa (a.s.) na yale aliyopewa wahyi, ya halali na haramu. Makusudio ya Kitabu ni Tawrat ya kweli.

Baada ya Mwenyezi Mungu (s.w.t.) kutaja kuwa anawanusuru mitume na waumini, hapa anaashiria Musa na wale waliokuwa na ikhlasi katika wana wa Israil. Kwa sababu Mwenyezi Mungu aliwanusuru na Firauni na watu wake.

Basi subiri. Hakika ahadi ya Mwenyezi Mungu ni ya kweli.

Maneno yanaelekezwa kwa Muhammad (s.a.w.), akiamrisha kuvumilia, kama walivyovumilia mitume *ulul-azm* na kuashiria ahadi Yake aliyoieleza katika kauli yake:

{هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ} 33

“Yeye ndiye aliyemtuma Mtume wake kwa uongofu na dini ya haki ili ipate kushinda dini zote, ijapokwa washirikina wamechukia.” Juz. 10 (9:33).

Ahadi ya Mwenyezi Mungu haiwezi kuachwa.

Na omba maghufira kwa dhambi zako.

Amri ya kuomba msamaha wa dhambi haimaanishi kuwa kuna dhambi. Mtume alimuomba Mola wake ahukumu kwa haki, ingawaje anajua kuwa hahukumu isipokuwa haki:

{قَالَ رَبِّ احْكُم بِالْحَقِّ} 112

“Akasema: Mola wangu! Hukumu kwa haki.” Juz. 17 (21: 112).

Unaweza kuuliza: Kuna faida gani basi ya kufanya istighfari ya dhambi? Jibu: Hakuna isipokuwa ibada; kama amri ya tahalili, takbira na tasbih, kama alivyosema:

Na umsabihi Mola wako kwa kumhimidi jioni na asubuhi.

Neno jioni limefasiriwa kutokana na neno la kiarabu *ibkar* lenye maana ya kuanzia kupinduka jua hadi usiku. Na asubuhi kutoka *Ashiyy* lenye maana ya kuanzia Alfajiri hadi mchana.

Zaidi ya hayo ni kuwa kuamrisha Mtume kuomba msamaha na hali hana dhambi, kunafahamisha kuwa kutubia wenye dhambi ni bora zaidi.

Aina hii ya maneno inaitwa kuuashiria mlengwa. Kwa sababu anayesikiliza atatambua kuwa hukumu inayothibiti kwa anayeatamkiwa inathibiti kwa aliyeniyamaziwa vile vile, kwa kiasi cha kusikia tu.

Mwenyezi Mungu Na Waisrail

Katika Juz. 1 (2:40–46) tulisema kuwa maana ya neno Israil ni Abdallah (mtumishi wa Mwenyezi Mungu), kwa kutegemea wafasiri, akiwemo Tabariy, Razi na mwenye *Majmaul-bayan*.

Lakini tulipoanza Juzuu hii tuliyo nayo, tukaona kuwa kauli hii inahitaji uthibitisho na kwamba haikufaa kutegemea kauli za wafasiri, au angalau tungelitegemeza kauli kwa msemaji (kusema kuwa Fulani ndiye aliyesema hivi); kama inavyotakikana katika mantiki ya elimu. Lakini kuwategemea wajuzi hasa

waliotangulia, lilikuwa na linaendelea kuwa ni tatizo la waaandishi na watunzi na hata wapokezi wa Hadith.

Basi nikawa natafuta kitabu *Talmud*, lakini sikupata, badala yake nikapata kitabu: *Treasure provision in the rules of the Talmud* na Kamusi ya Kitabu (*Bible Dictionary*), nikavinunua. Waliochangia kutengeneza kamusi hii ni wasomi wa kikiristo 28, wakiwemo makasisi 17, na wengine ni madokta, mashemasi na waalimu. Humo kuna nukuu hii: "Israil: Maana ya neno hili ni yule anayepigana jihadi na Mwenyezi Mungu au aliyepigana miereka na Mwenyezi Mungu. Hilo ni jina la Yakobo alilopewa na Mungu aliyepigana naye hadi alfajiri" (Biblia Mwanzo 32:28).

Kwa hiyo maana ya Israil ni yule anayepigana miereka na Mwenyezi Mungu, kwa nukuu ya Tawrat. Kuna tofauti kubwa baina ya mja au mtu– mishi na mpiganaji. Kwa sababu mpiganaji anapigana na yule aliyefanana naye, lakini mtumishi anakuwa mnyonge.

Hii inatubainikia kuwa Tawrat ya sasa sio ile aliyoiashiria Mwenyezi Mungu (s.w.t.) aliposema: 'Na tukawarithisha wana wa Israil Kitabu ni uwongofu na ukumbusho' kwa sababu Tawrat ya sasa ni ya matamanio na upofu, kwa vile inasema kuwa Ya'qub alipigana na Mungu mpaka Alfajiri, Lut alilala na mabinti zake mpaka akazaa nao na Daud naye aliwapora wake za watu na kuwaua waume zao.

Watafiti wamekongamana kuwa Tawrat iliyoko sasa, iliandikwa baada ya Musa kwa muda mrefu. Tazama *Qamusul-kitabul-muqaddasa* (kamusi ya kitabu kitakatifu ya kiarabu), ukurasa 763 na 1120 chapa ya Al-injilya ya Beirut 1964. Vile vile *Al-asfarul-muqaddasa*, (Vitabu vitakatifu) cha Abdul-wahid Wafi, ukurasa 16 chapa ya kwanza 1964.

Vile vile imetubainikia kuwa wana wa Israil wa mwanzo waliorithishwa Kitabu, wako mbali sana kinasabu na kushabihiana na dola ya Israil, kambi mpya ya ukoloni mashariki ya kati.

Jarida la *A-Majalla* la Misr la mwezi January 1970, limechapisha makala yenye kurasa 20, kwa anuani ya 'Tawrat ya Mayahudi' ya mwandishi Hussein Dhul-fiqar Sabri.

Ndani ya makala hiyo kuna mahali anamnukuu Mzayuni Stehr, kwamba Mungu wa Israil, kama inavyoona fikra ya Kiyahudi, ana mfungano na historia ya wana wa israil. Ikiondoka Israil, basi dalili za kufahamisha kuweko Mungu nazo zitakuwa zimeondoka. Kwa hiyo inamlazimu kila myahudi apamabane na dhati hiyo isiyojulikana – yaani Mwenyezi Mungu – mpaka alfajiri, kama alivyofanya Ya'qub, iwe mapambano haya ni ya kushindwa au kushinda.

Vile vile mwandishi amemnukuu mzayuni, Popper, kwamba maana yaliyo katika akili za mayahudi wengi ni kuwa Ya'qub alikuwa na nguvu kuliko Mwenyezi Mungu.

Mwisho, baada ya utafiti wa kina wa mwandishi huyu, akatoka na natija aliyopata kutoka Tawrat na vitabu vingine vya kiyahudi na pia kutoka katika kauli za wanafikra wa kizayuni, kwamba kiini cha itikadi ya kiza– yuni ni kuweko Israil na kupambana na tishio lolote, hata kama chimbuko la tishio hilo ni Mungu. Na kwamba Tawrat ya sasa ni uchambuzi tu wa uyahudi na kupingana na Mwenyezi Mungu.

Yeye yuko pamoja nao na wakati huohuo yuko dhidi yao, katika Tawrat yao Mungu amechanganyika: hataikani, lakini pia ni mwenye huruma.

Huu ndio Uzayuni. Itikadi yake ni kuwa kuna watu wana nguvu zaidi ya Mwenyezi Mungu, na kwamba kuweko Mungu kunategemea kuweko Israil. Ikiondoka Israil Mungu naye ameondoka.

Ndio maana Uzayuni ukajiunga na ukoloni wa kimataifa, dhidi ya mataifa mengine, dini na ubinadamu kwa ujumla. Matokeo ya muungano huu yakawa ni kupatikana Israil, ndani ya ardhi ya Palestina. Lakini Alhamdulillah, roho ya uadui dhidi ya ukoloni na uzayuni imeenea kwenye miji yote ya kiarabu. Dalili kubwa ya hilo ni mapambano ya Wapalestina na kukubaliana waarabu kuisaidia Palestina. Kwa uweza wa Mwenyezi Mungu, matunda yatapatikana, kama si leo ni kesho.

إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ ۖ إِنَّ فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ مَا هُمْ بِبَالِغِيهِ ۖ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ ۚ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ۝ 56

Hakika wale ambao wanabishana katika Ishara za Mwenyezi Mungu bila ya dalili yoyote iliyowafika, hawana vifuani mwao ila kutaka ukubwa tu, na wala hawaufikii. Basi jikinge kwa Mwenyezi Mungu; hakika Yeye ni Mwenye kusikia, Mwenye kuona.

لَخَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۝ 57

Hakika umbo la mbingu na ardhi ni kubwa zaidi kuliko umbo la watu. Lakini watu wengi hawajui.

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءُ ۚ قَلِيلًا مَّا تَتَذَكَّرُونَ ۝ 58

Na kipofu na mwenye kuona hawawi sawa; na walioamini na watendao mema hawawi sawa na muovu. Ni machache mnayoyakumbuka.

إِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ۝ 59

Hakika Saa, itafika, haina shaka, lakini watu wengi hawaamini.

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ ۚ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ۝ 60

Na Mola wenu amesema: Niombeni nitawaitikia. Kwa hakika wale ambao wanajivuna kufanya ibada yangu wataingia Jahannamu wadhalilike.

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا ۚ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ
61}}

Mwenyezi Mungu ambaye amewafanyia usiku ili mpate kutulia humo, na mchana wa kuonea. Hakika Mwenyezi Mungu bila ya shaka ni Mwenye fadhila juu ya watu, lakini watu wengi hawashukuru.

{ذَلِكَ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ۚ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ 62}

Huyo ndiye Mwenyezi Mungu Mola wenu, Muumba wa kila kitu. Hapana mungu ila Yeye; basi mnageuzwa wapi?

{كَذَلِكَ يُؤْفَكُ الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ 63}

Hivyo ndivyo walivyogezwa wale ambao walikuwa wakizikataa Ishara za Mwenyezi Mungu.

Aya 56 – 63: Kuumba Mbingu Na Ardhi

Maana

Katika Hakika wale ambao wanabishana katika Ishara za Mwenyezi Mungu bila ya dalili yoyote iliyowafika, hawana vifuani mwao ila kutaka ukubwa tu, na wala hawaufikii.

Makusudio ya wanaobishana hapa ni wapenda anasa. Kwani wao wanapinga kitu kikiwa hakikubaliani na ukubwa wao. Ushahidi wa hilo ni kauli yake Mwenyezi Mungu: ‘ila kutaka ukubwa tu’ Yaani kwa sababu ya kiburi chao na kujikuza, hawaikubali haki na wanabishana. Ingelikwa bora kama wangelitubia na kukubali makosa.

Basi jikinge kwa Mwenyezi Mungu na kiburi na mwisho mbaya.

Hakika Yeye ni Mwenye kusikia, Mwenye kuona, kiburi chao wana– choking’ang’ania kwa sababu ya jaha na utajiri wao. Katika *Nhajul-bal- agha*, imesemwa: “Jikingeni kwa Mwenyezi Mungu na majivuno kama mnavyojikinga na majanga.”

Hakika umbo la mbingu na ardhi ni kubwa zaidi kuliko umbo la watu. Lakini watu wengi hawajui.

Kila elimu inavyoendelea, ndio maana ya Qur’ani nayo yanavyozidi kwa nguvu kufunguka kwenye akili.

Wataalamu wa zamani walisema: Mtu ndiye kiumbe wa ajabu ardhini na katika anga za juu na kwamba ardhi ndio kituo cha ulimwengu. Kisha ikaja elektroni na ala nyingine za elimu ya kisasa, ili ziseme: Hapana! Mtu sio kiumbe wa ajabu wala ardhi zio kituo cha ulimwengu. Kwani ulimwengu una mamailio ya vituo na kila kituo kina mamlioni ya nyota, na kwamba hakuna yoyote asiyekuwa Mwenyezi Mungu anayejua au anayeweza kujua idadi ya vituo hivyo au idadi ya nyota na vinginevyo vilivyomo kwenye kila kituo; na ardhi katika ulimwengu ni kama chembe tu.

Hapa ndio tunapata tafsiri ya kauli yake Mwenyezi Mungu: ‘Hakika umbo la mbingu na ardhi ni kubwa zaidi kuliko umbo la watu.’ Ndio! Lakini ndani ya binadamu kuna ulimwengu wa ajabu, jinsi alivyo, hakika yake, mapendeleo yake hisia zake na matamano yake.

Na kipofu na mwenye kuona hawawi sawa; na walioamini na watendao mema hawawi sawa na muovu. Ni machache mnayoyakumbuka.

Tofuti ni kubwa sana baina mjuzi na mjinga baina ya mwema na mfidadi na baina mwenye kufanya mazuri na mwenye kufanya maovu. Hapana! Hawawi sawa mbele ya Mwenyezi Mungu wala mbele ya watu wenye insafu mwamko. Umetangulia mfano wake katika Juz.7 (6:50), Juz. 13 (13:16) na Juz. 22 (35:19).

Hakika Saa ya Kiyama **itafika, haina shaka**, na itatupelekea kusimama mbele za mwenye uwezo aliye mjuzi, batilil zitaondoka, uhakika utathibiti na visababu vyote vitakatika.

Lakini watu wengi hawaamini kwamba wao watafufuliwa siku itakayokuwa kubwa na wataulizwa waliyokuwa wakiyafanya.

Na Mola wenu amesema: Niombeni nitawaitikia.

Baadhi ya wafasiri wamesema kuwa maana yake ni niabuduni nitawalipa. Wametoa dalili kuwa Qur’an inatumia neno dua kwa maana ya ibada kwa Aya ya isemayo:

{إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنَّا} 117

“Huwamuombi asiyekuwa yeye isipokuwa (masanamu) ya kike.” Juz. 5 (4:117).

Sisi tuko pamoja na wanaosema kauli hii; hasa katika Aya hii, ambapo mfumo wa maneno unarudia kwenye maana hii, pale aliposema moja kwa moja:

Kwa hakika wale ambao wanajivuna kufanya ibada yangu wataingia Jahannamu wadhalilike.

Kwa hiyo kusema kwake: ‘ambao wanajivuna na ibada yangu,’ ni tafsiri na ubanifu wa kauli yake: ‘niombeni.’ Kwa vyovyote iwavyo, ni kuwa Uislamu ni dini ya matendo sio dini ya maneno. Na Mwenyezi Mungu humruzuku mwenye kufanya juhudi na akawa na subira:

{هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا} 15

“Yeye ndiye aliyefanya ardhi mororo kwa ajili yenu” (67: 15).

Tumezungumzia kuhusu dua (mombi) katika Juz. 2 (2: 186).

Mwenyezi Mungu ambaye amewafanyia usiku ili mpate kutulia humo, na mchana wa kuonea. Hakika Mwenyezi Mungu bila ya shaka ni Mwenye fadhila juu ya watu, lakini watu wengi hawashukuru.

Umetangulia mfano wake katika Juz. 11 (10:67).

Huyo ndiye Mwenyezi Mungu Mola wenu, Muumba wa kila kitu. Hapana mungu ila Yeye; basi mnageuzwa wapi?

Vipi mnageuzwa kumtii Mwenyezi Mungu na kumwabudu na hali Yeye peke yake ndiye Muumba na Mwenye kuruzuku? Makusudio ya kauli yake Mwenyezi Mungu: ‘Amewafanyia, Mwenye fadhila na Muumba wa kila kitu,’ ni kubainisha kuwa Yeye Mwenyezi Mungu (s.w.t.) amekusanya sifa zote za uungu za ukamilifu na kwamba sifa hizo zote ziko wazi kwa mwenye macho na akili nzuri, lakini watu wengi wameghafilika na yale wanayotakiwa kuyafanya na yanayolengwa kwao.

Hivyo ndivyo walivyogezwa wale ambao walikuwa wakizikataa Ishara za Mwenyezi Mungu.

Kila mwenye kughafilika na kupuuza dalili zinazofahamisha ukuu wa Mwenyezi Mungu, lazima awe anaachana na ibada ya Mwenyezi Mungu na twaa yake. Kwa sababu watu ni maadui wa yale wasiyoyajua.

{اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ وَرَزَقَكُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ ۚ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ ۚ فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ} 64

Ni Mwenyezi Mungu aliyewafanyia ardhi kuwa ni pahala pa kukaa, na mbingu kuwa jengo. Na akawatia sura, na akazifanya nzuri sura zenu, na akawaruzuku vizuri. Huyo ndiye Mwenyezi Mungu Mola wenu. Basi amekuwa na baraka Mwenyezi Mungu Mola wa walimwengu wote.

{هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ۚ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ} 65

Yeye yuko hai – hapana mungu isipokuwa Yeye. Basi muabuduni Yeye mkimsafia Dini Yeye. Sifa njema zote ni za Mwenyezi Mungu, Mola wa walimwengu wote.

{قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ} 66

Sema: Hakika nimekatazwa kuwaabudu wale mnaowaomba badala ya Mwenyezi Mungu, ziliponijia hoja zilizo wazi kutokana na Mola wangu. Na nimeamrisha nisilimu kwa Mola wa walimwengu wote.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا ۖ وَمِنْكُمْ
{مَنْ يَتَوَفَّى مِنْ قَبْلُ ۖ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُّسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ} 67

Yeye ndiye ambaye amewaumba kwa udongo, kisha kwa tone, kisha kwa pande la damu, kisha akawatoa katika hali ya mtoto mchanga, kisha mpate kufikia utu uzima, kisha mpate kuwa wazee. Na kati yenu wapo wanaokufa kabla, na ili mfikie muda uliokwisha kwewa, na ili mpate kutia akili.

{هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ ۖ فَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ} 68

Yeye ndiye ambaye anahuisha na anafisha. Akihukumu jambo liwe, basi huliambia: Kuwa! Likawa.

Aya 64 – 68: Amewatia Sura Na Akazifanya Nzuri

Ni Mwenyezi Mungu aliyewafanyia ardhi kuwa ni pahala pa kukaa, na mbingu kuwa jengo.

Mwenyezi Mungu (s.w.t.), hapa, ameisifu ardhi kuwa ni mahali pa kukaa, mahali pengine ameipa sifa ya tandiko na pengine kitanda. Maana yote hayo ni mamoya. Na ameisifu mbingu hapa kuwa ni jengo na mahali pengine kuwa ni sakafu na yenye buruji na yenye mpangilio.

Makusudio ya sakafu ni kufananisha, kwa sababu inaonekana kama hivyo kwenye macho. Kundi la wafasiri limesema kuwa makusudio ya buruji ni nyota na mpangilio. ni njia. Ama makusudio ya jengo ni kuwa aliumba kwa mpangilio mzuri na akaipamba kwa pambo la nyota; kama ilivyo katika Juz. 23 (37:6).

Na akawatia sura, na akazifanya nzuri sura zenu, na akawaruzuku vizuri. Huyo ndiye Mwenyezi Mungu Mola wenu. Basi amekuwa na baraka Mwenyezi Mungu Mola wa walimwengu wote.

Mwenyezi Mungu (s.w.t.) amemuumba mtu, akalifanya vizuri umbile lake, kimo na viungo, kwa mpangilio wa hali ya juu; kuongezea ubainifu, utambuzi, na mengineyo, kama vile utambuzi n.k. Hali hii ya uwiano wa ajabu baina ya mtu na ulimwengu; kiasi ambacho muundo wake umekuwa kwa namna ambayo mtu anaweza kutumia nishati na heri zote zilizo ulimwenguni kulingana na haja na masilahi yake, huenda ndiyo inayomfanya mtu awe kiumbe wa aina yake.

Lau kusingelikuwa na dalili yoyote inayofahamisha kuweco Mwenyezi Mungu, isipokuwa kiumbe huyu wa ajabu (mtu), basi ingelitosha. Hapa ndio tunapokuta tafsiri ya kauli yake Mwenyezi Mungu Mtukufu: “Na katika ardhi zimo Ishara na katika nafsi zenu, je hamuoni?” (51:20–21). Tumeyazungumzia hayo kwa ufafanuzi zaidi katika Juz. 15 (17:70).

Yeye yuko hai – hapana mungu isipo kuwa Yeye. Basi muabuduni Yeye mkimsafia Dini Yeye. Sifa njema zote ni za Mwenyezi Mungu, Mola wa walimwengu wote.

Yeye yuko hai kwa sababu Ndiye anayetoa uhai na ni Mmoja wa pekee Yake kwa sababu ni Mungu. Kwani uungu unapelekea kuwa wa pekee mmoja tu. Maana ya kumsafia dini ni kumwamini na kumwelekea Yeye tu pekee Yake, katika kauli zote na vitendo vyote. Umetangulia mfano wake katika Juz. 8 (7:29) na Aya ya 14 ya sura hii tuliyo nayo.

Baada ya Mwenyezi Mungu Mtukufu kusema kuwa Yeye ndiye aliyewatia sura, anaashiria kuwa inatakikana mtu amshukuru Mwenyezi Mungu kwa neema yake ya kuumba na kuruzuku.

Sema: Hakika nimekatazwa kuwaabudu wale mnaowaomba badala ya Mwenyezi Mungu, ziliponijia hoja zilizo wazi kutokana kwa Mola wangu. Na nimeamrisha nisilimu kwa Mola wa walimwengu wote.

Huu ni mfumo mzuri wa kujadili na kudadisi. Washirikina walipomwambia Mtume wa Mwenyezi Mungu (s.a.w.): abudu masanamu tunayoyaabudu, ndipo Mwenyezi Mungu akamwambia Mtume wake waambie kuwa vipi niabudu masanamu na hali Mwenyezi Mungu amenikataza kuyaabudu na akaniamuru kusalimu amri Kwake Yeye pekee yake.

Pia amenifahamisha dalili za kutosha kwamba mnavyoviabudu hav– istahiki kuabudiwa kabisa, kwa sababu ni mawe tu, yasiyodhuru wala kunufaisha. Umetangulia mfano wake katika Aya 41 ya sura hii tuliyo nayo.

Yeye ndiye ambaye amewaumba kwa udongo, kisha kwa tone, kisha kwa pande la damu, kisha akawatoa katika hali ya mtoto mchanga, kisha mpate kufikilia utu uzima, kisha mpate kuwa wazee. Na kati yenu wapo wanaokufa kabla, na ili mfikie muda uliokwisha kwenda, na ili mpate kutia akili

Umetangulia mfano wake katika Juz. 14 (16:70), Juz. 17 (22:70), Juz. 18 (23:14) na Juz. 22 (35:11).

Mwanafalsafa Russel Na Muda Uliowekwa

Yeye ndiye ambaye anahuisha na anafisha. Akihukumu jambo liwe, basi huliambia: Kuwa! Likawa.

Mwenyezi Mungu (s.w.t.) ndiye anayeleta mauti na uhai katika vitu vya asili ya maumbile na Ndiye

aliyeleta maumbile yote, zikiwemo sayari zake, kwa neno ‘kuwa’ kutokana na kutokuweco chochote. Sio kutokana na ukungu; wala mengineyo. Kama muulizaji atauliza: Ni nani basi aliyemuumba Mwenyezi Mungu? Tutajibu: maana ya neno Allah (Mwenyezi Mungu) ni kuwa Yeye ni muumba asiyeumbwa na kwamba dhati yake inapelekea kupatikana wala haihitaji mwenye kuipatisha.

Akisema mara ya pili kuwa hayo ni madai tu yanyohitaji uthibitisho, na kwamba huo ukungu huuhitaji mwenye kuupatisha, tutamjibu hivi: Maisha haya na nidhamu hii haiwezi kufasiriwa na ukungu wala na kitu chochote kisichokuwa na uhai wala utambuzi. Kwa sababu asiyenacho haiwezi kuitoa.

Kwa hiyo basi haitabakia kwa mwenye akili kufasiri uhai na nidhamu katika maumbile isipokuwa kukubali kuweco Mwenye uwezo, Mpangiliaji aliyemuumba wa kila kitu na asiyejitajia chochote. Makadirio yoyote yasiyokuwa haya hayakubaliki kiakili.

Na mwenye kupinga basi na alete lililo bora kuliko hili na amwachie mtu kufuata atakalo nasi tutakuwa pamoja naye.

Kwa ufupi ni kuwa Mwenyezi Mungu (s.w.t.) amemumba mtu katika umbile zuri, akamgurisha kutoka hali moja hadi nyingine mpaka kufikia muda wake uliowekwa. Ikiwa hatujamuona muumba basi tumeona athari na dalili zinazofahamisha kuwa Yeye ni Mkuu katika uumbaji Wake.

Kutokana na kauli yake Mwenyezi Mungu Mtukufu: ‘na ili mfikie muda uliokwishaekwa, na ili mpate kufahamu.’ Tunakumbuka tukio lililomtokea mwanafalsafa mkubwa Bertrand Russel, alipokuwa na umri wa miaka 76.

Mnamo mwaka 1948, alisafiri kwa ndege kutoka Oslo hadi London. Ndege ilipokuwa inakurubia ufukwe wa Norway, mhudumu mmoja wa ndege alimuuliza kama ni lazima avute sigara? Alikuwa amekaa kwenye viti vya mbele, akamjibu: “Nisipovuta nitakufa.”

Basi akamuonyesha viti vya nyuma aende akakae huko, ataruhusiwa kuvuta sigara. Mara tu baada ya kukaa, ndege ikaanguka baharini, watu waliokuwa viti vya mbele wakafariki na waliokuwa vya nyuma wakapona.

Hatuwezi kupata tafsiri ya hili isipokuwa kauli yake Mwenyezi Mungu Mtukufu: ‘na ili mfikie muda uliokwishaekwa, na ili mpate kufahamu.’ Mwenyezi Mungu ametanabisha kufika muda uliowekwa na kufahamu, ili awaeleze walahidi wanaofasiri tukio kama hili na mfano wake kuwa ni sadfa.

{أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ أَنِّي يُصْرَفُونَ} 69

Je, Huwaoni wale ambao wanabishana katika Ishara za Mwenyezi Mungu wanageuziwa wapi?

{الَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَمَا أُرْسِلْنَا بِهِ رُسُلَنَا ۚ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ} 70

Ambao wamekadhibisha Kitabu na yale tuliyowatuma nayo Mitume wetu. Basi watakuja jua.

{إِذِ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلَاسِلُ يُسْحَبُونَ} 71

Zitakapokuwa pingu shingoni mwao na minyororo, huku wanabururwa.

{فِي الْحَمِيمِ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ} 72

Katika maji ya moto, kisha wataunguzwa Motoni.

{ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ} 73

Tena wataambiwa: Wako wapi mliokuwa mkiwashirikisha.

{مِنْ دُونِ اللَّهِ ۚ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَلْ لَمْ نَكُنْ نَدْعُو مِنْ قَبْلُ شَيْئًا ۚ كَذَلِكَ يَضِلُّ اللَّهُ الْكَافِرِينَ} 74

Badala ya Mwenyezi Mungu Watasema: Wametupotea, bali tangu zamani hatukuwa tukiomba kitu! Hivyo ndivyo Mwenyezi Mungu huwapoteza makafiri.

{ذَلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ} 75

Haya ni kwa sababu mlikuwa mkifurahi katika ardhi pasipo haki, na kwa sababu mlikuwa mkijishaua.

{ادْخُلُوا أَبْوََابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ فَبِئْسَ مَثْوًى الْمُتَكَبِّرِينَ} 76

Ingieni kwenye milango ya Jahannamu, mdumu humo. Basi ni maovu yaliyoje makazi ya wanaotakabari!

{فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ ۚ فَإِمَّا نُرَبِّيكَ بِعُضَىٰ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَقَّعُكَ فَإِلَيْنَا يَرْجِعُونَ} 77

Basi subiri, hakika ahadi ya Mwenyezi Mungu ni ya kweli. Na ama tukikuonyesha baadhi ya yale tuliyowaahidi au tukikufisha, lakini wao watarudishwa kwetu tu.

{وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ ۚ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا

{بِإِذْنِ اللَّهِ ۖ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ فُضِيَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ} 78

Na kwa hakika tuliwatuma Mitume kabla yako. Wengine katika hao tumekusimulia na wengine hatukukusimulia. Na haiwi Mtume alete Ishara yoyote ila kwa idhini ya Mwenyezi Mungu. Basi ikija amri ya Mwenyezi Mungu huhukumiwa kwa haki, na hapo wapotofu watapata hasara.

Aya 69 – 78: Mlikuwa Mkifurahi

Maana

Je, Huwaoni wale ambao wanabishana katika Ishara za Mwenyezi Mungu wanageuziwa wapi?

Mwenyezi Mungu (s.w.t.) anamwambia Mtume wake mtukufu akipinga ubishi wa kibatili wa washirikina, kuwa umeona ewe Muhammad jinsi washirikina na wapenda anasa wanavyozifumbia macho hoja mkataa na ubainifu ulio wazi juu ya ukuu wa Mwenyezi Mungu na utume wako? Na pia vile wanavyoikimbia haki na kwenda kwenye ujinga na upotevu wa kuabudu mawe?

Ufafanuzi zaidi wa Aya hii na ufupisho wake ni kauli ya Imam Ali (a.s.): “Mwenye kukithirisha mzozo wake kwa ujinga hudumu upofu wake na haki.”

Ambao wamekadhibisha Kitabu yaani Qur’ani na yale tuliyowatuma nayo Mitume wetu. Basi watakuja jua.

Siku hiyo uhakika utadhihirika na wakosefu wataiona adhabu yao, **zitakapokuwa pingu shingoni mwao na minyororo, huku wanabururwa katika maji ya moto, kisha wataunguzwa Motoni.**

Wataburuzwa kupelekwa motoni wakiwa wamefungwa minyororo, kinywaji chao kitakuwa maji ya moto na mikono itafungwa shingoni na utosi utakutanishwa na nyayo:

{يُعْرِفُ الْمَجْرِمُونَ بِسَيِّمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ} 41

“Watajulikana wakosefu kwa alama zao, watakatwa kwa nywele za utosi na kwa miguu” (55-41).

Tena wataambiwa: Wako wapi mliokuwa mkiwashirikisha badala ya Mwenyezi Mungu na mkiwaweka akiba ya wakati wa shida? Basi waiteni wawaitikie ikiwa nyinyi ni wakweli.

Watasema: Wametupotea, wala hatuwaoni hata athari yao. bali tangu zamani hatukuwa tukiomba

kitu! Kumbe walikuwa ni mangati tu.

Hivyo ndivyo Mwenyezi huwapoteza makafiri, kwa sababu wameamua kufuata njia mbaya kwa hiyari yao, baada ya kukatazwa na wakafa kwenye uovu na kufuru na hali wameamriwa kutubia na kurejea kwa Mwingi wa maghufira Mwenye kurehemu. Mwenye kuingia mlango wa uovu, ajilaumu mwenyewe tu.

Tunatafuta Dunia Kwa Dini

Haya ni kwa sababu mlikuwa mkifurahi katika ardhi pasipo haki, na kwa sababu mlikuwa mkijishaua.

Wakifurahi kwa mambo duni ya dunia yanayoisha wala hawatilii umuhimu neema za daima za akhera zinazowapita. Lakini wasifa huu hauwahusu washirikina tu; bali unatuhusu sisi pia. Tofauti ni kuwa wao wanaikabili dunia wakiwa wanikana Akhera waziwazi na kwa ndani, lakini sisi tunaikabili dunia na kuipupia kwa kutumia imani ya Mwenyezi Mungu na Siku ya mwisho. Sasa ni lipi kati haya mawili linastahiki ghadhabu ya Mwenyezi Mungu?

Ingieni kwenye milango ya Jahannamu, mdumu humo. Basi ni maovu yaliyoje makazi ya wanaotakabari!

Ataambiwa haya mwenye kutakabari na kila mwenye kuitumia dini na nchi kujinufaisha na akachezea akili za watu wasio na hatia; ni sawa ameyafanya hayo kwa makusudi au kutojua hakika na hali halisi. Mwenyezi Mungu Mtukufu anasema:

{قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا} 103

{الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيَّهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا} 104

“Sema je, tuwaambie wale wenye hasara mno ya vitendo? Ambao juhudi yao katika maisha ya dunia imepotea bure, nao wanadhani kuwa wanafanya kazi nzuri? Juz. 16 (18: 103 – 104).

Ulama wameafikana kwa kauli moja kwamba mjinga (asiyejua) kwa uzembe hana udhuru mbele ya Mwenyezi Mungu.

Basi subiri, hakika ahadi ya Mwenyezi Mungu ni ya kweli.

Imetangulia kwa herufi zake katika Aya 55 katika sura hii tuliyo nayo.

Na ama tukikuonyesha baadhi ya yale tuliyowaahidi au tukikufisha, lakini wao watarudishwa kwetu tu.

Maneno yanelekezwa kwa Muhammad (s.a.w.) kuhusiana na washirikina. Maana ni kuwa tunaweza tukawaadhibu duniani wale wanaokukadhibisha na kukuudhi wewe ukiwaona na tunaweza tukakuhitari ukaja kwetu kabla ya hayo. Katika hali zote hizo, marejeo ni kwa Mwenyezi Mungu peke yake.

Aya inashiria kwamba mumin wa kweli anatafikana afurahi kwa yale yanayomridhisha Mwenyezi Mungu, awe na yakini na dini yake na afanye juhudi kadiri atakavyoweza kupiga vita ubatilifu na upotevu, kisha malipo amwachie Mwenyezi Mungu:

{وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ} 132

“Na Mola wako si mwenye kughafilika na yale wanayoyatenda” Juz. 8 (6: 132)

Na kwa hakika tuliwatuma Mitume kabla yako. Wengine katika hao tumekusimulia na wengine hatukukusimulia.

Umetangulia mfano wake katika Juz. 6 (4: 164). Tazama kifungu ‘Je, mitume wote ni wa mashariki?

Na haiwi Mtume alete Ishara yoyote ila kwa idhini ya Mwenyezi Mungu.

Makusudio ya ishara hapa ni muujiza. Maana ni kuwa Mwenyezi Mungu (s.w.t.) hudhihirisha muujiza mikononi mwa mitume, kulingana na inavyotaka hekima na masilahi; sio kama wanavyotaka wenye kiburi na inadi.

Basi ikija amri ya Mwenyezi Mungu huhukumiwa kwa haki, na hapo wapotofu watapata hasara.

Hapo ni hapo Siku ya Kiyama; nayo ni siku mbaya sana kwa wabatilifu na siku njema sana kwa wenye haki.

{اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَامَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ} 79

Mwenyezi Mungu ndiye ambaye amewajaalia wanyamahowa ili muwapande baadhi yao na wengine muwale.

{وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبَلَّغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ} 80

Na katika hao mna manufaa Na manapata kwao haja zilizo vifuani mwenu; Na mnachukuliwa juu yao na juu ya majahazi.

{وَيُزَكِّكُمْ أَيَّامَهُ فَآيَاتِ اللَّهِ تُنْكِرُونَ} 81

Na anawaonyesha ishara zake, basi ni ipi katika ishara za Mwenyezi Mungu mtaikataa?

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَآتَارًا فِي الْأَرْضِ فَمَا
{أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ} 82

***Je, hawatembe katika ardhi wakaona ulivyokuwa mwisho wa wale waliokuwa kabla yao?
Walikuwa wenye nguvu zaidi kuliko wao na wakilima ardhi, lakini hayakuwafaa waliyokuwa
wakiyachuma.***

{فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَرَحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ} 83

***Basi walipowajia Mitume wao kwa dalili zilizo wazi walifurahia elimu waliyokuwa nayo na
yakawazunguka waliyokuwa wakiyafanyia sti- hzai.***

{فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ} 84

***Walipoiona adhabu yetu wakasema: Tumemwamini Mwenyezi Mungu peke yake na tumekataa
tuliyokuwa tukimshirikisha naye.***

{فَلَمْ يَكُنْ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا ۚ سُنَّتَ اللَّهُ الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ ۚ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ} 85

***Lakini imani yao haikuwa ni yenye kuwafaa walipoiona adhabu yetu. Ni desturi ya Mwenyezi
Mungu iliyopita kwa waja wake. Na hapo waliokufuru watapata hasara.***

Aya 79 – 85: Mwenyezi Mungu Amewajaalia Wanyamahowa

Maana

Mwenyezi Mungu ndiye ambaye amewajaalia wanyamahowa ili muwapande baadhi yao na wengine muwale.

Wanyamahowa ni ngamia, ng'ombe, mbuzi na kondoo. Mwenyezi Mungu (s.w.t.) amewatumikisha kwa ajili ya manufaa ya binadamu; kama vile kula na kupanda.

Amewahusu kuwataja, pamoja na kuwa neema zake hazina idadi, kwa kuungana kwake na maisha ya waarabu wakati huo, na mpaka sasa bado wana mahitaji mengi sana katika baadhi ya miji.

Na katika hao mna manufaa mengine; kama vile kunufaika na manyoya yake na ngozi zake. Na manapata kwao haja zilizo vifuani mwenu; kama vile kubeba mizigo mizito na bidhaa mbalimbali kutoka mji mmoja hadi mwingine. **Na mnachukuliwa juu yao na juu ya majahazi.**

Umetangulia mfano wake katika Juz. 8 (6:142) na Juz. 14 (16:66).

Na anawaonyesha ishara zake, basi ni ipi katika ishara za Mwenyezi Mungu mtaikataa?

Yaani mtaikataa pamoja na hoja na dalili? Ndio walikata kwa vitendo ishara za Mwenyezi Mungu na hukumu zake. Kwa sababu mema kwao ni maovu na maovu kwao ni mema.

Je, hawatembei katika ardhi wakaona ulivyokuwa mwisho wa wale waliokuwa kabla yao? Walikuwa wenye nguvu zaidi kuliko wao na wakilima ardhi.

Historia ya watu wa ardhi imejaa mazingatio na mawaidha kwa mwenye kuzingatia na kupata somo. Ni uma ngapi zilifikia ukomo wa starehe na maendeleo, lakini walipopetuka mipaka, Mwenyezi Mungu aliwakamata kwa dhulma zao kwa mshiko wa Mwenye nguvu na uweza. **Basi hayakufaa waliyokuwa wakiyachuma;** kama vile utawala, mali na makasri na ngome walizozijenga. Umetangulia mfano wake katika Juz. 13 (12:109), Juz. 17 (22:46) na Juz 21 (30:9).

Basi walipowajia Mitume wao kwa dalili zilizo wazi wakifurahia elimu waliyokuwa nayo.

Makusudio ya furaha hapa ni kughurika. Na makusudio ya elimu ni sababu za utajiri, yaani elimu ya kuzalisha chakula na mavazi. Hilo linaashiriwa na kauli yake Mwenyezi Mungu Mtukufu: ‘Walikuwa wenye nguvu zaidi kuliko wao na wakilima ardhi.’ Qarun naye alipoambiwa: “Na utafute kwa aliyokupa Mwenyezi Mungu makazi ya Akhera” Alijibu: “Nimepewa haya kwa sababu ya elimu” Juz 20 (28:77–78)

Maana ni kuwa Mwenyezi Mungu aliwatuma mitume, kwa hoja mkataa, wakati uliopita kwenye umma zilizokuwa na utajiri; kama vile viwanda n.k. Wakaghurika kwa sababu hizi au kwa elimu na wakawafanyia maskhara manabii wa Mwenyezi Mungu na vitabu; sawa na mashirika ya leo yanayohodhi kila kitu ambayo yanaikataa haki na ubinadamu na kudharau thamani yake na amani ya mataifa

Na yakawazunguka waliyokuwa wakiyafanyia stihzai.

Mwenyezi Mungu aliwaadhibu kwa kupituka kwao mipaka na yakawasibu yale waliyokuwa wakiyadharau. Huu ndio mwisho wa kila mwenye kupituka mipaka na kuasi, hata kama muda utarefuka kiasi gani.

Walipoiona adhabu yetu wakasema: Tumemwamini Mwenyezi Mungu peke yake na tumekataa

tuliyokuwa tukimshirikisha naye.

Walipokuwa katika amani ya Mwenyezi Mungu walimkufuru, lakini walipoiona adhabu yetu wakasema tumeamini, **lakini imani yao haikuwa ni yenye kuwafaa walipoiona adhabu yetu.** Kwa sababu hii sio imani yoyote ispokuwa ni kukimbia adhabu, lakini watakimbia wapi?

Ni desturi ya Mwenyezi Mungu iliyopita kwa waja wake, ambayo ni kuwa Mwenyezi Mungu anasikiliza toba na kuzikubali katika nyumba ya taklifa na matendo sio katika nyumba ya hisabu na malipo.

Na hapo waliokufuru watapata hasara.

Kila mkosefu ni mwenye hasara na mtupu.

Sura Ya Arubaini Na Mmoja: Fussilat

Imeshuka Makka, ina Aya 54

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Kwa jina la Mwenyezi Mungu Mwingi wa rehema Mwenye kurehemu

{حم 1}

Haa Mim.

{تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ 2}

Ni uteremsho kutoka kwa Mwingi wa rehema, Mwenye kurehemu.

{كِتَابٌ فُصِّلَتْ آيَاتُهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ 3}

Ni Kitabu kilichopambanuliwa Aya zake. Qur'an ya Kiarabu kwa watu wanaojua.

{بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ 4}

Inayotoa bishara, na inayoonya. Lakini wengi wao wamepuuza; kwa hiyo hawasikii.

{وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكِنَّةٍ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ وَفِي آذَانِنَا وَقْرٌ وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَاعْمَلْ إِنَّا نَعْمَلُونَ 5}

Na wakasema: Nyoyo zetu zimo katika vifuniko kwa hayo unayotuitia, na masikio yetu yana uziwi, na baina yetu na wewe kuna pazia. Basi wewe tenda, nasi tunatenda.

{قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ ۚ وَوَيْلٌ لِّلْمُشْرِكِينَ 6}

Sema: Hakika mimi ni mtu kama nyinyi; ninapewa wahyi kwamba Mungu wenu ni Mungu Mmoja tu. Basi nyookeni sawa kumwendea Yeye, na mumtake maghufira. Na ole wao wanaomshirikisha.

{الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ 7}

Ambao hawatoi Zaka nao ndio wanaoikataa Akhera

{إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ 8}

Hakika wale ambao wameamini na wakatenda mema watakuwa na ujira usiosimbuliwa.

Aya 1 – 8: Kitabu Kilichopambanuliwa

Maana

Haa Mim.

Umetangulia mfano wake katika Juz. 1 (2:1). Mwenyezi Mungu (s.w.t.) ameanza sura hii kwa kuitaja Qur’ani na kuisifu kwa sifa zifuatazo:

1. Ni uteremsho kutoka kwa Mwingi wa rehema, Mwenye kurehemu.

Qur’ani imetoka kwa Mwingi wa kurehemu Mwenye kurehemu, nayo ni rehema kwa walimwengu. Pia aliyeshuka nayo kuileta kwa Muhammad (s.a.w.) ni rehema, kwa sababu yeye ni roho mwaminifu. Na Mwenyezi Mungu amemtolea ushahidi Mtume wake mtukufu kuwa yeye “anawahangaikia sana; kwa waumini ni mpole mwenye huruma” Juz. 11 (9:128) .

Kwa hiyo basi Qur’ani ni rehema, aliyetumwa kuifikisha kwa Mtume ni rehema, Mtume ni rehema na Yule ambaye ameiteremsha ndiye msingi na chimbuko la rehema. Basi natija ya uhakika ya rehema (huruma) hizi nne ni kuwa mwenye kushikamana na Qur’ani na akaitumia, hushukiwa na mmiminiko wa rehema, na mwenye kuachana nayo, atakuwa ameidhulumu nafsi yake na ameichagulia maangamizi na balaa.

2. Ni Kitabu kilichopambanuliwa Aya zake.

Zinazobainisha halali ya Mwenyezi Mungu, haramu yake, nasaha zake na mawaidha yake, wala hazikumwachia udhuru mwenye kutafuta udhuru na visababu.

3. Qur’ani ya Kiarabu kwa watu wanaojua.

Mwenyezi Mungu (s.w.t.) ameiteremsha Qur’ani kwa Kiarabu, kwa vile hamtumi Mtume ispokuwa kwa lugha ya watu wake, ili waweze kumfahamu. Ilikuwa hivyo kwa Ibrahim, Tawrat ya Musa na Injil ya Isa (a.s.).

Nabii Muhammad (s.a.w.) alimwandikia Kisra, Kaizari, viongozi na wafalme wengineo wasiokuwa wa kiarabu, kwa lugha ya kiarabu, akiwaita kwenye Uislamu. Yametangulia maneno kuhusiana na hilo katika Juz. 12 (12:2) na Juz. 22 (36:1–12) kifungu ‘Mdundo wa ndani katika Qur’ani’.

Vyovyote iwavyo ni kuwa siri ya ukuu wa Qur’ani haiwi kwenye lugha na mfumo peke yake; bali inakuwa katika maana yake na malengo yake ya kudumu yasiyokuwa na mipaka ya kibaguzi, kizazi wala wakati.

4. Inayotoa bishara, na inayoonya.

Qur’ani inampa mtiifu habari njema ya rehema za Mwenyezi Mungu na pepo yake, na inamuonya muasi kwa adhabu ya Mwenyezi Mungu na hasira yake.

Lakini wengi wao wamepuuza; kwa hiyo hawasikii.

Wamepuuza haki kwa ujinga na kung’ang’ania kuiga mababa au tamaa ya manufaa ya haraka haraka; hata kama ni njozi na mawazo tu.

Na wakasema: Nyoyo zetu zimo katika vifuniko kwa hayo unayotuitia, na masikio yetu yana uziwi, na baina yetu na wewe kuna pazia. Basi wewe tenda, nasi tunatenda.”

Mtume wa Mwenyezi Mungu (s.a.w.) aliwapa, wapenda anasa wakishirikina mwito wa kumwamini Mwenyezi Mungu peke yake na kutumia Kitabu chake, lakini jawabu lao lilikuwa nyoyo zetu zina kizuizi na wewe, na masikio yetu hayakusikilizi na sisi na wewe tuko mbali mbali. Jitahidi utakavyo na utoe vitisho sisi hatutishiki.

Hivi ndivyo yafanyavyo matamano – yanaua moyo na kupofusha macho na yanatoa uhuru wa ujinga na upotevu.

Sema: Hakika mimi ni mtu kama nyinyi; ninapewa wahyi kwamba Mungu wenu ni Mungu Mmoja tu. Basi nyookeni sawa kumwendea Yeye, na mumtake maghufira.

Mataghuti walimwambia Mtume wa Mwenyezi Mungu (s.a.w.) kuwa baina yetu na wewe kuna kizuizi, Mwenyezi Mungu akamwamuru Nabii wake mtukufu awaambia, kizuizi hiki na nyinyi kimetokea wapi? Kwani mimi si ni mtu tu kama nyinyi, kiroho na kimwili, nikifanya manayoyafanya? Je, wahyi ulionijia kuwa mimi na nyinyi tumwamini Mungu mmoja na tusimshirikishe na yeyote, tutubie kwake na twende sawa kwenye njia ya haki na uadilifu, ndio unaniweka mbali na nyinyi? Au hiyo ndio ingekuwa njia bora ya kutuunganisha kwenye heri na takua? Lakini nyinyi mmekataaa ispokuwa upofu tu na upotevu.

Na ole wao wanaomshirikisha ambao hawatoi Zaka nao ndio wanaoikataa Akhera.

Katika tafsir *Albahrul-muhit* imeelezwa kuwa sura hii imeshuka Makka na sharia ya zaka ya mali ilishuka Madina, kwa hiyo hapa hapana budi kuifasiri zaka kwa maana ya kutoa tu kwa aina yoyote ya heri au kuifasiri kwa maana ya kuitwaharisha nafsi na ushirikina.

Sisi tunaitilia nguvu tafsiri ya kwanza, kwa sababu kama tukifasiri kwa maana ya kutwaharika nafsi na washirikiana tayari wanajulikana kuwa haawakutwaharika na shirk, itakuwa ni kama kufasiri maji kwa maana ya maji. Kwa hiyo maana yanakuwa washirikina wamekusanya mambo mabaya matatu: Ushirikina, kupinga Akhera na ubakhili.

Hakika wale ambao wameamini na wakatenda mema watakuwa na ujira usiosimbuliwa.

Yaani Mwenyezi Mungu (s.w.t.) atawalipa na kuwapa thawabu bila ya kuwasimbulia kwa sababu wao wanastahiki kila ukarimu. Neno kusimbulia tumelifasiri kutokana na neno *mann* ambalo pia hufasiriwa kwa maana ya kukatika. Kuifasiri Aya kwa maana yoyote kati ya hayo mawili inafaa, lakini tunaona ya kwanza iko karibu zaidi.

{قُلْ أَنتُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَندَادًا ۖ ذَٰلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ 9}

Sema: Hivyo nyinyi mnamkataa aliyeumba ardhi katika siku mbili, na mnamfanyia washirika? Huyo ndiye Mola wa walimwengu wote.

{وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِنْ فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِلنَّاسِ ثَلَاثِينَ 10}

Na akaweka humo milima juu yake na akabarikia humo na akakadiria humo chakula chake katika siku nne. Ni sawa kwa wanaouliza.

{ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ 11}

Kisha akaielekea mbingu, na ilikuwa moshi, akaiambia hiyo na ardhi: Njooni, kwa hiari au kwa nguvu! Vyote viwili vikasema: Tumekuja nasi ni watiifu.

فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا ۚ وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا ۚ ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ
{الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ} 12

Basi akazifanya mbingu saba kwa siku mbili, na akaipangia kila mbingu mambo yake. Na tukaipamba mbingu ya dunia kwa mataa na kwa ulinzi. Hayo ndio makadirio ya Mwenyezi nguvu Mwenye Kujua.

Aya 9 – 12: Mwenyezi Mungu Ameumba Ardhi

Maana

Sema: Hivyo nyinyi mnamkataa aliyeumba ardhi katika siku mbili, na mnamfanyia washirika? Huyo ndiye Mola wa walimwengu wote.

Kabla ya kuumbwa ulimwengu hakukuwa na wakati wala mahali. Hakukuwa na kitu chochote ispokuwa Mwenyezi Mungu tu mmoja mwenye nguvu.

Kwa hiyo basi makusudio ya siku mbili yatakuwa ni mikupuo miwili au nyakati mbili, kama ilivyosemekana. Umetangulia mfano wake katika Juz. 8 (7:53). Kutokana na haya, tunataja waliyosema baadhi ya wafasiri: “Hakika mfumo wa Qur’ani unatofautiana na mifumo yote.

Inapoashiria suala lolote la kielimu hailionyeshi kama wanavyolionyesha wataalamu wa sayansi kwa ulinganishi na ufafanuzi; huwa mara nyingine hulileta kwa ishara, au alama za siri (code) au kwa kudokeza kwa neno ambalo huenda likampita anayelisikia wakati ule. Lakini inajua kuwa historia na mustakbali utalifafanua neno hilo na kulithibisha kwa uwazi.”

Hakika hii ilikuja mdomoni mwa Ibn Abbas tangu karne 14 zilizopita, pale aliposema: “Msifasiri Qur’ani, zama zitaifasiri” yaani msizame sana katika Aya za kilimwengu (kisayansi), kwa sababu maendeleo ya elimu itafichua siri zake.

Na akaweka humo milima juu yake.

Mfano wake ni kauli yake Mwenyezi Mungu:

{وَالْقَىٰ فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ} 15

“Na akaweka katika ardhi milima ili isiyumbe nanyi.” Juz. 14 (16: 15)

Na akabarikia humo na akakadiria humo chakula chake katika siku nne. Ni sawa kwa wanaouliza.

Mwenyezi Mungu (s.w.t.) alibariki humo mimea, petroli n.k. Makusudio ya kukadiria chakula chake ni kuwa vyote vilivyo katika ardhi viko kwa kiasi cha mahitaji ya waliohai wote, kadiri idadi yao itakavyokuwa.

Kundi la wafasiri wamesema kuwa siku mbili zilizotajwa mwanzo ni kati- ka jumla ya siku nne; yaani kuumbwa ardhi na kukadiriwa chakula chake kulitimia ndani ya siku nne katika siku za Mwenyezi Mungu.

Makusudio ya wenye kuuliza hapa ni kila mwenye kuhitajia chakula. Na usawa ni kuwa Mwenyezi Mungu hakujaalia manufaa ya ardhi kwa jinsia fulani au taifa fulani tu; bali viumbe wote wako sawa katika riziki yake na fadhila yake. Akipatikana mwenye njaa basi ni kwa dhulma ya mwenye nguvu dhidi ya mnyonge. Tazama Juz. 8 (7:54–56) kifungu ‘Mwenyezi Mungu ameitengeneza ardhi na binadamu akaiharibu’

Nini Ufumbuzi Wa Tatizo La Njaa?

Kutokana na kauli yake Mwenyezi Mungu Mtukufu: ‘na akakadiria humo chakula chake,’ tutaashiria kauli ya wale waliosema kuwa sababu ya kwanza ya tatizo la njaa ulimwenguni ni wingi wa watu wanaozidi siku baada ya siku kufikia kutotosha chakula cha ardhi na heri zake; na kwamba hakiendani na ongezeko la uzazi. Kisha wakatofautiana kuhusu njia ya kutatua tatizo hili.

Kuna waliosema ufumbuzi ni vita vya maangamizi vitavyowaua watu wengi ili upatikane uwiano wa idadi ya watu na uzalishaji wa chakula. Fikra hii wameiunga mkono wenye viwanda vya silaha na walanguzi wa vyakula wanaotafuta utajiri kwa kukandamiza mailioni ya watu.

Wengine nao wakasema, kama sio vita basi kuwe na maradhi ya kuambukiza. Kisha ikaenea rai ya tatu ya kupanga uzazi. Hakuna neno kwa rai hii, kwa sababu kupanga uzazi ni haki ya kimaumbile na kisharia kwa kila mtu, kwa sharti ya kupanga kabla ya kupatikana uzazi; yaani kabla ya tone la manii halijatua kwenye mfuko wa uzazi kwa ajili ya kutengeneza mtoto.

Ama ile rai ya kwanza, inatosha tu kuwa haifai kutokana na walioitoa – wafanya biashara ya silaha na wenye mashirika ya kilanguzi kwenye mataifa masikini.

Sababu kubwa ya tatizo la njaa, inatokana na nguvu ya shari kwenye kheri za ardhi na kuzihodhi, anasa za wachache zinazotokana na kuwakandamiza wengi, kuangamiza mazao kwa ajili ya kulinda soko la kupandisha bidhaa, kutupa maelfu ya tani ya kemikali kwenye vijiji na mashamba ya Vietnam na kwengineko na kuelekeza elimu kwenye uzalishaji wa silaha.

Lau elimu ingeelekezwa kwenye uzalishaji wa usalama tu, ingelitosha kuzidi heri za ardhi kwa watu na riziki zingelikuwa kama mchanga. Jarida la UNESCO linaandika utafiti uliosema: Gharama za kombora moja tu kubwa inatosha kujenga Hospitali 75, kila hospitali moja ikiwa na vitanda 100, vikiwa na mahitaji yake yote. Au kutosha kununua majembe 50,000 ya kukokotwa, yanayoweza kulima mamilioni ya heka badala ya kulima makombora ya kuangamiza. Serikali ya Marekani imetumia \$ 400, Bilioni kwenye vita vya Vietnam kabla ya kumalizika. [1](#)

Je, mabilioni yote haya si katika heri za ardhi na baraka zake? Lau yangelitumika katika kilimo si yangelitosha kulima mapori yote na hata bahari na kwenye sayari nyingine? Watu wote ardhini wangelishi maisha ya raha.

Zaidi ya hayo, lau ingelikuwa kweli kauli ya aliyesema kuwa watu wamezidi mahitaji yao ardhini, maana yake ingelikuwa Mwenyezi Mungu hakupangilia vizuri makadirio na makisio, na kwamba Yeye anakosea mahisabu ya wakazi wa ardhini kila wakati unavyozidi kupita au kuwa Yeye anakosea kukadiria mahitaji ya chakula! Mwenyezi Mungu Mtukufu ametukuka na ametakata na wayasemayo wajinga.

Tatizo la njaa duniani haliwezi kutatuka kwa vita, maradhi ya kuambukiza wala kwa kupanga uzazi. Kutakua na faida gani ya yote haya ikiwa katika watu kuna dhalimu na mwenye kudhulumiwa na mlaji na mwenye kuliwa?

Ufumbuzi pekee wa tatizo hili ni kuondoa vikwazo baina ya mtu na nyenzo za maisha, kuitumia vizuri ardhi kuzalisha chakula na mavazi na kukidhi mahitaji ya kizazi cha sasa na kijacho.

Kisha akaielekea mbingu, na ilikuwa moshi, akaiambia hiyo na ardhi: Njooni, kwa hiari au kwa nguvu! Vyote viwili vikasema: Tumekuja nasi ni watiifu.

Kusema ‘tumekuja nasi ni watiifu’ ni kinaya cha uweza wa Mwenyezi Mungu na jinsi ulimwengu unavyofuata amri yake. Aya inaashiria kuwa anga kabla ya kuumbwa nyota ilikuwa na kitu kama moshi.

Basi akazifanya mbingu saba kwa siku mbili.

Mbingu saba ni anga za aina saba za ulimwengu na wala sio nyota saba Tazama Juz. 18 (23: 12–17). Kifungu ‘maana ya mbingu saba.’ Ama kuhusu siku mbili ni mikupuo miwili au nyakati mbili, kama ilivyosemekana.

Na akaipangia kila mbingu mambo yake.

Yaani ameumba katika kila mbingu nyota na vinginevyo ambavyo anayevijua ni Yeye ti.

Na tukaipamba mbingu ya dunia kwa mataa.

Ambayo ni sayari zinazoangaza kama taa.

Na kwa ulinzi.

Mwenyezi Mungu anazihifadhi sayari katika kuendelea kwake na mfumo mmoja.

Hayo ndio makadirio ya Mwenyezi nguvu, Mwenye Kujua.

‘Hayo’ ni hayo yaliyotangulia ya kuumbwa ardhi na manufaa yake, kuumbwa mbingu na kupambwa kwake na kuhifadhiwa kwake. Hayo hayawi ispokuwa kutoka kwa mwenye uweza anayepangilia vizuri mambo na mwenye ujuzi.

Haya ndio tuliyo nayo katika fahamu na elimu ya kufasiri Aya hizi. Tunayataja kwa kujichunga tukiwa na imani na Mwenyezi Mungu na uweza wake na kwa kila ghaibu aliyoiashiria katika Kitabu chake kwa tamko tusilolijua maana yake kwenye njia yake wala kutambua uhakika wa siri yake.

Kama tukitaka ziada ya maarifa hatupati ispokuwa kunakili kutoka katika vitabu vya wataalamu, ambapo wao hawaleti dalili za kuthibitisha au kukanusha ispokuwa mara chache.

Anayetaka maelezo zaidi ya kauli zao na arejee kwenye kitabu *Alkawnul-a’jib* (ulimwengu wa ajabu) cha Hafidh Twawqan, *Maallah fis samai* (Pamoja na Mwenyezi Mungu katika mbingu) cha Ahmad Zakiy na vinginevyo.

{فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ} 13

Basi wakipuuza, sema: Nawahadharisha ukelele mfano ukelele wa A’di na Thamudi.

{إِذْ جَاءَهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ ۖ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً فَأِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ} 14

Walipowafikia Mitume mbele yao na nyuma yao wakawaambia: Msimuabudu ila Mwenyezi Mungu! Wakasema: Angelitaka Mola wetu bila ya shaka angeliwateremsha Malaika. Basi sisi hakika tunayakataa hayo mliyotumwa.

{فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّْا قُوَّةً ۖ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً ۖ وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ} 15

Ama kinaA’di walitakabari katika ardhi bila ya haki, na wakasema: Nani aliye na nguvu zaidi kuliko sisi? Kwani wao hawakuona kwamba Mwenyezi Mungu ambaye amewaumba ni Mwenye nguvu zaidi kuliko wao? Na wao wakawa wanazikataa Ishara zetu!

{فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحِسَاتٍ لِنُذِيقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۖ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَخْزَىٰ وَهُمْ لَا يُنصَرُونَ} 16

Basi tuliwapelekea upepo wa kimbunga katika siku za nuhusi, ili tuwaonjeshe adhabu ya kuwahizi katika uhai wa duniani, na bila ya shaka adhabu ya Akhera ina hizaya zaidi, na wala wao hawatanusuriwa.

{وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَىٰ عَلَى الْهُدَىٰ فَأَخَذَتْهُمُ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ} 17

Na ama Thamudi tuliwaongoza, lakini walistahabu upofu kuliko uwongofu. Basi uliwachukua ukelele wa adhabu ya kuwafedhehi kwa sababu ya yale waliyokuwa wakiyachuma

{وَجَئْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ} 18

Na tukawaokoa wale ambao wameamini na wakawa na takua.

[1.](#) Haya ni katika miaka ya 70. Je hivi sasa Marekani imetumia Matirilioni mangapi ya dola huko Afghanistan na Iraq?
Mtarjum

Aya 13 – 18: Nawahadharisha Ukelele

Maana

Basi wakipuuza, sema: Nawahadharisha ukelele mfano ukelele wa A'di na Thamudi.

Walipowafikia Mitume mbele yao na nyuma yao wakawaambia: Msimuabudu ila Mwenyezi Mungu!

Maneno yanaelekezwa kwa Mtume wa Mwenyezi Mungu (s.a.w.) kuhusiana na washirikina wa kiarabu. Mbele yao na nyuma yao ni kinaya cha msisitizo wa mitume na jitihadi zao katika kubashiria na kuonya, na kwamba wao walifuata kila njia kwa ajili ya kuwaongoza wao, lakini shetani akawapambia na akawaingizia dhana yake, pale aliposema:

{ثُمَّ لَا تَنفَعُ مِنَ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ ۚ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ} 17

“Kisha hakika nitawaendea kwa mbele yao na nyuma yao na kuumeni kwao na kushotoni kwao; wengi katika wao hutawakuta wenye kushukuru.” Juz. 8 (7: 17).

Maana ni kuwa, sema ewe Muhammad kumwambia yule anayekukanusha wewe na risala yako kuwa A'd na Thamud waliwakadhibisha waliowalingania kama haya ninayoyalingania – Tawhid, na wakatoa juhudi zao kwa ajili ya uongofu wao.

Lakini walipong'ang'nia kwenye upotevu, Mwenyezi Mungu aliwakamata kwa adhabu ya dunia na Akhera na kwam- ba mimi nawaonya yasije yakawasibu yale yaliyowasibu wao.

Wakasema: Angelitaka Mola wetu bila ya shaka angeliwateremsha Malaika. Basi sisi hakika tunayakataa hayo mliyotumwa.

A'd na Thamud waliwajibu mitume kwa kuwakadhibisha kwa sababu Mwenyezi Mungu, kwa madai yao, hatumi ispokuwa Malaika. Kauli yao hii tumeipinga katika kufasiri Juz. 7 (6:9).

Ama kina A'di walitakabari katika ardhi bila ya haki,

Kauli yake Mwenyezi Mungu: bila ya haki ni katika upande wa kufafanua na kusitiza tu. Kwa sababu hakuna kiburi cha haki; hasa ikiwa ni kumfanyia kiburi Mwenyezi Mungu.

A'di walifanya kiburi wakawadharau wanyonge na wakasema hakuna yoyote anayetuweza.

Na wakasema: Nani aliye na nguvu zaidi kuliko sisi? Kwani wao hawakuona kwamba Mwenyezi Mungu ambaye amewaumba ni Mwenye nguvu zaidi kuliko wao?

Hili ni wazi, halihitaji dalili. Imam Aliy (a.s.) anasema: “Kila mtukufu asiyekuwa Mwenyezi Mungu ni dhalili, na kila mwenye nguvu asiyekua yeye Mungu ni dhaifu, na kila mfalme asiyekua Yeye ni mmilikiwa, na kila mjuzi asiyekua yeye ni mwanafunzi na kila muweza asiyekua Yeye ni dhaifu.

Na wao wakawa wanazikataa Ishara zetu!

Walizikana dalili za ulimwengu zinazofahamisha umoja wa Mwenyezi Mungu na ukuu wake. Wakasema kila kilichomo ulimwenguni pamoja na mpangilio wake na nidhamu ni kazi ya maumbile.

Basi tuliwapelekea upepo wa kimbunga katika siku za nuhusi, ili tuwaonjeshe adhabu ya kuwahizi katika uhai wa duniani, na bila ya shaka adhabu ya Akhera ina hizaya zaidi, na wala wao hawatanusuriwa.

Mwenyezi Mungu (s.w.t.) aliwadhibu duniani kwa upepo uliokuja na baridi katika siku za mkosi na hizaya, kisha watakamilisha adhabu kali zaidi na ya kufedhehesha huko Akhera kuliko adhabu ya duniani.

Na ama Thamudi tuliwaongoza, lakini walistahabu upofu kuliko uwongofu. Basi uliwachukua ukelele wa adhabu ya kuwafedhehi kwa sababu ya yale waliyokuwa wakiyachuma.

Aya hii ni dalili wazi kwamba mtu ana hiyari wala halazimishwi, kwa sababu inasema Mwenyezi Mungu aliwaongoza Thamud kwenye njia ya uokovu, akawaamrisha kuifuata na akawakataza maasi, akawabainishia njia ya maangamizi akawakataza na kuwahadharisha na mwisho mbaya kama wataifuata, lakini wakaathirika nayo kuliko ya uokovu; ikawa malipo yao ni balaa na hasara.

Na tukawaokoa wale ambao wameamini na wakawa na takua.

Mwenyezi Mungu (s.w.t.) aliwaokoa kwa sababu walifuata njia ya uokovu. Yametangulia mazungumzo kuhusu A'di katika Juz. 12 (11:50) na kuhusu Thamud katika Juzuu hiyo hiyo na sura hiyo Aya 50.

{وَيَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ} 19

Na siku watakapokusanywa maadui wa Mwenyezi Mungu kwenye Moto, nao watazuiliwa.

{حَتَّىٰ إِذَا مَا جَاءُوهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَأَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ} 20

Hata watakapoufikia Moto yatawashuhudia masikio yao, na macho yao na ngozi zao kwa waliyokuwa wakiyatenda.

{وَقَالُوا لَجُلُودِهِمْ لَمْ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا ۖ قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ} 21

Na wataziambia ngozi zao: Kwa nini mmetushuhudia? Zitasema: Ametutamkisha Mwenyezi Mungu ambaye ametamkisha kila kitu! Na Yeye ndiye aliyewaumba mara ya kwanza, na kwake Yeye mtarejeshwa.

{وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ} 22}}

Na hamkuwa wenye kujificha hata masikio yenu, na macho yenu, na ngozi zenu, zisiwashuhudie. Lakini mlidhani kwamba Mwenyezi Mungu hayajui mengi katika mliyokuwa mkiyatenda.

{وَذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرْدَاكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ} 23

Na hiyo dhana yenu mliyokuwa mkimdhanja Mola wenu, imewaangamiza; na mmekuwa miongoni mwa waliopata hasara.

{فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ ۖ وَإِنْ يَسْتَعْتِبُوا فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ} 24

Basi wakisubiri Moto ndio makazi yao. Na wakitoa udhuru hawakubaliwi.

Aya 19 – 24: Masikio Yao Na Macho Yao

Yatawashuhudia

Maana

Na siku watakapokusanywa maadui wa Mwenyezi Mungu kwenye Moto, nao watazuiliwa.

Aya hizi tulizo nazo zinaungana na Aya iliyopita inayosema: ‘Basi wakipuuza, sema: nawahadharisha ukelele mfano ukulele wa A’di na Thamudi.’ Yaani pia waambie ewe Muhammad kuwa Malaika wa adhabu watawapeleka wakosefu kwenye Jahannam kwa nidhamu.

Atakayechelewa watamkemea na atakayejaribu kukimbia watamzuia. Makusudio ni kuwa hawana pakukimbia.

Hata watakapoufikia Moto yatawashuhudia masikio yao, na macho yao na ngozi zao kwa waliyokuwa wakiyatenda.

Hakuna kitu Siku ya Mwisho ispokuwa hisabu na malipo. Baadhi ya Aya za Qur’ani, ikiwemo hii tuliyo nayo, zinafahamisha kwamba Mwenyezi Mungu hatamwaadhibu mkosefu siku hiyo mpaka amkinaishe kuwa ana dhambi na anastahili adhabu.

Hii ni miongoni mwa tofauti zilizoko baina ya hakimu wa duniani anayetoa hukumu yake kwa hali yoyote iwayo; awe mwenye kuhukumiwa amekina kuwa kweli amekosea au la, na hukumu ya Mwenyezi Mungu huko Akhera; ambapo Mwenyezi Mungu kesho hatatoa hukumu mpaka mhukumiwa akinai kuwa anastahili adhabu.

Kwa ajili hii ndio kutakuwa na ushahidi mwingi dhidi ya mkosefu. Wachukuzi wa dini watashuhudia kuwa walimfikishia halali ya Mwenyezi Mungu na haramu yake, Malaika watatoa ushahidi kua aliasi na akafanya jeuri na kitabu cha matendo yake kitasajili kila kauli na kitendo. Ikiwa hatatosheka, ngozi yake itashuhudia kuwa iligusa haramu, kama zina na utangulizi wake, masikio yatatoa ushahidi kuwa yalisikia haki na yakaikataa na macho nayo yatatoa ushahidi kuwa yaliona dalili za umoja wa Mungu yakazikataa na mengineyo.

Aya inaashiria maana ya ndani yakuwa sharti la shahidi ni kutopendelea. Pengine mkosefu anaweza akatuhumu kwamba wafikisha dini na Malaika wanaweza kuwa upande wa Mwenyezi Mungu kwa vile wanafanya mambo kwa amri yake. Ndio maana Mwenyezi Mungu (s.w.t.) akaleta ushahidi wa mtu mwenyewe binafsi ili kuondoa tuhuma hii hata kama si ya kweli.

Kuna Hadith isemayo kuwa mja kesho atamwambia Mola wake: Je, hukunikataza dhulma? Atajibiwa: ndio! Basi atasema: Mimi sitakubaliana na ushahidi ispokuwa ushahidi wa nafsi yangu. Basi hapo

Mwenyezi Mungu Mtukufu ataviamuru viungo vitoe ushahidi. Mja mwenye dhambi atasema: Potoleeni mbali! Mara ngapi nimewapinga!

Na wataziambia ngozi zao: Kwa nini mmetushuhudilia?

Kauli yao hii inaonyesha kuwa baadhi wa wakosefu hawatakubali ushahidi wa wafikishaji dini na wa Malaika na kwamba wao watafikiria kuwa kukataa kwao huku kutawafaa, lau si Mwenyezi Mungu kuwawekea ushahidi wao wenyewe.

Zitasema: Ametutamkisha Mwenyezi Mungu ambaye ametamkisha kila kitu! Na Yeye ndiye aliyewaumba mara ya kwanza, na kwake Yeye mtarejeshwa.

Viungo vyao duniani vinatamka kwa lugha ya kihali na kushuhudi hekima na mpangilio uliomo duniani kwamba Mwenyezi Mungu ndiye mwanzilishi na mrejeshaji. Na akhera vitatamka hivyo hivyo kwa uwazi kabisa. Wametofautiana wafasiri katika namna ya ushahidi wa viungo kesho.

Kuna wanaosema kuwa kutajitokeza alama za kuonyesha makosa yaliyofanyika. Wengine wakasema kuwa Mwenyezi Mungu atavitamkisha hasa kiuhakika. Hii ndio kauli iliyo wazi, kwa sababu dhahiri ya Aya inaonyesha hivyo, na akili hailikatai hilo.

Na hamkuwa wenye kujificha hata masikio yenu, na macho yenu, na ngozi zenu, zisiwashuhudie. Lakini mlidhani kwamba Mwenyezi Mungu hayajui mengi katika mliyokuwa mkiyatenda.

Makusudio ya kudhani hapa ni kuitakidi. Yaani mliamini enyi wakosefu kuwa mnaofanya makosa kujificha mkihofia watu na sio kumhofia Mwenyezi Mungu, kwamba hajui mnayoyafanya kwa kujificha, na kwamba viungo vyenu havitawafichua siku ya hisabu.

Na hiyo dhana yenu mliyokuwa mkimdhania Mola wenu, ime- waangamiza; na mmekuwa miongoni mwa waliopata hasara.

Itikadi ya ubatilifu ndiyo iliyowapeleka kwenye Jahannam na ni mrejeo mabaya. Hii vile vile inalingana na wale wanaoiamini Akhera kinadharia na kuikana kimatendo; pale wanapojificha na watu na hawajifichi na Mwenyezi Mungu.

Bali hawa ni wabaya zaidi kuliko wale wanaopinga ufufuo na uweza wa Mwenyezi Mungu, kwa sababu wamemuasi Mwenyezi Mungu wakiwa na uhakika kuwa yuko nao akisikia na kuona; na kwamba hakifichiki kwake chochote katika mbingu na ardhi.

Basi wakisubiri Moto ndio makazi yao. Na wakitoa udhuru hawakubaliwi.

Wakivumilia moto wakosefu basi ndio sawa na ndio makazi yao wala hawataokoka. Na wakiomba radhi kwa Mwenyezi Mungu hawaridhii.” Na wakiomba msaada watapewa maji kama mafuta yaliyotibuka yanayobabua nyuso. Kinywaji kibaya kilioje na mahali pabaya palioje pa kupumzika!” Juz. 15 (18:29).

وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَاءَ فَزَيَّنُوا لَهُمْ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنَّ
{وَالْإِنْسِ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ} 25

Na tukawawekea marafiki, na wakawapambia yaliyo mbele yao na nyuma yao. na ikawathibitikia kauli wawe pamoja na uma zilizopita kabla yao, miongoni mwa majini na watu. Hakika hao wamekuwa ni wenye kuhasirika.

{وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ} 26

Na wale ambao wamekufuru walisema: Msiisikilize Qur’ani hii, na timueni zogo, huenda mkashinda.

{فَلَنُنَدِّقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ} 27

Basi wale ambao wamekufuru hapana shaka tutawaonjesha adhabu kali, na hapana shaka tutawalipa malipo ya mabaya zaidi waliyokuwa wakiyafanya.

{ذَٰلِكَ جَزَاءُ أَعْدَاءِ اللَّهِ النَّارُ ۚ لَهُمْ فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ ۚ جَزَاءٌ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ} 28

Hayo ndiyo malipo ya maadui wa Mwenyezi Mungu – Moto! Humo watakuwa na nyumba ya kudumu, ndiyo malipo yao kwa sababu walikuwa wakizikataa Ishara zetu.

{وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرَبْنَا اللَّذِينَ أُضَلَّلْنَا مِنَ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ نجعلُهُما تَحْتَ أَقْدَامِنَا لِيَكُونَا مِنَ الْأَسْفَلِينَ} 29

Na wale ambao wamekufuru watasema: Mola wetu! Tuonyeshe waliotupoteza miongoni mwa majini na tuwaweke chini ya miguu yetu, wapate kuwa miongoni mwa walio chini kabisa.

Aya 25 – 29: Waliokufuru Walisema Msisikilize Qur’ani

Maana

Na tukawawekea marafiki, na wakawapambia yaliyo mbele yao na nyuma yao.

Makusudio ya yaliyo mbele yao ni dunia na balaa yake, na ya nyuma yao ni Akhera ambayo kwa wapinzani ni uzushi. Maana ni kuwa Mwenyezi Mungu (s.w.t.) amewaandalia mataghuti marafiki wabaya wanaowavutia na maovu na kuwaweka mbali na mema.

Unaweza kuuliza: ikiwa Mwenyezi Mungu ndiye aliyewapangia watakaowahadaa kwenye upotevu na maasi, basi si itakuwa ni dhulma kuwaadhibu na kusema: ‘Basi ikiwathibitikia kauli,’ yaani adhabu.

Jibu: Mwenyezi Mungu (s.w.t.) amewafanyia hivyo baada ya wao wenyewe, kwa uchaguzi wao mbaya, kufuata njia ya upotevu. Hilo amelifafanua Mwenyezi Mungu (s.w.t.) aliposema:

{وَمَنْ يَعِشْ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ۚ} 36

”Anayeyafanyia upofu maneno ya Mwingi wa rehema tunamwekea Shetani kuwa ndiye rafiki yake.” (43:36)

Pia akasema:

{فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ ۚ} 5

“Walipopotoka Mwenyezi Mungu alizipotosha nyoyo zao” (61:5).

Hayo yamekwishaelezwa huko nyuma mara kadhaa.

Na ikawathibitikia kauli wawe pamoja na uma zilizopita kabla yao, miongoni mwa majini na watu. Hakika hao wamekuwa ni wenye kuhasirika.

Waliasi na wakafanya uovu, wakastahili adhabu, sawa na walivyostahili mfano wao katika umma zilizopita. Aya hii inafahamisha kuwa majini wana umma na vizazi, wana mitume na manabii; na miongoni mwao kuna wema na wengine waovu, sawa na watu.

Na wale ambao wamekufuru walisema: Msiisikilize Qur’ani hii, na timueni zogo, huenda mkashinda.

Mataghuti walishangaa walipoona athari ya Qur’ani na inavyoatwala kwenye nafsi za watu; wakawa wamedangana hawajui wafanye nini baada ya kushindwa kukabili hoja kwa hoja. Kisha wakaafikiana waipige vita kwa mambo yasiyosawa – waipe sifa ya uchawi na vigano na waifanyie vurugu. Wakaona kuwa hiyo ndiyo njia iliyobaki ya kuishinda.

Hii ya kufanya vurugu inafahamisha kukubali kwao kushindwa, na kwamba Qur’ani ni ngome ya Mwenyezi Mungu iliyoshinda fikra zote za bianadamu, wakati wote.

Basi wale ambao wamekufuru hapana shaka tutawaonjesha adhabu kali, na hapana shaka tutawalipa malipo ya mabaya zaidi waliyokuwa wakiyafanya.

Makosa yanagawanyika sehemu mbili: Kuna yale mabaya na yale yaliyo mabaya zaidi. Vile vile malipo kwa sababu:

{مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا} 40

“Mwenye kutenda uovu hatalipwa ila sawa na huo,” (40:40).

Mwenyezi Mungu (s.w.t.) ametaja mabaya zaidi waliyoyafanya ili kubainisha kuwa malipo nayo yatakuwa mabaya zaidi, sawa na matendo yao.

Hayo ndiyo malipo ya maadui wa Mwenyezi Mungu – Moto! Humo watakuwa na nyumba ya kudumu, ndiyo malipo yao kwa sababu walikuwa wakizikataa Ishara zetu.

Hayo ni ishara ya hayo malipo ya mtendo mabaya zaidi ambayo ni kudumu katika moto wa Jahannam. Kudumu huku, Mwenyezi Mungu amekufanya ni malipo ya kila mpinzani mwenye inadi na mshirikina, mambo ambayo hayana udhuru wowote kabisa.

Ujinga unaweza kuwa ni udhuru, lakini sio katika shirki na kupinga. Kwa sababu dalili za umoja wa Mwenyezi Mungu na utukufu wake hazikujificha, ziko waziwazi. Kuzijua kunahitaji kuangalia kusikokuwa kwa kuiga au kufuata mapenzi ya moyo.

Na wale ambao wamekufuru katika wadhaifu watasema: Mola wetu! Tuonyeshe waliotupoteza miongoni mwa majini na watu katika wale waliofuatwa, tuwaweke chini ya miguu yetu, wapate kuwa miongoni mwa walio chini kabisa.

Walimuomba Mwenyezi Mungu awalettee wale waliowapoteza katika mashetani watu na majini ili wawakanyage na wawe sehemu ya ndani kabisa ya Jahannam, lakini Mwenyezi Mungu (s.w.t.) amekwishawafanyia mabaya na mabaya zaidi. pale alipomkamata kila mmoja kwa dhambi yake

{إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ} 30

Hakika wale ambao wamesema: Mola wetu ni Mwenyezi Mungu! Kisha wakawa na msimamo. Huwateremkia Malaika: Msiwe na hofu, wala msihuzunike; nanyi furahini kwa Pepo mliyokuwa mkiahidiwa.

{نَحْنُ أَوْلَىٰ بِكُم فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ} 31 وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ

Sisi ni mawalii wenu katika maisha ya dunia na katika Akhera, na humo mtapata kinachotamaniwa na nafsi zenu, na humo mtapata mtakavyovitaka.

{نُزِّلًا مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ} 32

Ni takrima itokayo kwa mwingi wa Maghufira, Mwenye kurehemu.

{وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ} 33

Na ni nani mbora wa kusema kuliko aitaye kwa Mwenyezi Mungu na akatenda mema, na akasema: Hakika mimi ni katika Waislamu?

{وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ۚ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ} 34

Mema na maovu hayawi sawa. Zuia uovu kwa lilio jema zaidi. Mara yule ambaye baina yako naye pana uadui atakuwa kama rafiki mkubwa.

{وَمَا يُلْقَاهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقَاهَا إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ} 35

Lakini hawapewi hayo ila wanaosubiri, wala hawapewi ila wenye bahati kubwa.

{وَأِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ ۚ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ} 36

Na kama Shetani akikuchochea kwa uchochezi basi jikinge kwa Mwenyezi Mungu. Hakika Yeye ni Mwenye kusikia, Mwenye kujua.

Aya 30 – 36: Walisema Mola Wetu Ni Mwenyezi Mungu Kisha Wakawa Na Msimamo

Mwenyezi Mungu Na Mtu Na Matendo

Mwenye kufuatilia Aya za Qur’ani yenye hekima, atakuta kwamba mantiki yake yote na ufahamu wake unajulisha kuwa matendo na imani ndio kila kitu kwa mtu. Hebu angalia dalili zifuatazo:

1. Aya zinazofahamisha kuwa lengo la kwanza na hekima kubwa ya kuweko mtu ni kutenda mambo mema; miongoni mwa Aya hizo ni:

{الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۖ} 2}

“Ambaye ameumba mauti na uhai ili kuwajaribu ni nani miongoni mwenu mwenye vitendo vizuri zaidi” (67:2).

Tazama Juz. 21 (31:33) kifungu ‘Kwa nini Mungu akamuumba mtu?’

2. Aya zinazofahamisha kuwa matendo ndio mizani ya kumpima mtu kwenye msingi wake; mfano kauli hizi za Mwenyezi Mungu mtukufu:

{لُ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِيْنٌ} 21}

“Kila mtu atalipwa alichokichuma” (52:21)

{وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ} 39}

“Na hamtalipwa ila mliyokuwa mkiyafanya” Juz. 23 (37:39)

{وَلِكُلِّ دَرَجَاتٍ مِّمَّا عَمِلُوا ۖ وَمَا رُبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ} 132}

“Na wote wana daraja mbalimbali kutokana na yale waliyoyatenda” (Juz. 8 (6: 132) na nyinginezo.

3. Ama kauli yake Mwenyezi mungu Mtukufu: **Hakika wale ambao wamesema: Mola wetu ni Mwenyezi Mungu! Kisha wakawa na msimamo**, ni dalili wazi na mkataa kwamba vitendo ndio dhahiri ya pekee inayoakisi imani ya kweli ya Mwenyezi Mungu iliyo halisi na kwamba yeyote mwenye kusema kuwa mimi ni mumin bila ya kuitafsiri imani yake kwa vitendo katika mfungamano wake na wa muumba wake na nafsi yake na jamii yake, basi huyo atakuwa ni muongo mzushi.

Kuongezea zaidi ni kuwa makusudio ya Qur’ani kuhusu matendo ni matendo ya kujenga yenye kuzaa matunda. Tumezungumzia kwa ufafanuzi zaidi kuhusu msimamo katika Juz. 12 (11: 110 – 115) kifungu cha ‘Msimamo.’

4. Zaidi ya yote ni kuwa Mwenyezi Mungu (s.w.t.) amefahamisha kuweko kwake na utukufu wake kwa matendo. Anasema:

{سُنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ} 53

“Tutawaonyesha Ishara zetu katika upeo wa mbali na katika nafsi zao mpaka iwabainikie kwamba haya ni kweli.” (41:53)

Kisha akataja Mwenyezi Mungu (s.w.t.) Aya kadhaa zinazohusiana na haya, tutatosheka na hizi tu:

{خَلَقَ الْإِنْسَانَ} 3

{عَلَّمَهُ الْبَيَانَ} 4

{الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ} 5

“Amemuumba mtu, akamfundisha kubaini. Jua na mwezi (huenda) kwa hisabu” (55:3–5).

Huwateremkia Malaika wakawaambia: Msiwe na hofu, wala msihuzunike; nanyi furahini kwa Pepo mliyokuwa mkiahidiwa.

Kila jambo lina muda maalum. Utakapokuja muda wa wale waliokuwa na msimamo katika njia ya Mwenyezi Mungu, Malaika watawateremkia na rehema kwa utulivu na habari njema kwamba Mwenyezi Mungu ameyaona matendo yao na kuridhia mahangaiko yao. Kwa hiyo amewaandalia makazi ya heshima aliyowaahidi kupitia kwa manabi na mitume wake.

**Sisi ni mawalii wenu katika maisha ya dunia na katika Akhera, na humo mtapata kinachotamaniwa na nafsi zenu, na humo mtapata mtakavyovitaka.
Ni takrima itokayo kwa Mwingi wa maghufira, Mwenye kurehemu.**

Bado yanaendelea mazungumzo baina ya Malaika wa rehema na wale waliokuwa na msimamo. Yaani watiifu na wenye msimamo watakuwa kwa Mola wao Mwenye kurehemu na watapata kila wakitakacho kutokana na riziki ya ukarimu.

Ibn Al-arabi katika *Futahitil-Makkiya* anasema kuhusu Aya hii, kwamba Malaika watawaambia wenye ikhlasi kabla ya kutoka kwenye makazi ya kuisha kwenda kwenye makazi ya kudumu: Sisi tumekuwa mawalii wenu duniani kwa sababu shetani aliwajaribu kuwahadaa muache njia iliyonyooka na sisi tukiwakataza na mlikuwa mkitusikiliza. Vile vile sisi ni mawalii wenu Akhera kwa sababu tunawatolea ushahidi wa imani na msimamo mbele ya Mwenyezi Mungu.

Na ni nani mbora wa kusema kuliko aitaye kwa Mwenyezi Mungu na akatenda mema, na akasema: Hakika mimi ni katika Waislamu?

Tukiunganisha Aya hii na ile isemayo “Hakika wale ambao wamesema: Mola wetu ni Mwenyezi Mungu kisha wakawa na msimamo,” tutapata maana kuwa imani ya kweli iko sehemu tatu: Kwanza, kutangaza kumwamini Mwenyezi Mungu. Pili, kutenda kwa mujibu wa sharia ya Mwenyezi Mungu. Na matendo yaliyo muhimu na adhimu zaidi ni kuwahudumia watu. Tatu, ni kutoa mwito wa Mwenyezi Mungu.

I. Ya kwanza inafahamishwa na kauli: “Wale ambao wamesema Mola wetu ni Mwenyezi Mungu;” yaani wamelitangaza hilo mbele ya watu.

II. Ya pili inafahamishwa na kauli: “Kisha wakawa na msimamo.”

III. Na ya tatu: “Aitaye kwa Mwenyezi Mungu.” Mwenye kukusanya sifa tatu hizi anayo haki ya kusema “Hakika mimi ni katika Waislamu.” Lakini atakayesema hivyo bila ya kumwamini Mwenyezi Mungu au amemuamini Mwenyezi Mungu bila ya kuwahudumia watu na bila ya kulingania kwa Mwenyezi Mungu, basi huyo si Mwislamu kitu; ingawaje duniani anachukuliwa kama Mwislamu.

Mema na maovu hayawi sawa. Zuia uovu kwa lilio jema zaidi. Mara yule ambaye baina yako naye pana uadui atakuwa kama rafiki mkubwa.

Makusudio ya mema hapa ni mema ya mjumbe anayelingania kwa Mwenyezi Mungu ambayo ni jihadi yake na uvumilivu wake wa maudhi kwenye njia hii. Na makusudio ya uovu ni uovu wa safihi aliye mjinga wa dini.

Maana ni kuwa tofauti ni kubwa baina yako wewe Muhammad, ukiwa unalingania kwa Mwenyezi Mungu na unavumilia maudhi kwa kutaka radhi ya Mwenyezi Mungu, na yule ambaye ameitika mwito wako kwa upinzani, maudhi na kukuzulia. Matendo yako ni baraka na wema na matendo yao ni uovu na laana. Lakini pamoja na yote hayo ni juu yako kuwachukulia kwa upole na kuwasamehe, ukivumilia usafihi wao, kwani miongoni mwao wako ambao lau utawakabili kwa namna hii basi wanaweza kurudi kwa Mola wao na uadui ukageuka kuwa mahaba na chuki ikawa mapenzi.

Mtu yeyote anaweza kupata marafiki watakaomsaidia kwa maneno mazuri na anaweza kujitengenezea maadui kwa maneno machafu. Maneno ya watu wema yameweza kuwaongoza waovu wengi na kutatua matatizo mengi. Lau si hayo basi mito ingelijaa damu.

Lakini hawapewi hayo ila wanaosubiri, wala hawapewi ila wenye bahati kubwa.

Hayo ni hayo ya kuzuia uovu kwa wema. Mwenye bahati kubwa ni yule anayeridhiwa mbele ya Mwenyezi Mungu. Maana ni kuwa kuzuia uovu kwa wema ni daraja kubwa ambayo haipati isipokuwa mwenye kuwa mvumilivu wa shida na akawa ana mwelekeo wa Mwenyezi Mungu.

Kwenye *Nahjul-balagha* imesemwa: “Subira katika imani ni kama kichwa katika mwili. Hakuna kheri katika mwili usiokuwa na kichwa wala katika imani isiyokuwa na subira.” Imesemwa tena: “Iondoe shari iliyoko kifuani kwa mwenzako kwa kuing’oa kifuani mwako.”

Na kama Shetani akikuchochea kwa uchochezi basi jikinge kwa Mwenyezi Mungu. Hakika Yeye ni

Mwenye kusikia, Mwenye kujua.

Maneno yanaelekezwa kwa Muhammad (s.a.w.). Tukiibia Aya ufahamu wake ni kuwa inapaswa mtu achukue hadhari wala asijione ni msafi hata akiwa na dini, elimu au akili kiasi gani. Imetangulia kwa herufi zake katika Juz. 9 (7:200).

وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ۚ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ {37}

Na katika Ishara zake ni usiku na mchana, na jua na mwezi. Msilisujudie jua wala mwezi, bali msujudieni Mwenyezi Mungu aliyeviumba, ikiwa nyinyi mnamuabudu Yeye tu.

{فَإِنْ اسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ ۚ} {38}

Na ikiwa watafanya kiburi, basi hao walioko kwa Mola wako wanamtakasa Yeye usiku na mchana, na wao hawachoki.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ ۚ إِنَّ الَّذِي أَحْيَاهَا لُمُحْيِي الْمَوْتِ ۚ إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ {39}

Na katika Ishara zake ni kwamba unaiona ardhi imetulia, lakini tunapoiteremshia maji mara unaiona inashtuka na kututumka. Bila ya shaka aliyehuishia ardhi ndiye atakayehuishia wafu. Hakika Yeye ni Muweza juu ya kila kitu.

إِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَا ۚ أَفَمَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمْ مَنْ يَأْتِي آمِنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۚ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ ۚ إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ {40}

Hakika wale ambao wanaupotoa ukweli uliomo katika Ishara zetu hawatufichikii Sisi. Je, Atakayetupwa Motoni ni bora au atakayekuja kwa amani Siku ya Kiyama? Tendeni mpendavyo, kwa hakika Yeye anayaona mnayoyatenda.

{إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ ۚ وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ {41}

Hakika wale ambao wanakataa dhikiri inapowajia. Na hayo bila ya shaka ni Kitabu chenye nguvu.

{لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ ۚ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ {42}

Hautakifikia upotovu mbele yake wala nyuma yake. Kimeteremshwa na Mwenye hikima, Msifiwa.

{مَا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ ۖ إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ} 43

Haambiwi ila yale yale waliyoambiwa Mitume wa kabla yako. Hakika Mola wako bila ya shaka ni Mwenye maghufira, na ni Mwenye adhabu chungu.

{وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا أَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ آيَاتُهُ ۖ أَأَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ ۚ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ ۖ وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي آذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى ۚ أُولَٰئِكَ يُنَادُونَ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ} 44

Na lau tungeliifanya Qur'ani kwa lugha ya kigeni wangelisema: Kwa nini Aya zake hazikupambanuliwa? Yawaje lugha ya kigeni na mwarabu? Sema: Hii Qur'ani ni uwongofu na ponyo kwa wenye kuamini. Na wasioamini umo uziwi katika masikio yao, nayo kwao imezibwa hawaioni. Hao wanaitwa nao wako mahali mbali.

{وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ ۖ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَفُضِّي بَيْنَهُمْ ۖ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ} 45

Na hakika tulimpa Musa Kitabu, lakini pakatokea hitilafu kati yake. Na lau kuwa halikwishatangulia neno la Mola wangelihukumiwa. Na hakika wao wamo katika shaka nayo yenye kuwatia wasiwasi.

{مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ۖ وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ} 46

Anayetenda mema basi anajitendea mwenyewe, na anayetenda uovu basi ni juu ya yake; na Mola wako si mwenye kuwadhulumu waja.

Aya 37 – 46: Hautakifikia Upotovu Mbele Yake Wala Nyuma Yake

Safari Ya Mwezini

Na katika Ishara zake ni usiku na mchana, na jua na mwezi.

Mwenyezi Mungu (s.w.t.) ametaja, katika Kitabu chake Kitukufu, Aya kadhaa za kilimwengu na

zinavyomfahamisha Muumba na sifa Zake. Miongoni mwa Aya hizo ni zile za kutofautiana usiku na mchana, kuumbwa jua na mwezi n.k. Tazama Juz. 3 (3:27) Juz. 23 (36:37 – 40) na (39:5). Humo mumetajwa usiku, mchana, jua na mwezi.

Kutokana na kutajwa mwezi tutaashiria tukio muhimu lilitokea ulimwenguni la safari ya anga za mbali ya waamerika wawili Neil Amstrong na Edwin kwenda mwezini, katika majira ya kiangazi ya mwaka 1969. Watu walilizungumzia sana tukio hili na wengi wakaniuliza kuhusu maoni ya dini kuhusiana na safari hii. Nikajibu kwa makala iliyosambazwa magazetini, kisha nikaiunganisha na *Tafsir Al-kashif* kulingana na Aya zinazotaja mwezi. Basi kabla ya kuchapishwa tafsiri, mfanyakazi mmoja wa kiwanda cha uchapishaji akanishauri niiondoe makala hiyo, nami nikakubali bila ya kujua sababu.

Baada ya kupita muda mchache tangu kuchapishwa *Tafsir Al-kashif*, ikanibainikia kuwa ilikuwa vizuri sikuweka makala hiyo kwenye Tafsiri. Hiyo ilitokana na kuwa nilisoma kwenye gazeti la *Al-akhabar* la Misr la 6-2-1970, makala, iliyofasiriwa kutoka kwenye gazeti la *Pravda* la Urusi, ya wanasayansi wawili wa kirusi, Mikhail Vassin na Alexander Cherbakov.

Wataalamu hawa wawili walichunguza matokeo waliyoyatangaza wamarekani katika uchunguzi wao wa mchanga wa mwezini na madini yaliyopatikana kwenye ardhi ya mwezi, wakasema: “Somo hili linakataa nadharia zote zilizoenea kuhusiana na asili ya mwezi, wala halikubali isipokuwa tafsiri moja tu; kwamba mwezi umetengenezwa kwa usanii wa hali ya juu wenye mpangilio. Na iliyoutengeneza ni nguvu ya ajabu yenye uwezo usioweza kufikiwa na chochote.”

Hii inamaanisha kwamba wanavyoamini wamaada kuhusu ulimwengu ni njozi tu. Makala hii inaendelea kusema: “Uchunguzi wa kielimu wa kisasa unakataa nadharia zote na makisio yote kuhusu chanzo cha mwezi na kuan- za fikra mpya ya kutatua kitandawili hiki inayosema: Usanii wa mwezi umetokana na kitu kilichoendelea sana kielimu na kifani, kisha kikaunda harakati ya mwezi kwa vifaa vilivyoendela sana. Ndani ya mwezi kuna mamabo ya ajabu yasiyowezakana kupatikana kwa sadfa.”

Gamba la nje la mwezi liko na tabaka mbili za kimsingi: ya kwanza ni tabaka ya kutenganisha joto lenye unene wa 4 km. La pili lina unene wa 300 km. Juu yake kuna aina mbalimbali ya vifaa vilivyooundwa kuzuia mtingishiko. Kwa hiyo mwezi unaweza kuhimili safari bila ya kuondoka sehemu yake kwa mamilioni ya mamilioni ya miaka.”

Lakini kuna swali linataka majibu: Ikiwa mwezi umetengenezwa na kitu chenye akili iliyoendela, basi kitu hiki kimetoka wapi? Kwa nini kikafanya bidii ya kutengenza sayari hii? Ni kwa ajili ya kuzunguka kwenye sayari tu basi?

Nadharia ya kisasa haiwezi kujibu swali hili. Lakini inaamini kuwa makisio ya karibu zaidi kuliko jambo lolote ni kuwa mwezi umetengenezwa na kwamba mtenegenzaji wake amekuwa na mpangilio wa kiajabu.”

Wakomonisti wawili wanasema: “Akili inakataa makadirio na tafsiri yoyote isipokuwa moja tu, kwamba

mwezi umetengenezwa na iliutengeneza ni nguvu ya ajabu.”

Ndio! Ni kweli umetengenezwa, na mtengenezaji wake hana mshirika wala wa kufanana naye. Uhandisi wake ndio uliotuongoza kujua hilo.

Ama kauli ya wataalamu wawili kuwa umetengenezwa na kitu kilichoendelea sana na mfumo wake ni wa ajabu sana, kauli hii ni kukiri waziwazi kwamba kwenye mwezi kuna mpangilio ambao hauwezi kutokea kwa yeyote isipokuwa kwa aliye Muweza, Mwenye hekima ambaye hana mfano na chochote naye ni Muumba aliye Mjuzi.

Tuna uhakika kwamba hivi karibuni tutasoma kukiri wazi zaidi ya hivi, kutakakovunja kauli za wamaada na nadharia za walahidi. Na itathibitika kwa hisia na majaribio kwamba nyuma ya ulimwengu huu kuna nguvu inayoshinda nguvu zote inayokiamabia kitu kuwa na kikawa.

Hili haliwezi kuepukwa na maendeleo ya elimu na akili huru. Hapa ndio inakuwa siri ya kauli yake Mwenyezi Mungu Mtukufu:

{أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ {185}

“Je, hawatazami ufalme wa mbingu na ardhi na alivyoviumba Mwenyezi Mungu?”

Juz. 9 (7:185).

{إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ {4}

“Hakika katika hayo kuna ishara kwa watu wanotia akilini (mambo).” Juz. 13 (13:4)

{هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ ۚ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ {11}

“Huu ni uumbaji wa Mwenyezi Mungu. Basi nionyesheni wameumba nini hao wasiokuwa Yeye?”

Juz. 21 (31:11) .

Msilisujudie jua wala mwezi, bali msujudieni Mwenyezi Mungu aliye- viumba, ikiwa nyinyi mnamuabudu Yeye tu.

Aliyeviumba, ni aliyeumba usiku, mchana, jua na mwezi au aliyeumba sayari na nyota zote. Mwenyezi Mungu (s.w.t.) ameleta ibara ya jua na mwezi, kwa sababu ndivyo vilivyojitokeza zaidi kwa watu.

Mafakihi wameafikiana kwa kauli moja kwamba ni wajibu kusujudu kwa mwenye kuisoma au kuisikia Aya hii. Wengine wakasema, bali hata aliyesikia bila ya kukusudia pia atasujudu.

Aya inawaambia wasabai, walioabudu nyota, kutokana na manufaa yake, kuwa Mwenyezi Mungu ndiye ambaye ameumba sayari na akazifanya ziwe na manufaa kwa waja, nazo ni viumbe tu kama sisi, zinamwelekea Mwenyezi Mungu Mtukufu kwa kumsujuduia na kukubali utumishi.

Na ikiwa watafanya kiburi, basi hao walioko kwa Mola wako wanam– takasa Yeye usiku na mchana, na wao hawachoki.

Yaani ikiwa hao waabudu nyota watang’ang’ania ushirikina, basi Mwenyezi Mungu hana haja nao wala ibada yao, kwa sababu anao waja – Malaika – hawaachi kumsabihi Mwenyezi Mungu usiku na mchana.

Na katika Ishara zake ni kwamba unaiona ardhi imetulia, lakini tunapoiteremshia maji mara unaiona inashtuka na kututumka. Bila ya shaka aliyeihuisha ardhi ndiye atakayehuisha wafu. Hakika Yeye ni Muweza juu ya kila kitu.

Maana haya yamekaririka kwenye Aya kadhaa na kwa mifumo mbali mbali; miongoni mwazo ni: Juz. 17 (22:5) .

Hakika wale ambao wanaupotoa ukweli uliomo katika Ishara zetu hawatufichikii sisi.

Washirikina waliitia ila Qur’ani wakasema ni uchawi na wakasema ni ngano, lakini Mwenyezi Mungu anajua kauli zao na atawauliza nazo na kuwaadhibu.

Je, Atakayetupwa Motoni ni bora au atakayekuja kwa amani Siku ya Kiyama?

Swali hili linabeba jawabu lake. Ni nani mwenye akili anayeweza kusema moto ni bora kuliko pepo au hofu ni nzuri kuliko amani? Lakini wakosefu wameghafilika na msingi huu, na wao hasa wameathirika na moto kuliko pepo na hofu kuliko amani.

Tendeni mpendavyo, kwa hakika Yeye anayaona mnayoyatenda.

Hii ni hadhri na onyo kwamba wao watakutana na adhabu baada ya kuifu– ata kwa njia ya kufuru na upotevu.

Hakika wale ambao wanakataa dhikiri inapowajia.

Makusudio ya dhikiri hapa ni Qur’ani. Hapa kuna maneno ya kukadiriwa, kuwa wataadhibiwa.

Israil Na Qur’an

Na hayo bila ya shaka ni Kitabu chenye nguvu. Hautakifikia upotovu mbele yake wala nyuma yake. Kimeteremshwa na Mwenye hikima, Msifiwa.

Mwenyezi Mungu (s.w.t.) ameisifu Qur’ani kuwa ina nguvu na kwamba haifikiwi na upotofu wowote. Maana ya kuwa na nguvu ni nguvu za hoja zake na dalili zake zilizo wazi. Ama kuwa haifikiwi na

upotovu, wafasiri wametaja njia tano; iliyokaribu zaidi ni ile isemayo kuwa kila itikadi, sharia habari na mengineyo yaliyomo ndani yake ni haki isiyokuwa na shaka.

Yametangulia maelezo kwa ufafanuzi zaidi katika Juz. 14 (15:9). Huko tumeeleza kuwa Israili ilichapisha maelfu ya nakala za Qur’ani na kuziko–roga baadhi ya Aya zake; mfano ile isemayo: “Na mwenye kutaka dini isiyokuwa Uislamu haitakubaliwa kwake.” Juz. 3 (3:85), wakaandika: “Na mwenye kutaka dini isiyokuwa Uislamu itakubaliwa kwake.” Hili lilitokea mwaka 1968. Chuo kiku cha Al–azhar kilikusanya nakala hizi na kuzizuia zisisambae.

Israil ikarudia tena mnamo mwaka 1969 na ikakoroga Aya nyingine: “Walisema Mayahudi: Mkono wa Mwenyezi Mungu umefumba. Mikono yao ndiyo iliyofumba, na wamelaaniwa kwa waliyoyasema.” Juz. 6 (5:64), wakabadilisha neno ‘wamelaaniwa’ likawa ‘wameamini.’ Nakala hizi za Qur’ani ya kiisrail zikaenea kwenye maduka ya Lebanon na kwenye miji mingi ya Uarabuni. Pia ilisambazwa huko Malesia, Pakistan, India, Indonasia, Guinea, Ivory coast (Cote de vory) Iran n.k.

Leo hii tarehe 25–2–1970. Gazeti la *An–nahar* la Beirut limeandika kuwa wakili Faruq Sa’d amepeleka mshtaka kwa niaba ya Ofisi na wachapishaji wa Mash–had Alhusayniy ya Cairo ya kumtia hatiani mwenye kuivuruga Qur’ani Takufu, kuiiga, kuipotoa na kuirekebesha. Pia limeandika kwamba nakala za kupotoshwa zimechapisha Ujerumani Magharibi na wachapishaji wa Cologne – Doits.

Israil haikutosheka hapa na vita vyake dhidi ya Uislamu na waislamu, wakitangaza Qur’ani ya kukorogwa kwenye idhaa yake. Idhaa ya Cairo ilitumia mwezi mzima kurikodi Qur’ani kutoka idhaa ya Israil.

Vile vile Israil imetengeneza radio ya mkono wanayoiuza kwa bei rahisi kabisa, ambayo haishiki idhaa yoyote isipokuwa idhaa yake inayopotosha Qur’ani tu. Israili inafanya yote haya na mengineyo kwa kuitikia msingi wa kizayui alioutangaza mmoja wa viongozi wake, aliposema: “Ni lazima tuifanye Qur’ani ni silaha ya kuwamaliza waislamu.”

Tumeyaeleza yote haya kama mfano wa vita vya Israil dhidi ya Uislam, ili pengine waweze kuzinduka baadhi ya wafalme na maraisi; bali hata baadhi ya masheikh wanaojiita waislamu, lakini wanafanyakazi kwa siri kwa manufaa ya Israil na wasaidizi wake.

Nilishangazwa na kauli ya sheikh mmoja mpotofu akisema: “Israil ina afadhali kuliko wengine kwa sababu inasoma Qur’ani kwenye idhaa yake.” Ndio ewe sheikh! Wacha kutangaza, bali inachapisha na kusambaza pia, lakini ile iliyopotoshwa na kukorogwa ili kumaliza Uislamu; sawa na baadhi ya wenye vilemba vya usheikh vya upotovu.

Huambiwi ila yale yale waliyoambiwa Mitume wa kabla yako.

Washirikina wa uma zilizotangulia waliwaambia mitume na manabii wao: “Nyoyo zetu zimo katika vifuniko kwa hayo unayotuitia...Hayakuwa haya isipokuwa ni vigano vya wakale...Hakuwa huyu isipokuwa ni mchawi mzushi.” Na hivi ndivyo walivyokuambia mataghuti wa watu wako ewe Muhammad!

Kwa sababu Mola aliyekutuma wewe na aliyewatuma waliokuwa kabla yako ni mmoja na risala yake ni moja, na masilahi ya mataghuti ambayo yanasigana na wafuasi wa haki ni hayo hayo wakati wowote na mahali popote.

Hakika Mola wako bila ya shaka ni Mwenye maghufira, na ni Mwenye adhabu chungu.

Aya imekusanya vinyume viwili: msamaha wa mwenye dhambi ikiwa atatubia, na adhabu ikiwa ataendelea. Namna hii Mwenyezi Mungu (s.w.t.) anafanya katika Aya kadhaa, anakutanisha ahadi na kiaga, kupendekeza na kuhadharisha, ili aogope mja adhabu ya Mungu apate kumcha, na wala asikate tamaa na rehema yake atubie na arejee.

Na lau tungeliifanya Qur’ani kwa lugha ya kigeni wangelisema: Kwa nini Aya zake hazikupambanuliwa? Yawaje lugha ya kigeni na mwarabu?

Qur’ani iliwateremkia waarabu kwa lugha yao wanayoipenda na kuitukuza, lakini baadhi ya mataghuti wao waliwaambia wengine: Lau ingeliteremka kwa lugha nyingine wangelitaaradhi na kusema itakuwaje Mtume mwarabu na lugha ya kigeni? Hivi ndivyo wanavyoandalia kila mlango ufunguo na kila usiku na taa. Hakuna lengo isipokuwa kuikimbia haki tu.

Sema: Hii Qur’ani ni uwongofu na ponyo kwa wenye kuamini.

Qur’ani ni mwongozo kwa mwenye kutaka uongofu na ni haki kwa njia ya haki na ni ponyo kwa mwenye kutaka kupona maradhi ya ukafiri na unafiki. Imam Ali (a.s.) anasema: “Hakika katika Qur’ani kuna ponyo la ugonjwa mkubwa zaidi ambao ni unafiki na dhulma.”

Na wasioamini umo uziwi katika masikio yao, nayo kwao imezibwa hawaioni.

Qur’ani ni uongofu na mwangaza kwa wenye ikhlasi, lakini ni upofu machoni mwa wanafiki, ni uziwi masikiano mwao na maradhi nyoyoni mwao.

Hao wanaitwa nao wako mahali mbali.

Qur’ani iliwaita duniani kwa mwito wa Mwenyezi Mungu, lakini hawakuitikia kama kwamba hakuna mwito au kwamba uko mbali hausikiki. Vile vile itawaita Siku ya Kiyama: “Ehe! Kila mpanda mbegu ana wasi-wasi na matokeo ya kazi yake; isipokuwa aliyepanda Qur’ani,” kama ilivyo katika *Nahajul-balagha*. Wafasiri wanasema kuwa kauli yake Mwenyezi Mungu Mtukufu: ‘nao wako mahali mbali,’ ni ishara kwamba wao hawasikii wala hawafahamu, sawa anayeitwa kwa sauti ya mbali asiyoisikia wala kuifahamu.

Lakini maana haya yanapingana na lengo la kuita, kwa sababu kutakuwa hakisikiwi. Maana yaliyo na nguvu zaidi ni kuwa kauli yake Mwenyezi Mungu Mtukufu: “Nao wako mahali mbali,’ ni ishara yakuwa mwito unatoka mbinguni, lakini unasikiwa na wote. Hilo linafahamishwa na kauli yake Mwenyezi Mungu Mtukufu:

{يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادُ مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ} 41

{يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ} 42

“Siku atakaponadi mwenye kunadi kutoka mahali karibu, siku watakaposikia ukele wa haki.”
(50:41–42).

Na hakika tulimpa Musa Kitabu, lakini pakatokea hitilafu kati yake.

Makusudio ya Kitabu hapa ni Tawrat. Walihitalifiana kwenye hiyo iliposhuka. Kuna walioisadiki na walioikadhibisha. Kadhalika Qur’ani, iliposhuka, kuna walioisadiki na walioikadhibisha.

Na lau kuwa halikwishatangulia neno la Mola wangelihukumiwa.

Imetaka hekima yake Mtukufu kuiahirisha adhabu ya wakosefu hadi siku ya ufufuo. Vinginevyo asingebakia taghuti wala mwenye dhambi yoyote.

Na hakika wao wamo katika shaka nayo yenye kuwatia wasiwasi.

‘Wao’ ni washirikina wa kiarabu, ‘nayo’ ni hiyo Qur’ani. Makusudio ya shaka hapa ni ubishi bila ya ilimu na haki. Maana ni kuwa wao wanabishana kuhusu Qur’ani, lakini kwa ujinga na upotofu. Imetangulia kwa herufi zake katika Juz. 12 (11:110).

Anayetenda mema basi anajitendea mwenyewe, na anayetenda uovu basi ni juu ya yake; na Mola wako si mwenye kuwadhulumu waja.

Maana ya Aya hii yamekaririka kwenye Aya kadhaa; zikiwemo hizi zifuatazo:

{فَالْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ} 54

“Basi leo nafsi yeyote haitadhulumiwa kitu, wala hamtalipwa ila yale mliyokuwa mkiyatenda Juz. 23 (36:54)

Na ile iliyo katika Juz. Hii tuliyo nayo:

{الْيَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ} 17 لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ

“Leo kila nafsi italipwa kwa iliyochuma. Hapana dhulma leo.” (40: 17)

Na nyinginezo zinasema kuwa mtu anakuwa na hiyari halazimishwi.

Source URL:

<https://www.al-islam.org/al-kashif-juzu-u-ya-ishirini-na-nne-muhammad-jawad-mughniyya#comment-0>

Links

- [1] <https://www.al-islam.org/person/muhammad-jawad-mughniyya>
- [2] <https://www.al-islam.org/organization/al-itrah-foundation-0>
- [3] <https://www.al-islam.org/printpdf/book/export/html/35547>
- [4] <https://www.al-islam.org/printepub/book/export/html/35547>
- [5] <https://www.al-islam.org/printmobi/book/export/html/35547>
- [6] <https://www.al-islam.org/person/hassan-mwalupa>
- [7] <https://www.al-islam.org/tags/horse>
- [8] <https://www.al-islam.org/tags/history>